समतसार संग्रह इत्या०
भिन्न पृ०; स्म० भ०१२ पं०प्र०पृ०

ह० ले०

परस्परस्वरयोर्कायथा र ३ श्रा ५ स ५ श्र ५ एवं सर्वांका।
मेलने मे व्या १८ नृपाणां वर्णस्य १३ श्रा ५ व ३ श्र ५ ए
५ श्र ५ एवं मेलने मे व्या २६ एते मे लोपृथक्करकाले
कागेकेन ३ श्रामेयत्राति मे व्या म शेषान्तस्य जयः य
स्य शेषः ऊनः तस्य पराजयः अथ यद्यपि स्वरेण निः
शेषत्वेन समत्वं नाम वर्णादि समता याति तथापि व
र्णमात्रा चक्रान्तरे नामस्य वजयः प्राग्रस्तु व्ययोर्वे।
प्रकारान्तरेण जयपराजयज्ञानमाह दानीति प्राग्व य
योर्जयपराजयज्ञानार्थमिष्टयत्नामादारभ्य जनतिथयः
प्राग्वद्दानी ग्राह्य भिभजेत् शेषाचेन्नवा ... मा सा लेकागेजे
नेन्यादिक्रमेण नन्दा त्रिमा त्रिमा कल्लस्य मे व्या नतेतिज्यम
श्रकलनादि योतिमाः ।४।८।५।७।३।१।२। योष्टकेष्कम
मले ध्रुव नाम वर्णमे व्या ह भागशेषेत्रिमलस्य जयः यस्य
न्यूनं तस्य पराजयः यथा राम १८ रावण २९ अष्टभाग शेष २
५। अत्रापि सममेव अतः अयथोक्ता ... शेषस्य पराजयः वे
शेषस्य जयः एवमत्रिमाके शेषपि विलोक्यम् यथा ... व
क्रमः इति प्रथमजयपराजयचक्रम् ॥१॥ अथ द्वितीय
जयपराजयचक्रम् श्रकलनादि विभजनीयहंसा ॥ २

सं॰ टी॰ ३

श्री	मे	गं	गा	ग	ति	ला	द	हू	द	धि	क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट
५	५	३	३	३	६	६	८	८	८	९	१	२	३	४	५	६	७	८	९	०	१
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ
क	ख	ग	घ	च	छ	ज	झ	ञ	ठ	ड	२	३	४	५	६	७	८	९	०	१	२
ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ	ब	भ	ब	भ	म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह
म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह	-	-	३	४	५	६	२	३	४	५	६	७	३

नकाःस
रोपक्वला
रमिनीर
हिमावि

याणनुसारात्स्वनदेशविशेषवशतः स्याज्जेता सपवलपरि
यियःविपदः वलारीत्येकादयोकमिधेकोष्टेष्वकाद
यो हाविलेख्यतदथः यथा अकढम । आखणय । इगतर
ईघथल । उङदव । ऊकदश पजनष पझपस ओढाफ
ह औठब । अंडभः इत्यादिक्रमेणवर्णालेख्याः तथानाम
द्वयात्रसंख्यावलारीत्यायकानुसारेणानेतव्या उभयत्र
हीदयाधिदशासंख्या अनेकार्येभवनः स्थलद्वयेपष्टभिर्भा
गेयः सेखशेषाधिकः सपवजेताहियियोवितासपव
जेताबलपःसेनापतिःकर्तव्यः ॥नवचक्रम॥ उदाहरणम् ।

तु	ला	वि	भ	जी	ती	य	सु	गा	न	क
६	३	२	४	८	६	९	७	३	-	८
अक	आख	इग	ईघ	उङ	ऊच	एछ	ऐज	ओझ	औठ	अंड
ढम	णय	तर	थल	दव	धश	नष	पस	फह	ब	भं

रामरावणनामाद्वयेसंख्या
प्राप्तस्माधिनेयस्यारामस्य
१२ रावण ३८ पलेस ।
लब्धहारदशानेसती ५ १८ पलेश्रुएसेतेशेषो ५ ० रा
वणस्तीरामोजेता ॥२॥ अथपांजयपराजयचक्र

माह वर्णांश्च कोकाद्घातित्यासकला विनश्यतो नाम्नोः स्वभा
जिनायोस्याहिजयोधिक शेषके अक च टा त प य शाः क
ला भूतेषु वर्णा तेषां वेदाग्निसंख्या दशा अष्टौ वर्गे स्वभा
सेवं येनोक्ताः द पात्यायाअष्टौ विवाहास्य दीभूत जय

प्रतिहे हि द य नाम्नोः स
वेयिवर्णा वर्गीकाना उ
तो समभिभीजिनायोध

द	घा	ति	या	स	का	ला	वि	
८	५	६	४	७	१	३	२	
अव र्गः	कव र्गः	चव र्गः	टव र्गः	तव र्गः	पव र्गः	यव र्गः	शव र्गः	

नामवर्णांक शेषाधिकः स विजयी अल्पशेषस्तु परा
जीयते उदाहृतिस्तु यथा अस्मिन्नस्ती पजयपराजयविच
राम रावणयोर्नाम्नोर्मातृ वर्ग संख्यानीयते रेफः सप्तमवर्गीयः
तस्मात् कालकारयोतितः ३ अकारः प्रथमवर्गीयः
तस्माष्टकोद्रकारयोतितः मकारः षष्ठवर्गीयस्ता
काकारयोतितेः काकः अकारस्तु प्राग्वदष्टांकः ८ प व
णमनाम वर्णसंख्या ४० रावणस्य ३४ हयोास्समभागोषा
के ६।८ अत्र समशेषस्ताद्वयोः साम्यमेव ३ अथनदयति
थिवारैः ऊला ऊलगणानामयिजयपराजयानि मित्रमाहः मला

स॰
सारो॰
५

ऽभिजिदष्टम्युपाष्ठ दशमीषष्ठीद्वितीयास्तयोरात्रौ मृत्युकरः
कुलाकुलगणः स्यात् ज्येष्ठार्द्राकुलः स्मासास्वाश्विन भा।
निशोषातियोरुगमाः कुजोभार्गवः सर्वेष्वाकुलमुक्ताः का
विजयतेयोस्मिनश्रयातोष्फलम् ॥ मूलेश्राद्राश्वाभिजिद्दश
म्युपः वरुणलहेवृताशतारभिषक् पत्तानिचलारिभातिद
शमीषष्ठीद्वितीयातिस्तकालिपायः कुयवारश्वाद्यकुलाकु
लगणः ऋणंचरात्रोश्रेयोन्सोः संधिकारकृयोर्युद्धेतिहमा
प्रीतिकरोति अस्मिगणेयुद्धारंभेसंधिर्भवतीत्यर्थः कु
लगणश्चवृत्समाताः स्मात्राः स्यापिनोदुर्गादेशस्यज।
याथीकारी स्यादित्यर्थः सवकुलगणः मासाख्यास्थि
नभाति तयथाचैत्रौतिथिः पौर्णमासीनक्षिथिनक्षत्रा।
चित्रापवंवैशाख्याद्विशु नस्यावेष्ठोषितं चित्राविशाखा
ज्येष्ठापूर्वाषाढाश्रवणापूर्वभाद्रपदाअश्विनीकृत्तिका
मृगशिराः पुष्याः मघाउत्तरफाल्गुणी एतान्नक्षत्राणि द्वादशभा
नि चक्रुर्थी अष्टमीद्वादशीचतुर्दशी एतन्मतमासलिथयोदश
म्याप्यपतयोघाघभूतमघमाश्वभौमस्तुजवास्तवश्याप्रमवः कु
लगणः ।

साधिजयकृत ग्रन्थः प्रारब्धभतिथिवारनक्षत्रविक्रीगणो
कलसंज्ञकाः सचभरणी रोहिणी पुनर्वसुः श्लेषा पूर्वफा
ल्गुणी हस्ताः स्वातिः अनूराधा उत्तराषाढा धनिष्ठा उत्तरा
भाद्रपदा पताकि द्वादशानि रवीया प्रतिपत् पंचमी न
वमी एकादशी त्रयोदशी पंचदशी पतालि थयः रविसो
मगुरुवासतिवाराश्चापम् अकुलगणाः अस्मिन्नोप्रारब्धे
युद्धे प्रयातो फ़लं वेन श्रुयेन विजयते इति फलम् इति कुलाकु
लगणाः ॥ अथ स्वरचक्रोदयो मात्रा वर्णस्वरमाह पञ्चाणोः स्व
राः कचटतपयशमवसुविशेः [illegible] नेनपुस्तनेदादेतिथिस्तिति
थिकपिलवतोप्यन्तरा भोगभागः नाडीवालः अमात्रेयवस
नरक्ता [illegible] दिवणस्वराते सिद्ध्यत्कर्षी पुवानोयचयइतव
योगे ज्ञातो हि न्यस्ता दि । अथ पञ्चइस्तो प्रत्याहारवेत्रस
रही तातो नश्च अइउएओ पते पंचस्वराः कचटतप भावाः प
नन्धवेष्वितरादि वर्गी पुइ काचणकारअकारव वर्जितेषु स्वा
मिनः क्रमेण स्युः यथा कचटतप मोवानामकारः खा
जफनमशानासिकारः गजतप यघाणामुकारः झडधफर

स्व॰
सौरी॰
५

सानमेकारः चटटवलहानामोकारः नेवश्रस्तपर्शे एते पंच
स्वराः पतद्दयसंवाधेन द्वाभुडजयाविकाहुणोमोक्रमाव
स्थासिनः नत्राधिप्रनिपातिस्थिकणैलवत् एकादशोशाप्रमा
णेनतैकैकस्वरभोगाः ततश्चैकैकस्मात् तिथौ वेकस्वरभोगः
घटिकाः ५ पलं २० प्राणाः १ गुर्वक्षरोच्चारः २९ एवमहोरात्रव्या
पिन्या षष्टिघटिकात्मिकायाः प्रातरारभ्य पंचघटिकादिकाले
कारस्वरभोगः ततदनुतावत्स्वकाले उकारस्ततस्तथैव उपरि
तेषां तावति तावति काले भोगः एवं पंचस्वरभोगकालः घटिकाः २७
पलानि १८ प्राणाः २ गुर्वक्षरोच्चारः ४॥ पुनरकारादि पंच
स्वराणामेवमावर्त्यैव काले भोगः ततः भुक्तघटिकाः ५४ पलानि ३२
प्राणाः ४ गुर्वक्षरोच्चारः ४ पुनरकारभोगस्तावत्स्थैव पं
चघटिकादिकाले एवं षष्टिघटिका अहोरात्रजाः इत्यो
तं ॥ पुनर्भोगप्रदायातिथौ प्रातरारभ्यकारस्य भोगः त
तउकारादीनां एवं जयायां उकारादीनां रिक्तायामेकारादी
नां पूर्णायामोकारादीनां यस्य स्वरस्य यानि तिथिलक्षणानि तस्य
त्रिभोगो न्येषां हि द्वित्रिनिभावः संप्रति स्वरावस्थायाः ॥ ७

माहनामस्वरतिथ्यापियापिनोनीमन्त्रोयश्चाद्योवर्णोलनुस्वा
मीयोकारादिपंचानामध्येस्वरः सतस्यबालः नदृश्रिमः
कुमारः नदृष्टोयुवानदृष्टोवृद्धः नदृष्टोमृतः यथातोमता
त्रिश्चाद्योवर्णोरेफलदीर्घापकारस्वरः सतस्यशमस्य
बालस्वरः ओकुमारः श्रायुवाइवृद्धः उमृतः एवमध्यो।
बांशाश्चाः स्वरादिकानामन्तुनादिनामन्नोनेवर्णाभावा
दकारादिरेववर्णस्वरोग्राह्यः नत्फलमाह सिद्धीतिबा
लस्वरभोगकालादाराब्धकार्यक्रुमारस्वरभोग
कालारब्धकार्येष्टिकसिद्धिः एवंकुमारस्वरकाला
युवकालेसिद्ध्याधिकामितियुवस्वानः सिद्धेकर्षः
इतरयोहेडनत्स्वरभोगकालोदयेयुक्तायुद्धेकवेना
द्धिस्तादियुवस्वरेजयइतिभावः ५ इतिवर्णस्वरचक्र
मू ५ अथाकारादीनांग्राह्याशिविनवांशस्वामित्वमाह
भौमेनयोर्जीवाशिनोश्चगुरोर्भगोस्तन्त्वेचमंदगीति।
केयत्नेवाधाकेजातु भौ २ २४ के ३ २१ नपरतोनि।
मभारिसमस्वादित्ततक्ता ३ मेवा श्रपिपंचकेष ॥

स॰
सा॰टी॰
९

मंगलादित्ययोर्वेनन्त्वेव भूतानां राशीनां मेषवृश्चिकसिंहा।
नामकारः स्वामी वृषस्य च राशेः ष्वकारः स्वामी उदितः एवंबु
धचंद्रयोस्तु राशीनां च कर्कमिथुनकर्काणामिकारः
स्वामी एषु राशिष्टयोश्च एवं वृहस्पतिस्तु राशेर्धनुर्मी
नयन्तुषोरुकारः एवं शुक्रस्य वृषतुलयोरेकारः शु
नेर्मकरकुंभयोरोकारः अथैतद्वोधनत्वमाह अथेति
मेषमारभ्यानेन मेषादिद्वादशराशीनां तद्वोधकाः १८
तेषामध्ये मेषवृषयोर्तद्वोधकेषु चाष्टादशाः १ १८ मिथु
नस्याष्टादशत्वबोधकेषु चाकार इधाः मिथुनान्याधुना।
वोधकेषु कर्कसिंहयोरष्टादश्चास्तु १८ इकारः कन्या
तुलयोर्वृश्चिकादिधनुषोश्चोकारः वृश्चिकास्य षष्टु।
धनुर्मकरराशिकेचकारः धनुर्मकरराशिकेकुंभमी
नयोश्चोकारः एवं भारे २४ मेषादिचतुर्विंशतिस्त्राशा
नामकाराः एवं तल्लटादि मेषकरे २१ एकविंशतिसंख्या
नान्तर्वाणकानामिक्रा राशाः क्रमात्स्युरिति अथैतद्व
चनमाह श्रुतिमति श्रुतिमभैरवनीतदारिममसांद्रान।

पुनस्तेत्रेषकाराः प्रभुः आदित्सेपुनर्वसुः ततआर्द्राः पंचसहेदे ।
पुर्वोत्ताइकाराद्याः स्वराः तपवेषाश्लेषपवसमविंशातिसख्या
कानाभानापंचस्वराईषाः ६ अथसंवत्सरेशानेपचस्वराणा
माह रूपा २ आमषष्टहायनानंषचतेनतत्क्रमाय ॥ भागानदा
भद्रावाच्यपरे पुनेनादिरिमांकलान्ययाः पदयाः गये
भाइपदेसहस्पशाविषाषाढनमस्सुमेथो पोषेषेरपिस्व
लक्ष्मनेउदयीमाचायशेरास्तथा ॥ रूपाआहादशाबवा
वैपुप्रभवादिवढ़षाष्योनेष्ठसवत्सरेष
कारईशाः प्रमाथ्यादि द्वादशास्वहोषि
कारः खरादिषूकारः शोभनादिषे ।
कारः राक्षसादिष्वोकारः अतीशा
नमाह हायनेतिहायनः संवत्स
रस्तस्यनेवः षड्सेतायाः तेषां ।
काराद्याः ईशाः षष्ठयदिनानिसो
रमानेनपंचषष्ठ्युत्तरत्रिशती ३६

चक्रमेतं यथा ॥

अ	इ	उ	ए	ओ
बाला	कुमा	युवा	वृद्ध	मृताः
१३	१३	१३	१३	१३
क	ख	ग	घ	च
छ	ज	झ	ट	ठ
ड	ढ	त	थ	द
ध	न	प	फ	ब
भ	म	य	र	ल
व	श	ष	स	ह
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भौ	चंद्र	जी	भृगु	श
वैमा मा	आश्वा भ	चै पौ	ज्ये का	मा फा

स.
साटी.
७

नहिभागस्तु मासो ७ दि १३ एकैकस्य भुक्तिः एवं षड्
नवोभुक्ताः स्युः एवं षतेवाः षट् नवसन्तस्याकारः ग्री
ष्मस्याकारः वर्षाणाम्ङ्काकारः शरदःपकारः हेमन्तस्यडोका
रः इत्यावृत्रावार्षिकभोगस्तु भोगवावान्तर भोगमाह न
क्षत्रयति नैषाहपा १३ दानास्त्रनाचकाद्ये ११ भोगे लब्ध
कालएकैकस्यराव्यन्तरभोगेनोवातनभुक्ताप्रमनभिन्न
घ्नः ह्रदशाहविभागयथाव १ मा १ दि २ घ ४ ३० ३६
प्राणाउवेदेराङ्घाराउतिस्य हभोगदिनानि ७३ एष्यप
कादशांशोवान्तरभोगस्यदिनानि ॥ ध ॥ घटिकाः ३४ ॥
पलानि २८ इतिषतिसर्वभोगकालः ॥ अथायनेषात्तमाह
अवाचीति अवाचिदक्षिणायणो अपरे उत्तरायणे एतयो
र्द्वयोरयनयोरकारेकारावीशातेरूपेस्वराः एवेषात्व
माह इमाविति इमावकारेकारौ क्रमात्तयोः ह्रस्व
रूपत्वयोरीशौ मासेषात्वमाह गच्छतिराधो वेषात्व
त्तस्मिन् भाद्रपदे महामार्गशीर्षाः तस्मिन्नपुष्पा
काराः प्रभुः ३: इकारः ३ष अश्विने ॥ ८ ॥

श्राषाढेन भमिथुनाश्विणोच प्रभुः ३ः उकारः मघो चैत्रे पौषवे
शः एएकारः शुक्ले ज्येष्ठ ऊर्जे कार्तिके च शः माघा यः
माघ श्रावणे च ये लौ माघा यो माघ फाल्गुणो तथा कारः
स्वामी स्वावान्तरभोगः उहापि हृ वेवज्ञेयः एतावता वर्णस्व
रः प्रपचनः नउदाहरणा चक्रलहवे लिखितम् शून्यमा
त्रास्वरायाह माघानामस्त्रवर्ण जेवदन्तदन्मेत्रादिति।
त्रो हलच संख्येकृतनपएर्द संख्यायाहृभे ४ यशाः कार्य
त्रि ५ जीवाङ्कुभे पिंडाङ्का संघिक बारणीकेकारमप हतः
शेषस्मृसनक्रतो मायाणे ग्रह पिंड जीवभग्रहाने माल
हृयोगीकः ॥ नामम स्वरेनान्त्य श्रारम्भः तत्र योगेवा।
लेः तज्ञानक्रानायास्वरमाघा समाङ्गस्वरः संवाभाव।
स्वतदच माघाचरस्यथेः संवमेत्रादिसा यन केमसृत
कलोग्रासः जीवस्वामाह हलजितितामाघेहलाच्या
नेत्रा पेवल माणावर्णा दे पद्यासस्थानत्याके कजीवसरभे
वति संवत्सभेमेगलहृस्यायः पचाथिकाचसख्या
नराषेवभिंभागोत्रपदिशापियासः भागोयः किंशोकः।

स.
साटी.
८

तत्संख्याप वाकारादि पंचैम स्वरो ग्राह्यः ष्कन्धश्शोषे
तु पंचम ओकार एव ग्राह्यः अमुष्य जीवस्वरस्य संख्या
किंस्थानस्य पुवर्गेशुस्यादित्यपेक्षायामाह तद्यइति
अवर्गस्वरेषु तत्र संख्यया षोडश संख्यया अवच्छिन्नेषु
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ लृ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः इति एतद्दशेषो
डशसंख्या यथायं वर्गशावर्गयोर्भेदः चतुः संख्यया
सतो निरूप्यते: कादि कवर्गादि पवर्गे जातं कचतटतपवर्गे
ष्विप्सुतिपंचानां प्रत्येकस्य संनीरूप्यते ।। तद्यथाक्रमः ।।

अ	क	च	ट	त	प	य	श
१६	५	५	५	५	५	४	४

हवर्णाय थ्यावाम नाम्नः रेफा
कारस्य का वकार श्योदाहृपवा
दिद्विपंचकसंख्येकं यथा २ १ आ २ म ५ य १ एकां
१ः पंचभागबृहत् तेनरामचंद्रस्य ओकारपक्षजीवस्वरः ।।
पिंडस्वरमाह पिंडेति मात्रिको मात्रास्वरः वापिंक व
र्णस्वरः तत्संख्यायोरैक्यस्य मपहरणेय: शेषः स्वपिंडा
ख्यएव स्वरो भवतीति सर्वेयः सर्वसेनायाः सत्वमेव न
कोरसंज्ञीकवर्णग्राह्यः उदाहरणं यथा रामस्य वर्णास्व ।

रएकारस्वरत्वेनात्रकृतः संख्याःमात्रा
स्वरस्यकारःप्राप्तमा न् एकस्मिन्स्वरेन
यौरेके ५ पंचभागेस्मि षमोकारएव।
श्रीरामचंद्रस्यपिंडस्व रेः श्रद्धयोगिक
स्वरमाह मात्रेतिमा त्रास्वरः १वर्ण।

अ	इ	उ	ए	ओ
क १	ख २	ग ३	घ ४	ङ ५
च १	छ २	ज ३	झ ४	ञ ५
ट १	ठ २	ड ३	ढ ४	ण ५
त १	थ २	द ३	ध ४	न ५
प १	फ २	ब ३	भ ४	म ५

स्वरस्य १ प्राप्तकयदस्वरस्तनत्रामराशीधात्रहसंबुध्यादिति ३
पिंडस्वरस्तुधातुकाः ४ जीवस्वरस्य ५ भेजुमनसंबुनदेयिघ
स्वरः ८ दृहराशिस्वस्यप्राव ७ एका मात्राहिस्वराणांयाः स
मस्वलाभसामेकानस्यचाभिः ५ मङ्गोशिहयोगिकः स्वरः
यथारामचंद्रस्य योगिक। स्वरः स्वाध्यने मात्रास्वरो।
कारः प्राप्तमादेकसंख्याः १ वर्णस्वरः एका
रस्वरः संख्याः ४ ग्रहस्वरस्तु रामनाम्नस्तु सौराशिवा ५
नस्येशाः शुक्राः मस्यस्वरएकार ४ पिंडस्वरस्तुधातोमोकारः
जीवस्वरस्तोकारएव ५ नक्षत्रस्वरोपि श्रवकहडचक्राद्राम
चंद्रस्यचित्रानक्षत्र तान्स्वरउकारः ३ राशिस्वरामस्यतुला
नस्वरएकारः ४ एतत्संख्यैक २८ पंचभाग ॥ ९

स॰
सारो॰
५

शिवं १ अकाराणामचंद्रस्य योगिकाः स्वराः १३ योग
वर्णस्वरयोरविनियोगादिदानीं तयोः कार्यमाह योग
चायोगभजनं वर्णाचार्यसर्वमावहेत् विशेषतस्तु सत्याममस
दिसर्वस्वराणां ॥ योगाचार्यो योगिकस्वरेण सर्वकर्मा
वहेत् कुर्यात् विशेषतस्तु वर्णस्वरान्कृत्यं सर्वमकु
र्यात् हि यस्मात्स वर्णस्वरः सर्वस्वराणामग्रणीर्मुख्यः
१४ ॥ अथ युद्धभेदादीनां जयपराजयसाम्यज्ञानमाह ॥१
तेषामचालयभेदाप्रमितिहेलाचनाम्नोरलानुमिलिना
मपक्ष्मात्पृथक्स्थानां नाम्नि विजयमाहतथाधिकाम
नस्मान्समन्वसमरणद्विवापिसंयुम तेषाइडुपडोरशतिप
गकानांपुंचानांस्वराणानन्तसर्वोपिहलोचसंबंधिनी ।
तिथिः संख्याल्लः ३ य १ भ ५ ग २ य १ एवं रूपाख्या
त तेनअकक्रुद्ध्यभावानांतलइतितृत्रि ३ संख्या इख
जढोनमूणानांयइतिपका १ संख्याः ॥ उगकत
पयषाणाम ४ इति चतुः संख्या ॥ पचटणफरसाना
१२ इति द्विसंख्या ओचठदवलहानांघ १८ ॥ ५

इत्येकामसंख्याभवति नाम्नोयर्योर्जयपराजयज्ञानमिष्टं तत्रा।
न्नोर्यैः हलःस्वराव्वर्णाश्च तेषांसंख्यिनीसामसंख्यायलभरायेषु
क्रायुतिस्वर्वमिलितामतीष्टघकांचाभिर्हताचयाम्यात सामस
ख्याचेदिनरापेक्षयाहीनातदातन्नष्टतिहीनुनामसंख्यस्य
मरणमाह द्वितीयापेक्षयाधिकाचेत्स्यात्तदाविजयमाह स्म
धिकानामसंख्यस्य सासंख्येनतवृतेवेतुल्यासमाचेत्तुल्य
समसंग्राममाह यदिवापन्नोतवेसंधिर्द्वयोराज्ञोर्याहु स्वर
वर्णसंख्याग्रहणेनिषिद्धवर्णानांङ्ञकारणकारादीनाना।
न्निसंभवेमनुष्यमेवग्राह्यंनकदाचित्संख्याउदाहरणेम य
घानामस्य २२ आ २ म १ अ २ सर्वे ५ रा
वणस्य २२ आ २ व २ अ २ णकारस्या
भावाच्चन्यमेवतद्कारस्य २ सर्वेमेक
म् १४ ३भयत्र पंचभागेभागप्राप्ते
वौ ५।४ अत्रउद्देसाम्यमुसंधिर्वा
इतिभरतकृतसमरसारटीकायांस्व
रभेदाः षट्कोलेजयपराजयोच २

ल ३	य २	भ ४	र ६	व १
अ	इ	उ	ए	ओ
क	ख	ग	घ	च
छ	ज	झ	ट	ठ
ड	ढ	त	थ	द
ध	न	प	फ	ब
भ	म	य	र	ल
व	श	ष	स	ह

स॰
साटी॰
१०

ग्रहबालकुमाराद्धिस्वरवशाद्धवलमाह पूर्वोद्दिष्टस्वेन ।
रौतस्वेनेच : स्वावेजयेयुर्निजयस्ववोनात स्यादायेया
नौनिमयो : स्वशात्रुबलाबला भ्यांधवमादवीन ॥ नो ।
कारादयोच : स्वरा : पूर्वोदिष्टस्वमये च भागे समासमाद्दु
इस्थानादेषु मन्त्रिविज्ञाज्ञातव्या : नचपूर्वनिजवस्वरविज्ञा
धवजेयेन निजधुवस्वरस्तुशामाश्रितो भटः स्वस्वमयो
नेयेपि तुना स्यात् स्थे : श्री ग्रहोस्त्व बालकुमारयोर्यो
नास्त्वेनरयानेत्वेये सति पयेनोजय : स्यादिमथे : श्रुति
मयो हेड्मस्वरयोर्जयो न स्यात् स्वशात्रु बलाबलाभ्या
स्वधुवस्वरदिशोशत्रुस्वनस्वरदिशोणामेक्रुवा इयंस्वरस्य
स्वरबलोपाश्रीस्वबलाभावे शुइवार्द्रौ नादिशमादद्दीन
नत्रस्थिवाधुद्रादिक्रु यात् उदाहरणं दिकस्वरयवस्य
श्रवतामरावणयोरेकारस्वरोबालस्व
दिक्स्वरो शुनस्तयो : प्राच्यां धुवस्वर :
शुनस्त हिंपीरामरावणयोबलम्
इति भूबलज्ञानम् ॥ ॥ ॥

१	८	१
५	७	३
१	३	२

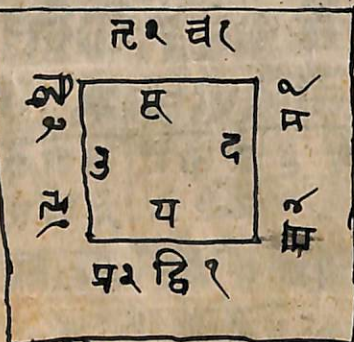
अथ रविचंद्रहतिं विवक्षन्ग्रहस्वराशीनां दिग्विशेषा
तिवृणमाह। पूर्वानीनः सितकुजशनिरविगृहराशयः प्र
तिचैदे। यहस्पृहयोरउदिग्दिशातासृहस्यासत्रवायव्याम्
ऐशानीलः ईशानदिशमारभ्य प्राच्यादि क्रमेणाग्निमावि
वस्तातः तास्त शुक्रादिस्वगृहभूताराशयानिविष्टाज्ञेयाः य
था शुक्रराशीवृषतुलेतावैशान्यां भौमस्यमेषवृश्चिकौ प्रा
च्यां शनेमकरकुंभौ आग्नेय्याम् रविगृहसिंहोदक्षिणस्या
म् क्रमेण ज्ञेयः। नस्यगृहकन्यामिथुनौ नैऋत्यां वाय
व्यां यथाऽत्रचक्रम् ॥ अथ रविग्रहतादिशमाह ॥

द्वितीययामार्धेन पञ्चयामे यामेत्
तीयोचतन्नस्तृतीयो अर्कः प्रती
चीप्रभृतीनि हंति पाते स्यामार्थे
पुगेन याम्याम् अर्कः सूर्यादिने
द्वितीययामार्धतः द्वितीययामस्य
स्यप्रथमातिक्रमेकारणाभावा
प्रथमस्यार्धे तदारभ्य प्रथमयामस्य द्वितीयार्धे ॥

ई शु ह / न २ ७	मू भौ मे / वृ १ ८	आ रा म / कुं १० ११
उ जी मी / १२	रा शि च / क्रम	द र सिं / ५
वा बु मि / के ३ ६	प चं क / ४	नै गु धे / ९

स॰
मा॰टी॰
११

मारभ्येत्यर्थः यामे यामे प्रहरे प्रहरे तृतीयां तृतीयां दिशं हरति
कां दिशमारभ्येत्यपेक्षायां प्रतीचीप्रभृतीरिति सर्वे दिशापा
लक्षणावद्दनम् तेनु प्रथमद्वितीययामयो रैन्द्र्या याम्यांप्रती
ची द्वितीयतृतीययोः याम्यायाम्या उदीची तृतीयचतुर्थयोः याम्या या
म्या प्राची प्रथमतुर्थयो याम्या याम्या याम्या हरतीति भावः एवं
वैरिञ्चि विदिक्ष्वाग्नेय्यादि शूलं काले शुभकर्मसु त्याज्याः तथा च
विचक्रम् प्रथमचक्रहृता विदिक् दिशालदीपाश्च आह ई

शाद्दिशां चैव यामे यामे तिरश्चि
षड्भौ सगा सिंहो धनुर्वृषिवकन्या
मिथुने क्रमेणैव चेन्द्रादि दिशा
ईशान्यादि विदिक्षु सर्वे यत्ना ॥
यामे यामे प्रहरमात्रे काले तिरश्चि ।
कैलाविसारह हषझैभोईशान्यादि ।
वीस्थो प्रथमप्रहरे हरति मगोमकरं चाग्नेयी स्य वि
हं वृहद्दिनादिकस्य द्वितीययामे निरहति धनुर्वृषतोऽ
कस्य तृतीययामे हरति कन्या मिथुने वा यञ्चादिकस्य

तुर्येयामेहन्ति॥ एवंमेषादीनः क्रमेण विदिक्षु दक्षिणाव
हिकन्तचस्थितराशायस्युइमाः॥ अथ मृगाद्यहमावभयाम
वन्तछयेहन्तास्युः॥ अतएवतादिशाः॥ नतेराशायस्युअथ
मादिप्रहरेशुभाज्याः॥ इतिचंद्रप्रहन्तराशयोविदिक्षु॥
स्युः॥१॥ नक्षत्रक्रम् अथदृष्ट्वाणराक्ष्मकेनहन्तदिग्विदि

ई १ ११	पू	आ ११
उ	चंद्रचक्रम्	द
वा	प	नै र

शाख्याह॥ गृहाद्योर्यंप्रहरेशमुपी।
नमत्वादिवानिशेच॥ षष्ठीषष्ठीह।
स्यातन्त्यवपाद्याहितानुरणः॥ गू
होनामग्रहमेदोपप्रहरेः।पादुपाम
स्यादिनरात्रिमेवयिभिराप्रयोहिषा
मावभयषष्ठीदिशोप्रहरायेप्रमाण षष्ठी ६
नदिनेनिशिरात्रौचहन्यात॥ नतस्युनिशोर्वावहये
नैकैकादिग्हन्ताभवति॥ अतस्युगृहन्तदिक्ता स्युरेव
नतद्विकस्यात्रिगुणपरिपाद्याहिन्तामनतस्यादिशिस्थि
तावराः॥ कोयहिन्तात॥ दिक्क्रमसेकेनस्युआद्युनेएवाद्य
ईयपतादिशोविदिक्षास्युदिवानिशोवर्ज्याः॥ इतिगृहः॥

स॰ टी॰ १२

१० यामार्धं	१४ यामार्धम्	श्री ८ यामार्धम्
३ ४ यामार्धं	नृछच क्रमम्	२८ यामाचेम्
वा ५ यामार्थे	प ६ यामार्थम्	ने ३ यामार्थम्

नेत्रचक्रम श्रुत्वा विवेद्र योगीयिनः
घृष्टहृस्य स्येषुजेषुपुगजयवाह
घृषकोप दिदोदिगोयिघुवनक्ता
पायवा मेजघः किंवकोवहृ।
नीहृया यितिविघोवाहृख्यिते
स्यायिति कोयाहृष्टनादोदिलाणादि
शिवायोवामेयनोवाजयो यातमुस्वहृपरसनवंवी
माःघाघीष्टःहृव यायिनस्यायिनोप्यकोयदिदि
नेष्टष्टष्वष्टष्टदोदिदिणपदेशावास्यानदाकायापत।
स्वामपहृशवामपुहृशापनमदाव यायिस्यायिनाजेयः ।
किंवयेविशेषः श्रकेवहृति दादिणभागस्यायिनात्वाख्य
विनासोप्राणवायावहृनकेचष्टष्ट दनध्यायायितोजेयः
ष्टष्टदनस्येके विधोचेद्रमसिवाहृस्थ वहृतिवामभागस्थे
शाख्यचेद्रनासाप्रणवायोवहृतिस्यायिनाजयः। निषाग्र
यौन्तघाशीचेद्रोनिजवामेयनोवाचेनदाकायास्वष्टष्टप्रदेश
स्वदसपदेशोवक्राकांति नदायायिस्यायिनोजेयः श्रयन्तवि

शेषः वामायुतो गतश्चेद्वेदनाङ्गीवद्तेवया तर्जयतो स्यात्पिनः
पूर्वस्यस्यां पितनस्तबुमायगोचेद्भस्पेनाग्रे वद्वेचतयायितः
स्तेयेवयपस्ते हस्तस्यप्रवेगतः यायीवामपवेष्टः ॥ २१ ॥ अथ याग्र
हे च्छादिदिग्वशियतां कुचस्वयातस्यापियायिनोजयपरा
जयावाह प्राचीमुदीचीं वा चेद्गतोस्यायी जयी भवेत्
प्रतीचीं दक्षिणां यातेयायी विजयमाप्नुयात् स्वेछाथैः ॥ २२ ॥
उद्गमतेत्र नरायणगन स्यचुदमस: स्वमध्याङ्कवायोर्उ
त्रयेतागतिः संभवति इति देवलपृच्छा यावलानि अ
थवायुबलमाह वायुः पृष्टदक्षिणचवहन्त्र चपतेवल।
म सम्मुखीनश्चवामश्च भंदाना भगसेचक: पृष्टदेत
चवेहत्वायुबलतश्चपते सम्मुखीन: सम्मुखीवहन वाम
श्चवायु: यायानां भंगपदामयेसर्वेयत इतिवायुबलम २३
थयागेद्रबलमाह प्रभवातोनकथोभुपाशिङ्कनभुक
पौलस्त्यरद्वोदिपो यामार्थे वगवक्षियाधिकश्च भा
मोषष्ठषष्ठी पृष्ठोदक्षिणतः प्रभोदित्य हिकोसोत
येनयोवज्रजत्रीयायाकुपवनेदुगदतमहिमगवप्रिय।

स· नीचीं दिशः अथ राहुर्यामार्धैः प्राच्यां तान्नकाशिवप्रत्य
सारो· गवह्नि इपुलभृगिंद्राणपति कुथ्यत्रिन्मपतितेन षष्ठी मिति
१३ प्राच्यादिशोग च्छन् षष्ठीषष्ठी दिशं याति नतक्रमेण स
च राहुः अर्कवत् षष्ठी दलेहितदः बलदः शुभभावः राहुः
प्रतारात्रयामार्धे प्राच्यां तिष्ठति तदह्नि षष्ठी दिशं याय।
आनस्यायामार्धे तिष्ठति ततः षष्ठी दिक् ह्लिपाणि तस्यायामा
र्धे ततरैशानं दिशि एवं क्रमेण षष्ठी षष्ठी दिशं यामार्धे यामा
र्धे याति स च सकलकार्ये शुभ षष्ठस्यादि इति फलभागस्थः
शुभः अन्यत्राशुभः एवं दिवाराहुचारउक्तः निशिराहुपा
शिकक्रमः पश्चिमदिशः आरभ्य षष्ठी षष्ठी प्रहरार्धे याति
तेनैव षष्ठ्या उदयः पश्चिमाग्रयामस्य तेन क्रमेण एवं वायव्यादि विदि
शा नानादिशाद्यन्तः अथ दिक् ज्ञेदिकामो ह तिकोणः राहुः यात
रारभ्येशानीन सूत्रार्थेचतुष्पर्थं दिशो मुहूर्तं याति दिनं।
मोहेदिशःशात्म हूर्ते ऽदिशा वृमावेयमाः अथ दिनार्धे यामा।
राहुचक्रम नवक्रमः एषा नवे उदि वायव्य एवं नेनेरुतेनाग्नेय पश्चि
मासिति नवदिवार्थं मकरे षुग राहुर्थं मासि दिवानि शो ४

योर्क्यां सूर्ययैमाणे राहुर्भ्रमः नक्षत्रक्रम इति राहुबल

इ	वा	या	ई	व	आ	उ	नै			ई	द	वा	हू	नै	उ	आ	य
४	४	४	४	४	४	४	४			१	२	३	४	५	६	७	८
योगी सूर्यग्रहरे ७ राहुर्भ्रमति										९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
४	४	४	४	४	४	४	४			१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४
य	आ	उ	नै	हू	वा	द	ई			२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२

कथने शुभयोगिनीबलमाह ॥ यकामालनलराशीवाकेयो
गीरशादिक्रदशाने: तिथिभिः लिथिपदेनापरहरेविश्व
वन योगिनीशास्ना योगिनी प्राग्दगवङ्गाषुक्रमेण दि
तदशानतिथ्यर्थ यो मायै टशा मावस्यानदत यालिख्य
लामायरथेहवेतदति क्रमकारणाभावानामिस्यामा
यी सूर्यग्रहराम्नहसे रव्योर्नः क्रतनिमवेधाः एवहिनी।
यायेपिति यीनो रात्रेयोगिनी प्राग्मादिक्रमेणेति सा
वाकेवनहरदद्विणवशुभफलप्रदा शयेभावः प्रति
पदाष्टम्यान शुक्लकृष्ण तिथिषु प्रागुत्तमायेयानरैन
दक्षिणपश्चिमवायव्येशानि दिक्षु योगिनी चरति एवं
नवम्यादिष्वगीमोनाहम मतिथिषु वायव्यपर्यं नैर

यैवेशानदिशेपवयोगिनीयाति ॥ इति नवयोगिनीक्रम
प्रतोत्तराग्नेयवेऋत्याक्षेयदक्षिणेनैः धोइशाभिक्लिष्यिभिवनः
समस्मायोगोमूसाचवायव्य शूरूमाममावस्मायो।
वेषायोगिनी प्रथममममचतुर्थमनीयाहुमुद
नीयद्वितीयपञ्चतीयाद्वितीयसप्तमी: किंसवह्लहलगग
इति सवकेनः ॥ यामार्धयोगिनीमयि याह्निशायपवाद्विशी।
वतेतेनयशोरमयानुसृहियामार्धैः किंसवलटल
गग इतियामिनेपवेनिशि २५ ॥ अथ योगिनीनामान्याह
ब्रह्मीकौमारीवाराहीवैष्णवीचण्डोक्शिकाच
माहेश्वरीमहालक्ष्मीभिमाच एतः क्रमात्तिथिपरा
हिलिख्यियोगिन्योर्धयामार्धयोगिन्यः तिथियोगिनी।

ई	ए	श्री	द	वै	प	वा	उ
८	१	३	५	४	६	७	२
३॰	९	११	१३	१२	१४	१५	२॰
कि	स	भ	ल	ट	ले	ग	ग

नीमारभ्यप्रथमम
प्रथमचतुर्थस्ततीया
षष्ठमपञ्चमीयद्विती
यपञ्चतीयाः ॥ किंस
वलटलेगगाः इतिसंकेतिनानेयाः ॥ नवयोगिनीचक्रं ॥ नवचके

अथ राहुयुक्तयोगिनीवलप्रशंसामाह ॥ दृष्टे दले योगिनीरा
हुयुक्ताय स्वकायेप्यतुलं तो निहन्ति ॥ श्रेष्ठं सर्वेभ्यो वलेभ्यो
लोदेन तत्सर्वे प्राप्य सर्वमानाभ्ययाऽपि ॥ यस्य युक्ता राहुयुक्तायो
गिनी दृष्टे दले वा स्यात् ॥ पकायेऽप्यतुलं हन्त हलमाहा ।
न्यानिहन्ति । तेदेनु राहुयोगिनीवलं सर्वेभ्यो दिक्कालवा
र्धादिभ्यः श्रेष्ठं भवति ॥ इति मया सर्वग्रंथसारभूतः संक्षेप ।
भ्यो यात्राक्ताः २१ इति श्रीभट्टनेहरोटीकायां राहुयोगिनी
वलप्रशंसा ॥ अथ रव्यादिवारेषु राहुवर्ज्यान्काललोपाहुरा
त्राह ॥ हालातक्राभमसाविथामदलकालः [illegible] ल्यादिवासरा
गताद्युपि वर्जनीयः ॥ भासामभद्दतिल्लुयामदलानिकालः
भानुवारक्रमादपिनरः [illegible] रव्यादिवासरा
रव्यादिवारदिनानि तत्क्रमेण हालातक्राभासवि ॥ श्रष्ट ८
त्रि ३ वृह ८ पक १ चन ४ समहिसंख्युलानठावदिना
पामायें लिखितः कालः सप्तस समयवर्जनीयः रव्यादि
वारेषु च वर्ज्यानि क्रमेण तेरेषु प्रहराधीनत्राण्याह मा ।
सेनेचनः समहिपचाविं त्रिपद समस्यानि रव्यादिवारक्रमा

ल ५८

स.
सा.टी.
१५

स्वस्वदलानि स्वहितार्थं कर्माणि वेश्मपि वोन्के तमप्येत इति
मेकालवारार्थे प्रहरकथनम् २८ अथवारविशेषेर्थयामभो
गयान्याक्षोनमातछिवगवर्जेनमाह वारेशामैंद्रविनिवेशपघ

सू	चं	भौ	बु	बृ	शु	श	सू	चं	भौ	बु	जी	शु	श
०	३	६	१	४	७	२	५	०	२	५	८	३	६

शपत्सुदादिणस्थानग
ताक्रमण यामार्धभो
गाः यानि वालिय स्पो यहानयायाल्कक्रमेनदानाम् वारेशा
दयादिलमेंद्राणाश्यांदिशिनिवेशपतत्क्रमेणप्रदक्षिणस्या
णगतानाग्नेयादिदिग्गतास्वेंद्रादिवारास्वहरार्थभोगाश्च
विनस्यपदायुक्तिरर्थप्रहरेयस्यादिशिशानिः स्यात्तदातस्मि
न्कालेताकक्रमेदिशासम्मुखेनयानयायात्
इतिकालः २९ अथकुडवज्रीहोरामाह वारा
भास्तमा ख २ द्वासा ५ मास्ववारपाडौण रवि
स्मिन्तुपेडशानि ७ क्रमेमामासमरिवणसमाव
ज्या वारांभोवारप्रहनिलस्यां स्वनतरा १
याचटिका १९ कालेनाद्विज्ञाः पंचभिरामा

[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

वृहस्पतावग्रहक्रमेणतस्मिन्नहनियोगोवागृथिपःतस्मात्स्यु।
हीनाभवतिक्रमस्तरविसुक्रवुधचन्द्रशनिगुरुभौमाइति
यन्नवहेमवोपिन्यः कुमारीरागस्यु १४ कालभवामात्र
सशान्तरागायश्रीग्रहस्पष्टनत्वविपिनीपरिमस्मा इति द्दा
गवलन ३॰ श्रथविशुद्धयाम १५ गाहू रवाद्दिष्टपुष्टाच
रोणग्रहाश्चलाग्याह वामासेन्नविरुद्धयामूदलन्नः पा।
गभागकेश्फजोरहिः स्यात्सकचापरेकतिशीरहस्य।
हरोरवैः चेदाद्दास्य भवद्दयेमहरणमात्रयदृस्योपन
स्याद्भूतः किलहोरयाहि द्विपुविवस्त्रादिषुद्धभवम्
विरुद्धयामाष्येषु द्वाचरोणवृभासे ग्रहोरैः विरुद्धगुच्छ
भवत्यग्रहाः पारभागोवारीरस्याभेभागा इत्यपः विरु
द्धनाङ्गभवत्तकचापरे विरुद्धवेतसुवपीग्रहाः के
लयः सोरसिंहलपञ्चस्यात् विरुद्धवज्रायाः ग्रहास्त
कुवेभनदृपेचस्यात् शान्तग्रहहोरायाषुष्टाभेवातः ग्रहा
रोभवेहृदयेवस्यात् पञ्चस्यलेषुवग्रहाः रवङ्गादिपुष्ट
भवंनिश्चितेहेयः विरुद्धयामाद्यपक्षपागभागायाः ग।

स०
सारी०
१९

अथग्रहस्थितिमात्रहावस्थलानाह लग्नाद्राशौ मेषः क १ वि
क २ कपि ११ नथा ७ यो ९ द ८ भा ४ मा ५ नृ ६ मेषाः
देवाहस्तुं वा विहितम मध्यस्थ सामर्थ्यं वक्त्रे महाकेवल्ला
जे वा कप्रदेशा गुदशति तदनु ग्रन्थितो गदभागे वाल्लः सन्तु ।
सकालः प २ ल ३ स ७ नृतिशागाः कर्णिके वायेच मेषो
भवस्थलग्नजन्मलग्नाद्राशौ जन्मराशौ वा एकद्वादशैकादश
दशानवाष्टचन्द्रः पेचक्रदपञ्चस्थानेषु स्थिता नवापि वेदाव
ध्यादिग्रहाः सहस्रातङ्किनमेवाङ्गेषु शास्त्रक्रमान्मूर्ध्नि १ व
क्त्रे २ हृदयसहितवक्त्रे ३ स्तनस्थले ४ ऊरुदेशे ५ गुह्ये ६
ग्रन्थिप्रदेशे ७ भुजयोः ८ गण्डस्थले ९ पञ्चस्थले ग्रहा
स्तुः निजजन्मलग्नजन्मराशौ वा स्थिता केन्द्रभिन्नस्थान ।
जन्मलग्नाज्जन्मराशौ वा द्वादशस्थश्चेद्वा वक्त्रे शास्त्रहस्यात्
इत्यादि योज्यम् बालस्य यस्मिंल्लग्नग्रहसाम्येमेः कृतः न
स्य योधीशा ग्रहः सवालग्नास्वाच्यः ज्येष्ठश्चैतस्मिं लग्ने
शास्त्रग्रहः सन्तुनामा सजन्मलग्नादष्टमराशौ शास्त्र
कालनामा एते च जन्मलग्नाज्ज ॥ ॥ ॥ ॥

न्मराशेर्वोक्रमाद्विन्निसमस्थानेषुनिपातनवर्तिताः
क्रमात्कर्णेकंठहृल्लेभपाद्रेघ्नीतीमर्थः तत्रचक्रम्

वाम	दक्ष	कर्णः		सू	चं	मं	बु	बृ	शु	श	रा	के
२	३	[illegible]		१	१२	११	१०	९	८	४	५	६
कर्णे	कंठे	हृत्स्थः [illegible]		मूर्ध्नि	मुखे	पादे	स्तने	करे	उदरे	गुह्ये	भुजे	नाभौ

इति श्रीभरतकृतसमरसारटीकायांपञ्चलक्षणे — ३२
अथ शुभदिचक्रविरुद्धत्यानमनक्षत्राण्याह अश्वादिभे
स्तिनाड्यादिचक्रेयदेकनाडीस्थः नामार्कचन्द्रमानिश
येमतदृश्यजयप्रदाता अश्वादिदिविभिन्नेदैवनाडीति
पुनर्भिन्नादिचक्रेयदेकस्थानाड्यांयस्मिन्दिनेजन्म
भेनामभेवास्तुयायिस्थितेभेवाषडादिस्थितेभवर्जी
एपविस्तुस्तनद्वन्द्वहिनेप्रयोनेशुद्धेयत्तात्यजेत् अश्वा॰
पु॰ फा॰ उफा॰ श॰ ज्ये॰ पे॰ पा॰ भ॰ ह॰ एकनाडीस्थभा
नि ९ ३॰ इ॰ म॰ वि॰ मु॰ श्र॰ हभा॰ रु॰ रो॰ एकनाडीस्थ
भानिपोषाण्येकवाच्या अस्मिन्नाडिचक्रेनामार्कचन्द्र

मु॰
मार्त॰
८

भानि पद्दिनेत्रीण्येषाम् ऋक्षाणां तासांस्तुः तद्दिनेषु ह्रं वर्जयेत् श्राग्र
ति शुभमह उरवि सूर्यविद्धे भमहह उग्रये पापस्य ये शुभ हेतोः
स इति ३३ अथ वारादिकुलमाह शनिचंद्रो गुरु बुधौ सितो
ऽनन्तयोः तेन तु चतुर्दिक्षु तिथिर्द्रव्याणां यामसूत्रं विशेषतः
शनिचंद्रौ यावारेशः प्राच्यादि चतुर्दिक्षु भासार्कत्याद्दिनाश
क्रः तिथिर्विशेषतः सूत्रं भवति समामन तस्तननक्षत्रे शादि
नस्य सकलेतन्न दिशि सूत्रे नद्ब प्राच्यादिदिक्षु यात्राय थे
वर्ज्यम् नेत्रवप्रयोजने शनिचंद्रौ सवदिवमावयिषहूस
मूमार्थप्रहरार्थयोः क्रमात्कुले शतलो प्राच्याशुक्रयामा
र्धयोः सौम्योः एवमनेपि तन्नेर्दिशितसयामार्धवाशस्या
स्याः ७ ऋः सवृत्तेह सयामार्धे दक्षिणादिशि सूत्रं स्तपेषु
कौतसब वारादिने चतस्र हेतो ययामार्धयोः प्रतीच्यां सू
ले कृतेलसवारयाहदीच्यां दिपंचार्धयामयोः सूल
ब पतेप्रहरार्थः तत्रवारेतद्दिशि विशेषतो वर्ज्याः सा
मान्यतस्तनदिनानि सकलानेव वर्ज्यानीति ।
इति वारदिक्कुलम् ॥ ३४ ॥ अथ नवग्रहाणां स्व ।

त्वभुज्यमानतवेभ्यादिमभविंशातिनतत्राणामंतनाभोग
माह ५ धीम्राभभुक्तनाद्यानाबा २० मिपरिशोषयागतः
स्तदपि तत्काले शशिभुमितिवध्यागा
गतिवृति ८० लवस्तघटिकेह भभनम
त्रस्तनभुक्तभुक्तायानाप्राः नाथीघ्रा
नवभिरंपाः नत्वा २० आभागस्तत्र

	शा ८ चे १	
भो ३५	अर्थ ग्रह	हृ ८
	भु सू ४३	

इतिद्विक्षितलवकम्

फलब्धेभागपरिशेषश्चयत नयोलब्धपरिशेष्टयोः संवं
यिनीगतविद्यमानेशशिनिचेद्भः स्तात्काले केतत्काल
संभवेगतवर्तमानतवेभ्भवतः रम्पष्टनेवप्रकारेणगा
ध्यागास्तर्यादि भुक्तगतवर्तमानतत्रघटाः स्फटिस्पष्टाः
घटिकास्तु २ स्पष्टाद्भुगतिनति ८० लवाम्हयोद्विभोपन
तत्राणानतेज्ञोरपकालषष्ट्यांशाः २५ अष्टाहकाला
नलचयमाह पत्रोजीवोवलितगतिनाराङ्कागतोद्दलो।
के स्तु गम्योत्तस्तपुतभुद्भुगाय १५ कते रीञ्स्संत्स्म ।
म्याधीनायापुत्र ५ पतिरिसोजीषयोतज्जुपायस्रुताज
नयोकिमपितवेरकतेरीजन्यतस्तु वतितांविपरी

स॰
दी
२८

वेक्षागतिर्यस्य नाडीयोगेन राहुणेनाक्रान्ते उडूनां नक्षत्राणां
लोकाहृद्यो दशसंख्यातो जीवः पक्षः राहुभुक्तनक्षत्रात्
नक्षत्राणि जीवपक्षसंज्ञानि स्युरित्यर्थः गतनक्षत्रयोदश।
नक्षत्रात्मकं पूर्वपक्षं मृतसंज्ञः तेन राहुणा भुक्तम
तु नक्षत्रं कर्तरी संज्ञं शेषपञ्चदश १५ नक्षत्राणि मृतसं
ज्ञानि तस्मात् स्वाधीनः सूर्योज्ञेयः राहुरूपतिश्चन्द्रोज्ञेयः इमौ
रवीन्दू जीवपक्षनक्षत्रगतौ तयोः स्वामिनो विज्ञेयाः कर्मा
ज्ञयापि भवतः शीघ्राभीत्यादि सर्वेषां कोकवीन्मानी
नयोस्तत्र नक्षत्रगस्थितरवीन्दोर्लग्न तत्कालजयपराजय
ताने येतान्कृतनक्षत्रान्नयगलपञ्चदशतमनक्षत्र।
किंचिद्दशेषु जन्माद्भुतानि कर्तरी संज्ञेराहुभुज्यमाने
मेषेषु मित्यर्थः इतिराहुकालानलः॥ नक्षत्रचक्रम्॥
स्वस्थानात्मानक्षत्राना पावक हडे चमाह स्वपदी २५
कोष्ठेषु तिर्यगूर्ध्व कहडे लिखाय: स्थिता लो खिरा
येस्तान्यकाले: सर्वेषु कमत ३ हडउ पुग्य ३ कोमध्य

कोष्ठे ष्ठे घे दृ षो पगालीं ष न ल भ नः
ह्ला सा ष्य मौ तौ भे पा दा पवं चा म ष्ठ
दृ या नम ट प व ल ष्ठ ष्ठ कृ ष ला दे मध्या
कोष्ठे शरो २५ कोष्ठेष्व पंचवि
शतिकाष्ठम त्मे श्रु तिये किम्यतोप
रि पक्षो श्रव क स्ड र नि पंचा ल रा ति पंच म कोष्ठे ष्ठ पवि
न ने श्रुलि ख्व न स्ड य पः स्थिता लीष्ठ चन रूष्ठ पहा ये नः
ष्ठ वीं क्षेः स्व रे: श्रय षे प व नू पे रा भि श्च ता मि ष्ठ कालान
व कह ड प ता न स्व र भ दा हिं शतिं से रण्या न् च ता भि: र विकि
ति ति ह स्मे व प्रकारेण क म ता लि ख श्र च विशेषः ऊ श कच
ड़्वक्रो मध्यकोष्ठे प च क्रमा ह्मन ये य का व ड़् का रक का ण
श्र का रु श्र का पुन लेख्याः पन्न पंचविंशतिकोष्ठेषु श्रष्ठ
विंशतिवर्णा ह्म ला श्रु ये ये श्च ता भि हृ षा पा रा ली षृ षो यः
पंक्ति च नृ ष्ठ या रा दि कोष्ठेष्व न ल भ नः कृतिका दि नक्षत्रा।
णा दि हृ वृ के श्रा सा ष्य म ह्ला षा न त्र य प पे ने श्र णौ श्च ता भि श्च
ता भि व णौ भ स्य न त्र य स्य पा दा स्युः य था श्र ड प इति क्रमा।

स्वं. साटी. १५

तिकापादाः ङेवाविङु इति रोहिणीपादाः पवमेषामृषिना। वज्राण्यपादाश्वनभिश्वनभिवर्णानेषा ३८ प्रथमचारिपाद

श्र	व	के	हू	ङति	मो	मेम	ङु	मि	म
इ	वि	कि	हिग्रु	ङि	हो	टे	हू	टि	ट
उ	वो	[illegible]	हु	ङु	पो	पे	[illegible]	वि	प
ऋ	वे	कै	है	ङे	रो	रे	क	रिवि	र
ओ	वे	को	हो	ङ	[illegible]	ते	न	ति	तस्वा
ल	लि	लु	ले	लो	खो	जो	भो	यो	नो
ए	वि	सु	वे	चो	खे	जे	भे	ये	ने
द	दि	[illegible]	दे	दो	ख	ञ	धु	यु	व
स	सि	सु	से	सो	खि	जि	भि	यि	ति
ग	गि	गु	गे	ग	खु	ज	भ	घ	न

वर्णानयनमाह एव मितिश्रुत्वा पुनः देव शपंचविंशतिकोष्ठम टपरत इति वचना त् वर्णान् इउअओइ तिस्वरभेदेन पंचवि। शतिसंख्याकान् वो र्णान्‌ यथाह्लिखेदिति यत्र विशेष मध्यको ष्ठे कृत्तिकाद्य कोन घणनाम्न क

र १ ठकारणकारां लिखेत् ३७ प्रथमचारिशवर्णानाह पि लभतरहृमानिचाङ्गिदेव नयभेग त्वाश्रतथाभगुणपका। ष्ठाः हरिभमवपिरवे मे यतः सु ग मे चलाव हु भाङ्ग कृकोजः पिटभनामयानतजाविर मटपुनवर्णोथ श्राह्वि दे। वतेविष्याख्यानवज्रपर्यन्त सप्तनवज्राणाच त्रारक्ष ।

पादाज्ञेयाः नघभजरवाः पंचवर्णास्तु तथा पंचविंशतिसं
ख्यकोष्ठे लेख्याः ङयाद्कोष्ठके ढधफाश्च लेख्याः त
थैवं तनो तृतीयात् तथा तत् इतिमं श्रवणानक्षत्रमश्वी कृ
त्तिका स्वाती श्रवणा अभिजित् ज्ञेयाः ततः पंचविंशतिकोष्ठके
शृगसष्टचला इति पंचवर्णाक्षरभेदेन पंचविंशतिसं
ख्या लिखेत् इयाद्कोष्ठके यकअ इति लिखेत् अथ स्व
भाइ निष्टानन्तराङ्कणी यावन्म मनन्तत्त्रयाः प्राग्व
दैया इति नामनक्षत्रज्ञानम् ॥ २८ ॥ अथ हस्तचारादि
केष्वरबलज्ञानमाह नाभौ ३ नीचे ६ निधौ ९ तास्त्र
य १२ नभुक १५ मिते स्वासपर्यायके वामेथवा भान
लोमृदितानिरतुव्यशुपर्ययेनतापोष्ट जगमे वामनासान्वावा।
नीतोहृद्यकमलेनपद्मपकचतेन स्वासमानानायिस
ख्या ३९ नन्तमुकमले ३२ हनिशांशिवधमोत्र ना
भेस्त्रिपाद्भिः ३ नीचैः षष्ठ्या ६ निधिनवत्या ९ आदय
विंशत्याद्वयशतेन १२ नभुकसार्धशतेन च १५ परि
मितेति। स्वासपर्याये निःश्वासा हृत्तिभिः प्रथमाका

स॰
सोटी॰
२॰

शः वायुः अनलोग्निः अम्बु आपः क्षितिः पृथ्वी वा इति श्रेवं
मेवं पः स्वदयकमले नेपकत्रयपत्रे षात्रोपकोनवायुर्मलमा
रभ्यत्रिंशति स्वासपर्यायानाकाशोवाति नडुपरि षष्ठा
वायुर्विस्मादितडुपरिनवाति ९ हतः १२॰ ततः १५॰ एवं
मात्रकमे स्थितिः स्वासपर्यायेतेजोजलंक्षितिश्रुवातिः
नरार्येतत्पञ्चाशादास्याव नीयर्थेन १५॰ अमितनादास्य
मन्यामाडरितनतक्रमेण प्राणोवाति पश्चात्परिपश्यतेत
श्वष्ठकस्तेरपिपत्रदलेमेव संख्या १५॰ अतनामध्यप
वतनतीमेव ५॰८॰क संख्याश्वाषिपिशान्वत भर्जतेषाकृशा
पीकमे संख्यामात्र लिखितामेव ३॰ मेरव्यमन्यासाडवति
एवं चमासादिष्वामोत पंचतब्रानामकमल कमलस्लायेपो
मिलितासंख्यामेपयतेतनाधानीति ५॰॰ अथस्लातौपवम
व संख्या पञ्चाणा सकालकमलेननवम ०१२॰॰ पवित्रगुणा
११८॰॰ अतु चक्रमले हस्तिषात्रहास्तात्रप्राणोवायोस्थिरम॰ वि
राहस्यापरिभ्रमणात तत्र श्वकचभ्रम १२॰॰ चयेविंशतिं ११८॰॰
शहतावति स्वासमसंख्याभवति ३रेकेच षट्शतानिदिवा
रात्रौ तह सहस्रेकविंशति हंसहंसेतिहंसेतिजीवाजपति

इन्द्रयादिदिशः प्राच्याग्नेय्यादयः तत्रनैसर्गिकीशुभानि प्राण
वायोक्रमादेतेशुभवन्तेशुचेतोयाति यथाप्राच्यांपत्रलेपाणांवा।
णायशुद्धायचेतोगच्छेत् आग्नेयपत्रगेभोक्तृचेतोगच्छेत् याम्य
नैरृत्येक्रोधायनैरृते विषयायभोगाय पश्चिमेतवेहर्षाय
वायव्येतगमनाय उदीचिवित्तकृपायितेकृपाकर्मे ईशानेतत्व
अथप्राणादिदिक्चारगामिनिप्राणवायौयादृक्चित्तशुद्धि
त्रिलोपत्रतानायाह इन्द्रादिदलचरेश्वसनेनरागायभोक्तृ
वैषुविषयायमदेगमनाय चेतोभवेत्कृपायितेन्द्रपापप्रदायप
नद्दयानरुचवेत्रत्रदेपराने ४। अथपञ्चमादिनवाहनफल
माह यातावुनाः शुभमहाविमिश्रितफलफलत महत्वमे
शुद्धः खेदमनेसत्वाच्छ वेदिभिः ४२
पापप्रदायगज्ञपदप्राप्तये चेतोभवेदिति संबंधः पञ्चहृद्यान्तरः च
रेतप्राणोपरस्मेमहत्रिरत्निशापरमानेसत्वचेतः स्यात ४२ या
गम्भूः श्रम्भुआपः पत्रेशुभंफलेफलतः प्रपञ्चतः पत्रवहन
कालेपुंसः शुभमित्यर्थः वाय्वाकाशौतत्त्वः खेदप्रपञ्चौ।
लोडः खमिति महल्लेजोमिश्रितं शुभाशुभफलेफलेतत् इ
तिस्वरशास्त्रार्थवेदिभिराचार्यैः सम्मतम् ४३ ॥

स.
सा.टी.
२१

३नेहस्य पंच हो शुभे केंद्रे हेद्द लक्ष्म मूलपूर्वे श्रीभ स्याप्य वहन्तः तयो।
लयोः पंचयो स्फुट स्य वहनात्पंचपंच घटी सोभवति नाडी १०
गवेदतोमादशा ग वेलतो बाराणो रेकोस्तः प्राणः कालस्पोभ
वति तत्तलाः १८ षष्ठ्या विघात प्राणप्रमाणका वृत्तस्य प्राप्त
कथ्यते शुक्रादि शुक्र पूर्व मार्गति पर्वायो विभि च स्त्री हि मग
स्फुटः प्रत्यक्षः प्रातः काले पंच घटी वाति पुनः पंच घटिको श्रुकः

श्वश्च हल्कम लपत्रे श्रवविवे द्व वहन कथ्यन एवं के प्राणवा
शुसवा वे हसादि तानमाहु द्वेह पत्रे रने हवहत शहनयोः
पंचपूंच तिवसो नाडी गवेह तो मा प्यस्त रण नतला ४
संवटीकथ्यते श्रृंक्रादि त्रि विह स्व हिमगर ष्यशवः प
स्पष्ट स्पहमः श्रृंपस्यादे कनाभाय दिच हतिशि खीय
षचसैरतिस्तत् ५०

एवं क्रमेणाहो रात्रे नदन्न चतस्रो
दिद्वि दिने रविः प्रातस्ता वतिकाले वाति एवं कलपदे
प्रतिपत्स्यादि द्वि दिने षकं पुनस्त्र त ष्योदा विंशः एवं के
मेणवात्तः एवं शु वेश स्वसदिने शु सस रव्या दि श्रु स्वस्पष्टः
प्रातः काले प्रहतः स्यात्र दाश्रयः कल्याणस्या नयदेकस्यां वोडो
सौ पाता नाम्नो शिखी वड्ह्नत्व पंच चस्व हि दिने पंचकं वहन्नदार

संक्रान्तिदीपिका ८

श्रुर्कस्सूर्यनाम्नोग्रमितन्तं चेद्भहेनतदाग्रहजा रंभेपक्कोपिहवेविलोः
सिद्भश्वाहेलयावहन्हति अथकिंचित्र सूर्म्यपदेसूर्यनाड़ी
वहनाच्चन्द्रनाम्ना वाहहीनायाः पद्मीरीतिप्तिदिपक्ष्मनास्वश्तेन
नात्तवाह पदेवहन्नानीयत्नेकुनावाद्दोणनक्लेणमात्रेणकालेन
लब्धसंख्यानप्पौविहितिपतेधत्र चेद्रनाम्नोवामागोवामप्रदेश
गतेननवेणश्वश्रुकोनिश्चितजयोभवेत् शुभं सूर्यवहतिरह्लग
अथरव्यादेवहनेपूर्णाभेजयमाह श्रुकोपितहवहनेहृदि
हेलयायदेकोपिहेतिमबहान्किमिवाग्निचित्रं अपरात्रिकृतव
श्चतनामपूर्वाहपदेनादिपूर्वविहितेपितिलक्ष्णसवीत्तलेणन ४०
अथसूर्यादिनाड़ीवहतेप्रश्नविशेषमाह प्रश्नेचेद्रवहतेवा
मगतेनैणाके जयानिश्चितेसूर्यदत्तगतेनकांक्षविजयो
रूपस्पृहतेनेति सूर्ये ये द्विषमाहताणिशोशिनिचलेनेम
मानिश्चवमेतासोपुरतोपिवामगाउहस्मात्स्हयोगाददालिणः ४४
तेनदक्षिणप्रदेशास्थितेनपृष्ठमाष्टश्रोकोतेनकर्णेणाकेश्रुनजयोभवे
त् अन्यप्रदेशेवहन्नाडीदिशाहतोश्रेष्ठरिस्थितेश्रुष्ठः तातिस्मात्रसू
येसूर्यनाम्नोवहन्त्याहतोविषमाहतराणिप्रकुर्यपंचादीनिचेद्भृते
शाशिनचंद्रनाम्नानसमानिचंद्रहतेनदाष्ठवेनिश्चितेश्रुनोपृष्टाजे
तामवेत् अन्यथापराजयः इह शोभेचहरस्याहतोवामगाश्चवेनयः

॥ ५५ [illegible]

स॰
सा॰टी॰
२१

प्रश्नस्य स्वामी स्यादानकाले चेत्सुखाष्टके मृदासजयः निर्याति व
हिर्भवति प्रश्नेनिःस्वामसर्वायोभंगः स्यात् नेदृतस्मृदृस्मरवरयोयो।
तेभ्यः किञ्चप्रश्नादेः पदार्थस्येहस्य लाभ उक्तः कथमित्याह वाहस्य
हूतेष्टचक्रके वाहस्यैव हट्नाडीपदशास्य ष्टक्रोनिसति पूर्णनाडी प्र
देशास्य हूते ष्टक्रो निश्च सिद्धिःस्यात् ७५ वाङ्गोवहश्चेद्रुसंवधि निवा

सूर्यप्रश्ने विशेषमाह प्रश्नः स्वामांतर्गमे चेज्जयः स्याद्गंगोनि
र्यानेयत्रसत्यमंतदेनत् लाभः प्रश्नोदेशवाहस्य हूते प्रवक्रे स्युकः
स्मरगेस्यादसिद्धिः ७५ सूर्यसूर्यचन्द्रनाडीवहने कर्तव्यक
र्माण्याह चान्द्रेदेहंत्यपिविलोकनेगेहप्रवेशपट्टाभिषेक।
सुखकर्मभवेचक्रमेतत् मोचनमज्जनादवहेवनितंक्रयुद्धश्च
स्वेभवेदशुभकर्मफलोदयस्मस्यम् ७६ ॥ ॥ ॥

मनाडी वहने लक्ष्मयात्रा विलोकनं गेहप्रवेशो पिपट्टा
भिषेकोत्स्यापाणिपद्मन्सु खमेतदादिकं यत्कर्म शुभं तत् सोरेत
त्सूर्यनाडी दत्तायां वहने तु मज्जनं स्नानेवधूवनितंक्रिकि भोजने
युद्धमेतदादिकर्मा शुभं यत्कर्मेतद् फलप्रदं भवेत्समस्तमितिकु
त्रवक्रलम् ७६ इतिश्रीभरतकृतौ सममरसारव्याख्यायां स्वरवले [illegible]

भृगनायानायोः शशिनि वहति चेड्डनाडी वहन्तकाले वाञ्छेत वाचितं
वेद्भवेत नरस्य शुभमस्तु शुभमणिरूपनाडी लक्ष्मीकृत्य कृशाङ्गी ग्नेतुवे
वहेत नचनस्मिन्काले रतेशुभकर्मणि शुभनारी मदनवाणानिर्युक्ता
मजेलहरे स्रवति कथमित्याहा यतिचेत्स्वसा शशिखिनवनीताशक्ति
वत वहूनवनीतपिंडधारणाकृतेयथाद्रवत्वंस्तनाप्रकारेण

अथ रतिविधिं विवक्षन् तत्र स्त्रीणां स्वेच्छाद्रावणमाह वह
ति शशिनि वाञ्छेदंगनायानरस्य शुभमणिमतुकृशानुस्तत्
कालतोशु स्रवतिमदनवारि निर्भरं सा यदि शशि
नवनीतासक्तिवन्नाविनास्यात् ५७ अथ वशीकरणमाह ।
स्वभार्यानिजवहद्दक्षिणनास्या वाम्बुद्धे वेहन्नगतापि
वेगदानी आमृत्यो वशयति नामियचकोनेचेड्डणाशु
मणिवहन्तङ्गः पिवेती ५८ ॥

भाविनास्यात नदा स्रवतीति संबंधः ५२ शयनीये भर्तृसन्निधौ
स्वभयानायां वहनगतं वाऽवह दामनाडी निःश्वासेचेत्स्ववहद्दक्ष
नासापिवेन्नदानीमेव कृतीतो नारीमामृत्योस्तस्या मरणपर्यन्तं वहश
यतिवशीकरोति इयंनारी चकोनेवशायति किं कृत्वा प्राणस्वचेद्दुवह
द्वामनासाभिदशुभमणिवहन्सौरीवहद्दत्तनाडी मुहुर्वारंवारं पिबतीत्यर्थः

२७

सं॰
सां॰
टी॰
४३

मोहनं स्तंभनं मदनगुरुं कामसंगरम् । चित्रे पूर्वा वायौ । नन्मदनगुरुं
सुयौ बुद्धिमान् एष वसंग्रामे यथा एवं चन्द्र ते पदि प्रोक्तं बल ।
माहृतेष्वन्यपेतिननदारा विद्युला स्वबलं च्यु रतनगुरवोनि
वर्गीनु विवर्णी हलामबलाद्रावपन्न इति भूमि निशा ॥ ४४ ॥ इति स्वरविवि
धिः ॥ स्वराः सोतादिः च्छाया वामदलादिः शनिलो भूकलादिः शको
द्विवचनकाला उन्नु थैता हेक । योगिनी प्राच्यादि हेकस्या इष्टदा ।

मोहनं मदनगुरुं च्छिद्रे नन्दयी रणे स्वाचचे कूले प्रोक्तमा
ददस्वैतमे ध्रुनद्रावपन्न दवला सविकला ॥ ४६ ॥ सूर्यह
न विशेषे स्वबलमाह स्वरच्छाया निलाकेनु यौगिनी
वाक्तभूबलैः अनेन स्यूनमावभेजयपमेवयनेवक्त ॥ ४८ ॥

तेषु भा राहुः पृष्ठादि दिग्गतो भूबलाद्विः स्वराक्रान्तः यथो बला
स्वाहाय स्वतेषां च कालवाराणां प्रबलो राहीनो बलास्वाहाय
नैवलैः सहायपुत्ते कीडाविशेषस्त्राव भजेत् वेन् वर्क्षयनजय
मेव एवं शाहोवाचनिस्याय ॥ ५ ॥ ॐ क्रौं रणाहे फट् स्वाहा ॥ इति स्वतविधिः

आश्लेषावेतालजटानालहृत्मूलेध्वनेशरघातवाणमित्येणा
संवेधः अथधारणौषधानंतरंकेतकिदलेकेतकीपत्रशी
र्षमूर्ध्नि धृतेनहृत् अथाग्नवाज्ञेरकेहरतवाज्ञेरसवोर्घि।
निमूलेक्षुल्लेकंडुनिहते १७ः मार्गेनलग्नेतुशरीरइतिशेषः स
हूनेहृतसहितेभेकेरजीणैश्रुधकमात्रेत्यर्थः मृगुकेला
लमूलकेतकीपत्रविन्नेरमूलैः सहृतेरवादितमात्रेः सद्धिः

अथमस्यधारणादिनाजयसाधनानौषधान्याह आसेल्ता
लजटाणकेतकिदलेशीर्षेच्छमान्हेरकेमूलक्षुस्यरश्लोगेने
वसहृतेभेकेरजीणैश्रुतेः केसायेनरमूलिकानिरशनैः
१ध्याकेशाभ्रोध्वनाजगधावासहृतेडुलास्त्रभिरथ्योपाठा
जटापीहृशी ५१

पुष्ठेआरवोषाशरः शरीरेणलग्नेन केसरीहिसेजिग्रसिद्धालता
तस्य उग्ररिदिकुरियनामूलिकामूलेनिरशनेशनाउपोष्मश्यार्क
योगेशातेरसीनाध्वनाशरीरेमरतेडुलाम्बुभिमेरपारस्वादितावास
नौशरीरेशरवारणायस्यात् अथपाठाजटासयापिप्पाठाग्रसिद्धा
नन्मूलमपिचेट्ठक्करीरेशरवारणायस्यात् इत्यर्थः ५१ ॥

र॰ सा॰ ४४ श्वेतकोलुः प्रसिद्धः लक्ष्मणा पुत्रदा कारा मूलोषधि विशेषः श्वेता
सर्पाक्षी सुपर्णे नत्राह्नातिपुष्पा शिखिवृहली कामसूरशिखावि
लक्रान्ता नीलपुष्पा प्रसिद्धा काकजंघा तदाकारा नीली प्रसि
द्धा देवी सहदेवी पाटला प्रसिद्धैव नष्टैते नाम्ना महौषधयो ना
मलानि तन्मध्ये एकापि जटा भुजे वाहौ धृता अस्य शुद्धे वा
दिना मृषिं वा धृतं वा दिना वा रसेश्वर मेदाहरणं पाशो यतीत्यर्थ

श्वेतकोलो लक्ष्मणा श्वेता सर्पाक्षी शिखिवर्हिणिका विष्णुक्रां
ता काकजंघा नीली देवी च पाटला भुजास्य मूर्ध्नि वा भुजाभ्यां
नष्टेका विधारयेत् रणे दाहणे शोषे चे यावज्जीवति तेजोद
पर स्वर्णो भसितौ कान्यो सिद्धो ऽच्छास तन्नजटा श्वेतस्थे
पारदः सिद्धो मन्त्रो जयदस्त्रास्यगः ॥ वच्च ॥ राम ॥ ॥

बुसन्हृस्वारयेत् क्रियत्कालमित्यपेक्षिते यावदिति यावदस्थैनद्व
देवजीवति भुजापद्दे वेतत् यारणपदे तु यावज्जारणं शास्त्रवारण
मू पर स्वर्णवस्त्रीनत्रुणो या सिद्धना म्नाकोकिनीक र्यदि क्रान्तस्मिन्
सिद्धी भवनत्काल रसेन हृष्टः सिद्धो जटासहितः पारदस्तामध्यस्थः
सिद्धेने मदनेनमुद्धिन स्वास्यगो भूरवेगोगदपाणाद्वि विजयदाता ४४

वक्रसर्पकस्य कोऽर्थः आघयाप्रसिद्धः। गोजिह्वा गोभीति प्रसिद्धा शि
खिचूडामयूरशिखाप्रतापसमभ्येपकेकजन्तुष्णार्कयोगेष्वात्मीय
हीलास्वरगासूर्यगाबावादजयदा ५५ इति श्रीभरतकृतस्वरसारवृ
क्षयोऽथ चक्रविधिः। अथ येन चक्रेः सख्यालक्षितततः भाषाणि
चनरखाणीन्यथः तान्नयपञ्चपरिच्छेदीणि चकसचक्ररखापल
जुन उपरि सहदन्मलिखेत् तदुपरि वततोऽधिकमन्यदिति जीणि।

अथ वादजयदा सेघयान्याह चक्रसर्पकगोजिह्वाशिखिव्हू
डाजटाश्वपि पकुकाबादलयदाउष्णाकोमासमूर्यगा ५५
अथ युयायिस्थापिनोजयपराजयौ विलः कोऽहवक्रमाह भा
खाणि प्रलिखेत् उपयुपरि चत्रीणि शादिशग्रिभाह्लादजीणि
लिखेत तान्छिवभेतोप्पञ्चाचसर्पवद्विः सागयादितिपिस्तो
यमदिशोम्यस्त्वहिः ससममेमेत्राह्लासनोमघः खेपः १२ वहिर्दलमध्य

लिखेदित्यर्थः तत्रचमध्यस्थं चतरखं कोऽहवक्रसंतते तेषु च त्रि
ष्वपि चतुरखेषु पशादिशि ये शान्त्यामग्निभ्रूह्लमिकान ततं च मारभ्य
वाह्या अवरह्वादारभ्य चित्वरवशान्त्यामतविशति जीणि ल्लग।
शिरोनानि लिखेत् शिष्यानिमं नुणलाद सेतान्स्वर्ग लितव
तरवात् शिवभमाङ्क्रमात्रभ्य जीणि भानि पंखाशाच्चादिशि
चतरखच पशायेत्मपक्षानेषु वहिर्निःसरंति लिखः ॥ ३

स॰ सा॰टी॰ २५

सर्वभमध्ये षाबहिर्वाचक्रस्यादौपिवर्ह्निः प्राच्यामेन लिखेद् ऽश्वभुनाप्र।
कोरेणाग्रेयात्कोणात्तस्यभूपिरतोमध्यानचक्रात् यमदिशिदक्षिणान्
समं मेविशाखावहिःस्य लिखेमेध्यान् श्रुगायानचक्रात्कमवाइ
निष्ठानचक्रात्स्वभ्योवायव्येनेन्दकोणयोः प्रागवलिखेतिमवयः
पवदिग्विदिग्वायवचक्रयेणावय १२ द्वादशभानिवहिश्चक्रस्य
लिखितानिस्युः मध्येचक्रस्यचदंतदिग्विदिक्स्यतयोशास्युः श्र
नमध्यचक्रस्यवदंतश्चोशास्युः पर्वकोष्ठचक्रेसाभिजितिश्रुष्ठाविंश
नक्षत्राणिस्युः ५८ कोणाईशानाद्याः तत्र लिखितानिकृत्तिकामघा
नुराधाधनिष्ठादीनिद्वादश ११ कोणभानि यथा कृत्तिमईमष्टफ

कोणभानिप्रवेशोस्मद्वादशान्यानिनिर्गमे षष्ठंषष्ठंसमंके
मध्येस्त्रभचक्रस्यम् ५७

उफ श्रा श्व मे मृनै य पा पूभा वानां नि ग्रहाणांकोटप्रवेशो
भवंति प्रवेशानयालिखितानात् अन्यानिषोडशभानि श्चाशो स
स्त्राः पूषाउत्तरभाद्रपूर्वादीनि चत्वारि चत्वारिभानिप्राच्यादिदि।
क्षास्थितानिषोडशभानि यथा स्वा ३ ति मे पूवे ह चित्रा वि ई वि
लो मू उ श्रभि श्र पाश्चिमे उ ३ श्रभ उत्तरेरति निर्गमेग्रहाणांस्युः निर्ग
क्रेतयालिखितानात् समकेऊ श्चिवि ३ व्यस्त्रान्याभिजिता द्विशुचक्र
षु यत्व ते भेश्चाष्ठा हस्ताः सर्वाषाढा उत्तरभद्राद्विचत्वारिभानिमध्येको।

॥ ५७ ॥

रंध्रं यन्मर्क्षे स्रोके कृत्तिकादिभलेखोनमर्कैन ३ पलसंकृत्तिकादिले
ख्ये प्रथमे दुर्गभे दुर्गे स्थाने पूर्वाभाद्रा वक्रहद व कालाज्ञानेभ्यपण्याणाउ
पूर्वेभ्या उत्तरफाल्गुणी यथा टेलापि ३ हस्त फाल्गुणी तत्र दुर्गभे स्था
नकोणे लग्ने श्रमानि शव तवे विभे वा तत्र दुर्गा यपते वा: वक्रहद
वक्रांकेन तद्दे स्थानकोणे लिख्य मादि भूतन ग्रभानि ३ कोवीमात यन्त्र
लिखितेतेषु च भेषु ग्रह चक्रे मध्ये चहाटे नव ग्रहाः ३ दुस्थानत्व गत
नया लिखेत् समसत्व ग्रहाः सवस्तु रूप माने ने तत्र स्थाप्या इत्यर्थः शुभ
३ पलत्तणमेव कृत्तिकादौ प्रथमे दुर्गभेमेवैरिभं वा ग्रहवक्र
नेद स्थमालिख्ये दूचनेवक्षेवर्णा च मध्यमस्मात् ५८ शुभक्रूरो
स्यादि प्रहाव स्थितास्तु दुर्गभेमूः वक्तादिकमाह क्रूराश्चैनभौमु
गाः सौम्यखेटास्तु दुर्गभे क्रूराः खेष्वकेवे परिस्थिताः क्रूरा मध्य
वग्गाः सौम्यखेटामेद्भगत्रात्र युद्धविनापि ५९ ॥ ❀

कोष्ठचक्रे मध्यमे चनवग्रहवा राणं प्रकार स्थानी ये भवेत् ५८ क्रूराः ती
र्थेषु स्थूशु नि भौमाः नयुक्ताउपस्थ पतेचेद्दन्ताः कोष्ठमध्यस्थमेषु
स्युः सौम्यखेटाः पूर्वा कृत्तिकालिखेद्रास्य गावहि [illegible] मे शुभः
नद्दा दुर्गभेगो ज्ञेयः वैपरीत्या [illegible] सौम्या [illegible] क्रूराः वहिस्थिताः [illegible] के
दुर्गाव [illegible] केयाधि सेभ्य भेगाः क्रूराश्च दुर्गमध्ये सौम्यग्रहास्तु वहिर्गताः
शाकावगेयाभे शुभः तद्दा दुर्गभेदः ३ दुर्गमध्यगतानापवस्याद्वि
रोधः शुभमेदमतियुद्धविनापि दुर्गभेगः ५९ ॥ ❀ ॥

सं. सा. टी. २६

श्येनोक्तग्रहसंस्थायस्यासेत ग्रहवशाद्दुर्गभंगोऽपि चावेष्टकस्याधि
नोभंगाद्भवेत् अत्र मिश्राः किंचिज्ज्ञेयं प्राकारे मध्ये च क्रूरग्रहगत
न चेन्मध्ये तु दुर्गमध्यगत भेदं च चेत् क्रूरग्रहास्तु बहिर्भागेश्च
तत्र भागेश्च चेत्सौम्यग्रहास्तदा कष्टात्कष्टाद्दुर्गस्य भंगः स्यात्
वा प्राकारे क्रूरखेटाः क्रूरग्रहाश्चेत्तु मध्ये प्राकारे च सौम्या
स्तदा दुर्गं खेटमात्रे स्यात् न दुर्गस्य भंगः अत्र वेष्टप्रमध्ये च व

द्यस्थितेष्वावेष्टकस्यैव भंगो दुर्गभेदे श्रुत्यमात्रमिश्राः प्राकारेतः
क्रूरखेटा बहिश्च सौम्याः कष्टाद्दुर्गभंगस्तदानीं ९० वप्रवा
ह्ये क्रूरखेटाश्च मध्ये सौम्याः खेटैः स्यान्न दुर्गस्य भंगः वप्र
सौम्याः प्रतीतरा वा स्थिताः क्रूराभंगः सौम्यपापाह्वयोस्तु ९१
वप्रक्रूरा बाह्यमध्ये च सौम्याः स्युः पृष्ठे खेटपातोऽन्वहं च व
प्रेवाह्यं तदा क्रूरसौम्याः पापपृष्ठे स्याद्द्वयोर्भंगपर्व ९२

वप्रे सौम्यग्रहाश्चेत्ता दुर्गमध्ये वा स्युः क्रूरास्तदा द्वयोः स्यादपि
सपापो भंगपर्व स्यात् ९३ वप्रे वाह्ये प्राक्क्रूरग्रहाः दुर्गमध्ये सौम्य
ग्रहाश्चेत्तदा तेषु समपृष्ठे द्वयोः समयो भवति अन्वहं प्रतिदिनं चेद
तो खेटपातेन अथ चेद्वह्ये प्राकारे वास्य बहिर्देशे न दुर्गमध्ये च य
दि क्रूरसौम्यग्रहा मिलिता ग्रहाः स्युस्तदा योगे दृष्ट्वा द्वयोर्भंगपि से

[illegible]

तस्याः समाः क्रूराः सौम्यग्रहाश्च द्रासप्रदेशेष्वंतरस्थमध्यदेशेरोस्थलदा
तपापिनो दुर्गेशस्य च सार्थप्रीतिर्वा चाव्रूकवा अथान्यदग्रहताबुधः
शारोभौमः पतौवलम्बनतत्र उभौलः प्रवेशकोणभेद मध्यकस्मि
न्सिंहासनो तां चंद्रस्यराहुकालानलचक्रेयानिजीवपदुनतत्रा
णिनेषांमध्येकस्मिन्श्चित्प्रवेशकोणनदेवास्यात्तदाडुर्गकेषा
दिस्याग्रमेणसंवेधः ९३ यायीस्वसेस्यविडुर्गस्थकलोचहन्याद

तस्यावासेंतश्चेतक्रूरसौम्याः संधिर्वायोपापिदुर्गेशायोस्त
तारोस्तम्बदेप्रवेशेपिवाचेष्टोइजीवस्पतगः स्यात्प्रवेश ९
रूथ्यात्दुर्गेचाकलोचेपिग्रहैव्यस्तासेनोतः स्पसैन्यविदथा
त दिक्षिन्यारोकाव्यवुक्रस्यसौम्यादुर्गेभेगेनिर्दिशेति
क्रमेण ९४ ॥

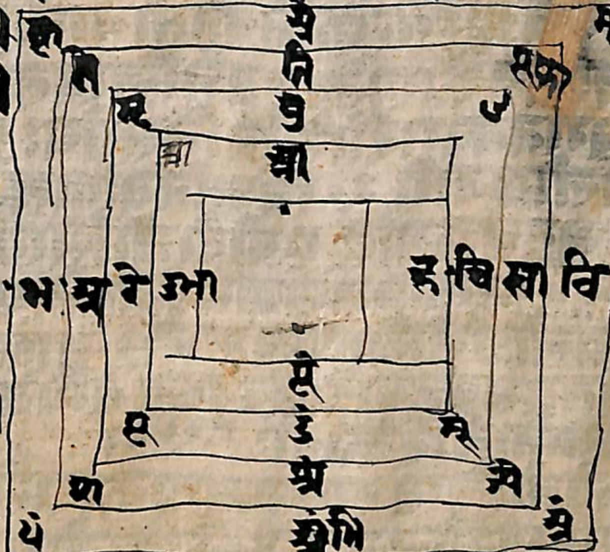
हयेत अकलौचशुभ रो पुं श्रे हफा ह स्वा श्रतू उषा यं उभा रेभा
ति ९ प्रथमपंचतनौ यापंचमीसप्तमीनवमी एकादशी चयोदशी पंच
दशीद्वादशीलिथयः रविसोमशनिगुरुवासराश्चस्मिन्नकलोचेवि
चमाने दुर्गेकेष्यातंतदातदुर्गः अथव्यस्तासमविशतः स्पसैन्या
धिनः सैन्ययाविना सह युद्धं विदध्यात् व्यस्तासमेष्ववस्थभौमास्तु
स्वन्तरयेनस्थानानचप्रवेशेतोकिंचनिर्गमेद्देते ॥ ९४ ॥ ॥

वेंद्रोपि सततपदभोगेन तज्जीवपदगाः नचप्रवेशार्हे किंतु तिर्यग्भ
र्हो ऽबलगताचेत्तदाष्याय्यौ वीशुद्धेन दित्वशाआदिशुचतस्त्रडुर्गस्य
श्वस्यागुरुः श्रोणभौमः कावुभशुक्रोवक्रस्य सोम्यः वक्रीबुधः पु
नर्वेलक्रमेणास्तः नदानस्मिन्दुर्गं भंगानि दिशति ८४ यत्रप्राच्यादि
दुर्गे गप्रास्यले क्रूरग्रहस्तेन क्रूरेण शुक्रः शशी चेद्धावात चतुर्ग
दिः पीतेन पतस्य क्रोवस्य मार्गबाह्य सैन्य प्रवेशाडुर्गस्यात् यदा

पक्रूरस्तेन शुक्रः शशी वाविडितचैवनतस्य चप्रवेशः क्रूरा
लभेदेयदातस्तदानीं दुर्गभङ्ग कुर्यात् निद्रुर्गाधिनाथः ८५ ति
गतस्तेवा ग्रहेर्वक्रिनश्चतक्रूराखडि निस्थितेन तत्रक्रूरयोगेन वप्र
स्यान्तोहितिमध्ये प्रवेशार्द्दं वक्री चेद्वेतिबाह्यस्यसैन्यम् ८६

क्रूरग्रहास्तमवमलेन तदेवें तेर्भयो ... तदानींदुर्गाधिनाथो ग्रहव
शात्तेदुर्गे भङ्गं कारयति पुलाघतश्च ८५ निर्गतिनदव्यानि शुभो
दिदिशि स्थितानि तेषां मध्यात् बाह्यगो यद्येन त्रवक्रिनः क्रूरग्रहस्त
स्माते दानिस्थितेन तत्रतस्यो क्रिपाखदिक्रूरयोत वप्रस्थचेत् क्रूरोव
क्री नतदा दुर्गमध्ये हन्तिमध्ये दुर्गमध्ये प्रवेशो दत्ते चे हक्रीग्रहः क्रूरो लं

इतिसेनटथीशास्तुदुर्गेशास्यचयेभतयोवेश्मान्मादित्विवनेनेस
मुनाप्रकारेणोनयेयेकोष्टचक्रेजयाः प्राप्तकप्रकारेणभंगा।
विचार्येयस्मादिशाभंगसभवुतानस्यांदिशिवासायायिनो
दुर्गेलगनतत्र। लग्नाशुदुर्गे
रहानत्रभेन गडुमांयिपा

दुर्गेनदीश
निकोष्टयो
चार्थेदिशि
नेवाग्रोः श्र
नभोमिपूनेव
नामसमन
धाविवे।

भजयोपि
लभंगवि
नजलगा।
भनगविल
महाघनु।
पविघ्राहि
ने ८१॥

लेवबलयोयःसमपतिलस्ययहेततउथितेयःकोष्टचक्रादे
वनक्लिन्नासमसांनाद्येपमोहिपनामरुवंकेकोनादिशा
पिदुर्गेपाश्रवेतरत्नेना पतडकेभवतिपतहेथोकप्रकार
णयायिस्थायिनाइभावपिजयतः ८२ इतिश्रीसमरसा
रटीकायांभंतकृतौकोष्टचक्रनिरूपणम् ॥ ॥ ॥

सू॰
माटी॰
२८

हर्वीः प्राप्नुत्वी फहीची फदेशुदौ गाली लिंखन फन यगलीना
हशाटशा मत्वेकाः पवे प्रागुहीची ना हशाहमोरे खा नां लेख।
नाइस्यमषुके हकोष्टषु ८८ एकाशीति कोष्ठषु शाटीशा।
नकोणदारम्भ वझुङ्तः कृति कातो भानी हच कोरिगाली
षु प्राच्यादि दिशि षकोणको छवजे लिखिकर्णः कोष्टः तथा
खनाम्बो इशा हयानकापुदौ लिखेति संबन्धः शुनगान प्राणा।
दि दिशु गात्पालीषु नारी २॰ विंशति वर्णान्स्वौकॄन वकस
श्थ्या वेनाभद्रचकु मात्र् एवंदी चौ लिखानोनय १॰ना।
यगतीनस्कट ८ कोष्टषु षु शान्कुतौ खाय रह खावषु
इन हहादिगाली षु भाम्यनगम नारी १॰ वर्णालु गकालवके
हरषु खोनेनरा स्माहुवादौ लेवदान्स वेध्यि वारमहा लिख
चेति यी में य्यलानेदि कादीः ८८ ॥
दीनामट चले न्येनो लिख ग्रासानाउका दाली चनहष्याहेला
मध्यप्राणादि दिगाली चन छच चको मकोष्ट वनेहाद्शाको ष्ट
षु हवादीन हादशाराशीन्मह हिलएन लिखनतः खेराग्रहा स्त
वाधकाग्याः पेचावस्तसे वेध्यि नाये वाराशु विभेमनुवयगठे
शकृशनोना पते: मह नेहादिका सवाति ग्रीन्मष्यताव धिष्ण्या
गादि दिक्षु ष्यकोष्टषु नाग्रामध्यकोष्टषु पंचमे लिखवषवमका
हशीति कोष्टकान वर्णानि सः नयचनव ग्रगनामग्रहा लिखित २९

रौद्रमार्द्रानक्षत्रादीनि यानि मध्यभानि आर्द्राहस्तपूर्वाषाढोत्तराभा
द्रपदाख्यानि एतेषां यन्नक्षत्रं तस्य वेधतः क्रमात् क्रमेण चतुःष्का
णां वर्णानां तथा ठणषायफछाथफनां द्वादशवर्णानां
वेधमादिशेत्कथयेत् स्वरसामं विविदिति एतद्गुणं वेधयुत
दादिना मात्रेव वेधः स्यात् अनेनाप्रकारेण सर्वतोभद्रचक्रे ते

अथ वेधज्ञानार्थं वेधचक्रमाह रौद्रादिमध्यभव
नक्षवेधतो वेधमादिशेत् क्रमशः चङछाठण
षाधहपोथफङ्मामिति सर्वतोभद्रे। १० प्रथमाशुभ
स्यावेटो विधेत्कोणे स्थितो चतुरः तिथिमपि पूर्णां
न शुभः क्रूरवेधः शुभः शुभजः ॥ १९ ॥ ❀

यथ १० प्रथमभमहिस्थितीनस्यां प्रभंभरणीनक्षत्रस्थितोयः
खेटः भरणीचतुर्थचरणस्थ रेतिप्रान्तोतरेश्नकोणे स्थितो चतुरः
अआइई स्वरान्विधेत् पूर्णाः तिथिं मध्यलिपिवितो सप्तविधेत् सच
वेधः क्रूरजः क्रूरग्रहकृतो शुभः शुभकारी न स्यात् किन्तु हि अनिष्टः
शुभग्रहकृतस्तु वेधः शुभदः क्रूरग्रहास्तु दोषाच इति पूर्वोक्ताः॥२१

स॰
सारी॰
५५

वक्रो वक्रगतिर्ग्रहः वक्रगतित्वं च सूर्यसकाशात्पंचमे षष्ठे वा स्थिते
स्यात् सप्तमाष्टमे वा अर्कणिगत्या कोणरीत्या दक्षे पश्चादुक्तं ।
विधेयं अथ शीघ्रः शीघ्रगतिर्ग्रहः वामे स्थाने द्वितीयभागे कोणरी
त्यैव विधेयं शीघ्रगतित्वं चार्के द्वितीयस्थानगे समगतिस्तु ।
ग्रहो ग्रे समरेखे वीक्षितेन: समरेखे पवते देः अथानियतवक्र

अथ वक्रशीघ्रग्रहवेधमाह वक्री दक्षकर्णगत्या
थवा मे शीघ्रो विधेदीक्षते ग्रे समसूत्रं नित्यं वक्रौ
राहुकेतू तु एनेद्ध नित्यं शीघ्रौ हरवयो तुल्यरूपो २९

गशीघ्रग्रहस्तु नाहु नित्यमित्यर्थे राहुकेतू नित्यं वक्रौ प्रतीपगतीभ
वतः अनयोर्दक्षपवकर्णगत्या वेधः रविचंद्रौ नित्यं शीघ्रगा
मी अतोनयोर्वामे पव वेधः । हरवेद्यो हृष्टिवेधयस्तु तुल्यरूपौ
सर्वकाले समानफलाववमान्यथा भवेत । ७९ ॥ ॥

उद्वेगः स्थिरवैराग्यं चार्थविनाशो द्वयो विरामः शोको ज्वरादिः
सर्वेषां वर्णानां एतानि फलानि एकादशो ग्रहा विधुन्तोदयति तेच
मेवयः एको यदा विधुन्तुदे गृह्णाति द्वौ तदा विधुन्तोऽर्थविना
शोदयः। त्रयो ग्रहा विधुन्तोग्रगेददाति चत्वारो विधुन्तोमाणं
ददाति यद्युच्छ्रितो ति यत्र विशेषमाह वर्णे इति वर्णानामा य
दो ग्रहेण विद्धानि द्वयनाशः स्यात् उक्तं जन्मनक्षत्रे विद्धभ्रमः।

उद्वेगार्थविनाशो रोगस्तिस्रो विधुन्तपकाद्ध्यो वर्णाहानिः
शो भ्रमोवित्तरजो विद्धौ तिथौ भौम्ये पि रागो विद्धतिस्र
पच मृत्यति विधुन्तेन रन्ध्रः स्थितः पञ्चाभवेन्मृत्युवरात
विदग्धेन वक्रातस्थतो हाउमे ३२ ॥

स्थिरविदेपः स्यात् स्ववर्णस्य वेधे रोगाभवेत्स्मि तिथौ जन्मसे
वेथिनि विद्धेन भीतिर्भयं भवेति राशो जन्मराशौ विद्धे विमृतति।
विद्धपरस्परामभवेत् पंचस्ववर्णानि तत्र तिथिस्वराशिषु विद्धेषु
नि मरणं भवेत् विधुन्तुर्थेन वर्णाना त्रयः रन्ध्रगृहः स्थितः
कः पदे विधुन्तः क्रमात्कृताउद्भिन्नासर्वमृत्युसर्वविश्रयके सर्वा
तिवद्धयायाविदग्धेन उक्तं वेनि रमेडयगुरुच्छ्रकाचक्राः सर्वतोसंत ॥३३॥

स०
साची०
३९

क्रूराश्चार्कचंद्रज्ञशनिभौमराहुकेतवः एतेष्वेको वक्रगतोऽसंस्थाश्च
नीचवड्डष्टाः अस्मिन्नमतिष्टफलदाश्च स्युः रविर्यस्मिन्नंशे
स्यात् यदि हि कुस्थितेश्चराशिश्चस्यात् यथा प्राच्यां वृषमिथु
नकर्कटालिविना: तेषां मध्ये चेदेकस्मिन्राशौ तिष्ठत्
तदा साप्राच्यादि दिक् सुदिश्चपादिशिभवति दिश्चपेन चतस्र
वोऽपि स्वराशितिथिवारादितेनसहवर्त्तन्ते सा दिश्चपा नास्ति मे

क्रूरा वक्रे नीचवड्डष्टा रविर्यस्मिन्नंशे सा दिक् स्त्रिदिश्चपाः स्युर्मे
ति प्राच्याईशानाग्नेयाश्च मास्थाः क्रमोयसर्वेषां तस्थापन्नोऽ
ष्टिमाङ्का। १३

तिनत्तज्ञायेद्रेकासादिग्लग्नेगतास्यादित्यर्थः विदिक्त्वयेस्वरायाले
कमत्तवेतालेषा॥ इत्यपद्मायामविदिशादित्वेवोक्तंभीवमाह प्राच्या
इत्यादि प्राच्यां दिक्रिस्थिताच ईशाना श्रास्थिताज्ञेयाः प्रतीच्यांगतानैर
त्यगताज्ञेयाः उदीच्यांगता वायव्यगताज्ञेयाः दक्षिणादि
क्स्थिताआग्नेयीस्थिता ज्ञेयाः १३ ॥ ॥ ॥

शुभाशुभसूर्ये क्रांते दिक्स्थे स्थिते रुटाये: स्ववर्गे दंति।
स्थिवास्यभृतिभि: क्रूरव्य यवक्र इष्टफलवाच्यम् उक्ता शा
स्त्रे क्रांते दिग्गतिरिक्तान स्थान स्थिते: स्वराये सामग्र्य इव
यवत् समीचीने फलवच्च शुभाशुभा: सत्फला शुपि
शुभ सत्फला उदिता शुभाशुभाः सत्फला शुभ पि स सत्फलादेया
स्तथो: १८ ३६ स्ववृत्ता भद्रचक्रे जन्मनक्षत्रे पीडिते क्रूरवि
शाता याश्या टाये: क्रूरवियुग वतफले वाच्यं उदिता शा
स्त्र: से मूत्रय इव फलमादिशा चक्रे २८ हानी हक्का
वेशो विपीडिते ३६ स्या जन्मभे सामये ०· कर्मासि
दि रुद्यो भिद्य च यु १८ मिते दुब्धु तथा: स्याज्जये १९ गु
दे २३ टे हन्त्र: शा २ १५ स्ववस्तो गतो या यह शा २३ जन्म
ते स्वमान्नि युभिषक पाया पि भयुलन्तमद्र धनिरि शेत ३४
देशन्यः से: हानि दुःखा दीनाशा: रक्षरोगा कलह: स्वमित्युपे:
पत्ता नित्कुलानि भवन्ति शुभास्तत्र जन्मनक्षत्राद्दशमे स्थितो यो उ
ते कर्म सिद्धि: कर्मभे यन्त्र जन्मे सिष्टन स्थना शा: चव मिते।
जन्म मात्या द्युतस्थाः कुंभे विदेशे भिसा मेष वर्गा सदृभ
द: परस्य वस विश्वास मतो भवेत् जय स्थाहृदया मतान्भा
विशेद्वयं तव य: स्यात् ॥ ॥ ॥ ॥ ५

गोरेत्रयोविंशतिमेविद्धेरुक्तजः शरीररोगोद्भवः शरेपंचविंशे
शतिमेविद्धेश्रवरहानिः अथग्रातोदेशोद्भन्निश्रवकहडचक्रे
यदेशानुक्तेतेनस्मिन्नक्षत्रेपीडितेजातस्मिंश्चकथाजातिः
तद्देशाविनाशइत्यादितत्र अवकहडचक्रम् अवकहडचक्रम्
मेवपुरसा मिथुनकेककाली
नभमभुवि ह्रश्रुतनसबुयिनां
देशानाशासा नाभयेतनादिशान
अथाणि यतशाथतमा
रू सा यांकाप्रकढ
वायय कांडनदनूद
नं॰गा३भू थमाधनं॰नं॰
नं॰गा२ ढानमाः कं॰कं॰
मयनं॰नं॰ रर यानं॰भषगार सायकस्तमायिके
शेषतोदृताम ७९

अ	क्र	रो	म	सा	घु	ति	क	आ
अ	ड	श्र	व	क	ह	ड	कू	म
श्र	न	रू	ह	मि	क	ल	सी	ह
रे	च	मे	अ	नेह्वा	ओ	सि	द	अफ
उआ	द	मी	[illegible]	[illegible]	भुडु	क	प	ह
स	स	ॐ	आः	[illegible]	अ	त	र	वि
घा	ग	प	म	थे	व	प	उ	खा
थं	ऋ	ख	ज	भ	य	न	ऋ	वि
ई	प्र	अभि	उषा	स	म	ज्ये	अं	र

इतिसमरसारटीकायांसर्वतोभद्रचक्रनिरूपणम् ॥ शिवात्तया
वाड्वशिष्यगुरुश्रूपणपुत्रैः साध्यसमुच्चयग्राह्यस्वरोदय
सीशिष्याटेनाम संबंधिनोकाः साध्यंतेतेचैव अकचटप
तेचतुर्वर्गाः पकादशाक्षराः एतत्संबंधिनोवर्णाः
साध्य नेता दय।

स्तत्मे वेधितेनोक्ताः ८९ न ८ न ९ ने॰ म ३ भू ४ मा ४ ने॰ लि॰ ने॰
गा ३ एतेनप्रकारेण साध्यानामाहर समेवेधितेनप्रकोक्तता
हातमा: अष्टभक्ता सेतोयदि शेषांकः साधकनामाद्वर
सदृशाष्टभागावशिष्टांकाहूनस्तदा साध्यस्य साधकस्य
णमृहः साधकेनगृह्णाति साध्यादेव साधकाकारूतत्रा
वर्णापदत्वया ह२ ह२ म ५ न॰ ने॰ र २ य१ ने॰ भ ४ व ४ ग
३ एतेनप्रकारेणायापि साधकनामाद्वर सर्वथैकापकी
कृता अष्टभक्ताः साध्यांक शेषहूनशेषे साध्यस्यणप्रदः
साधिकेनगृह्णाति अत्रोदा यथा रामस्य सीतायाश्चयत
तेषां यन्ता यथा रामः साधकेना माद्वरांकाः २९ श्या ३
म ५ श्र ३ पैकाम् ४ सीतासाध्यानामाद्वरांकाः स॰ ३
ते॰ २ या ८ पैकाः ९
सांकाः उभयोर
ष्टभागशेषा ९ १
तत्र सीतासाधके
रामस्याः साध्यत्व
एवमन्यासामपि सम
ति स्मरणायन्तु
विचारः ७८

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	-
क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	-
ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ	-
ब	भ	म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह	सा॰ङ्काः
८	८	८	०	७	४	४	-	-	-	३	साध
२	२	५	०	०	२	१	०	४	४	३	कः

स॰
सारी॰
३२

कारककारात टकारोलात् पकादशान्तरोऽथ ग्रंगाटात् ठका
रात् नहृदेकादशान्तरः पववेलावकारात् पवर्गेमावर्गापका
दशावर्णालिषवमात्रकामसिविष्टस्वरेशवविसर्गेइतिनव
सकारात्तांणिवऋऋइइलृलृइतिपतद्यातिरिक्तषुकादशा
स्वरेशवाकेभवतिस्वरादारमेवधिनोयथातु ६लाररि
मधम०निरभूधगइका१२२का१इतिसंख्यःभवति अथया

अथनरस्याथ्यासाथ्यादिप्रश्नेतज्ज्ञानमाह काहाद
नोद्धवविसर्गान्तश्रेसकामेषकालि ६लाररि
मधस्नि७नि६भूधगइ का१नः काः स्तुः हनाद
राकयनदैकान्तदमकशोषजीवन्नदीसमर्थिकन्नियते
समान ७७ ॥

ऊनज्ञानमाह हतेति हताः प्रश्नाद्वेरोह्नणाः पनयोर्द्वयो
नामनीतयोवर्णामेवथिन्यधोः सत्प्राखिलाद्विभसेस्थाप्य
मात्रत्र पमेकेनामैकम्लथकरस्थच्चो टेरद्दभिमकेयोशोष
नयमशेषात्रानरशाषशेनहनशेषाइ्यिकन्तदागदोरोगीजी
वेतहनशेषमात्रमपतस्मादृथिकवान्तदारोगीम्रियते उवाहानिस्त
शशेखदनोरोगीयज्ञदत्तन्तस्तागीपञ्चपमवानीमशहाद्नतस्तवधि

वारः देवदत्तस्यातुरस्यनामाद्वाराकोयथा ॥

ट्र ४ प्र य व ४ अ ४ द ४ अ ९ त ७ अ ९ पर्वं ४ तयत्तदन्तना
मात्तरांकायथाय ४ अ ९ ज नूज र अ ९ द ४ अ ९ त ७ त १
अ ९ पर्वं ४८ यत्तदन्तनामात्तराङ्कायथा य ४ अ ९ गे र
त २ अ ९ द ४ अ ९ त १ त १ अ ९ पर्वं ५० जकारजकार
योर्जा: तत्रदेवदत्तस्याष्टभागशेषष्टमे यत्तदत्तस्याष्टतस्या
ष्टभागेशेष: २ एवमत्रदेवदत्तस्यमरणमादिशेत् १७

अथ हरणप्रश्नएव विशेषमा
ह प्रश्नान्हलांच प्रमिति:
करगुणकाभूयार २ निष्ठाल
१ हलायशेषकं १ जीविते
२ २ तकजीस्यतिनैभवेच
निष्ठांमरणाभियायाम् १८

ति	ला	वि	भ	स	ती	ध	उ	का	व	को
८	६	२	४	७	९	७	३	१	२	१
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ	अं
क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट
ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ
ब	भ	म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह

प्रश्नस्यप्रश्नवाच्यस्यहलोकस्य योज्योहलश्चतेषांप्रमिति: प्र
थमकेनैकेनगुणितेभ्य: गुणकेणहाभ्यां २ गुणिते लेक
स्याणमके नैकेनगुणितेभ्य: शेषे द्वे केन हरणस्य जीविते हयोस्तथा
हि विभक्तेन तच्छेषे द्वे केन हरणस्य जीविते ह्योस्तथा शिष्ट
योगेनिर्दिशेत् शेषेशेषतन्मरणंवदेत् तदपि वा
स्वरवशात् तत्रनेष्टाहितिथिगणनयास्तेतिस्वरसबधि
नीचैतिथिस्तत्रमरणंस्यात् ॥ १८ ॥ ७ ॥

सू॰
साटी॰
३३

प्रातःकाले मेघायावर्णानाच्छादिते रवौ इछ्गतेनाहतेस्य
लेस्थिता केशङ्गभागेहकनाप्रमप्तु विलिखेत् प्रातोमिषाले
मेघस्थच्छाचहषीऊर्ध्वे तु स्वास्वकीयाच्छिरविर कालेयावद्वु
लस्थलेदृष्टवतादृशी प्रतिमिषपवनेव ऊर्ध्वप्रदेशानग्निम
तस्तरमतिशयेन स्वतच्छायानरकायाउरूषपश्यति एवंप्र
कारएषशरदादिसिनविमलरात्रिशुभ्रच्छायाउरूषष्टपश्यते प
वटश्चउरूषफलमाह नदृतिनस्यच्छायानरस्यकालाभावः
अथभविष्यदर्थसूचकेच्छायाउरूषदर्शनफलमाह प्रा
तःइष्टगतरवावनिमिषच्छायागलेस्वाचिरं दृष्ट्वाधेन
पश्यन्यस्तितनरच्छायानरपश्यति तच्छायोसकेरास
पार्श्वस्यदृष्ट्याभावेतरणको १२ स्व १ हि १० भु १ यामा ३ वि
२ समाःशिरोविनामनोमासात्सवदजीवति १५ ॥ ❁
शीने केसमाहादशवर्षाणिजीवति समावर्षे प्रमाभ्यांकारा
भ्यामासनङबनपार्श्वाभ्यांहृदयेनचविनाच्छायाउरूषद
र्शनेक्रमाद्यवर्षाणिसम १० दृशा ९ पक ९ हि ८ ग्रि ३ संख्यानि
जीवतीतिसंबंधः शिरोविनामनःप्रशिरस्कच्छायाउरूषविलो
कनेषण्मासाजीवतीतिसंबंधः अत्रसरसकेतिनवर्णासख्या
पीरसज्योकादिसज्ञोग्रहालोकप्रसिद्धिमाश्रित्य ॥ १६ ॥

कायाग्रहवस्य हृदये चेद्रत्नं हृश्यते तेन तदा सप्तमासं जीवति या
नोरहृदये चेद्दृश्यते कायाग्रहधस्मतदातदानीमवसुद्धणज्ञाली
यात्त समुत्पन्ने कायाग्रहे षट्टृष्टे वर्षमध्ये रोगामरणान्न भवेदि
तिसंस्मृतेयम् ८ स्नातः सकृतस्नानस्य ग्रसः कुर्याः महत्
ग्रहवणस्थस्य हृदयादीनां प्रथमतः हेतरागेभ्यः एवं शोषं एवं

अत्रैव विशेषमाह यद्वत्म हृष्टाग्रनिमं त्वमासाहि
रेहहृष्टेन मृत्तिसदेव मंडणं हृष्टेन नवर्षमध्ये रोगा
मृतिर्वदति वदैतेममम् ८ अथ छायाग्रहेषु माग
नशक्तानानुमाह स्नातस्य एवं कर्णौ च शिवश्रावण
वल्कले सर्वाङ्गान्यह कोषेणमासायतेर्भूतिः ८
अथायमाह। हस्तेऽन्यलेशोरसि यदि ना किंचिद्दष्टः
स्यः षण्मासान्तेन मरणभयं भवेदे हृस्वयो स्य
शीर्षे यदि च कट्टलीकोरकाभं नरस्य तद्वै नाभी स्वरति
सलिले च न स्तश फानस्तु ८२
श्लोकोक्तं फलं यथा द्वादश ८२ सप्त २ दश ८ एक १ त्रि ३ द्वि २
वर्षाणि जीवितम् सर्वाङ्गे स्यह क्रोधे हृदये स्थले प्रथमतः शि
षणिषण्मासमध्ये तस्य मरणं विनिर्दिशेत ८ शिरसि स कीयर

लेस्मले यदि क्लिमदूंडेन हृशपेनेजदामरुणाभयंत्नभ्रेवदिक्ति
नैयस्त्र अन्त्रवप्रकाणवरमाह मश्वृइति मश्वटरकलेनशी
वैस्त्रलेमग्धिहृनेमनितदेतलयोहद्यो। प्रकाश्याइनगाल
यदिकुष्ठलीकारकाभकालिकाबलवहृष्टतदानोभीम
रणादितिषाषा। अमस्त्राहृमलिलजलेचलशोफः अनत
नमकौयेनरत्नमजेनत नदामस्तुनेस्मादितितयन् ८८ इमा

अथोक्तशकुनानामुपयोगंस्तितिचाह इमानिविह्ना
निविज्ञायैयोऽइविनिश्चयेस्वायुषपवयायात अशुभ
हिशुभमशकुनैस्वदेहविह्नानिबोध्यः शकुनैःकिम
न्यैः ८९ ॥

निशाकुनानिचिन्हानिशरीरभावानिविचार्यस्वायुषःस
माप्याविनिश्चयेपवशुभशकुनेतिगच्छेतनबलायुहाने
कथमपिः शकुनमात्रैः स्वायुर्निश्चयइत्यादाहुरितिहिय
नेः कारणात्स्वदेहविह्नानिशुभशकुनमाइगणोदिश्रुत
यः अतपरेणायुर्निश्चयेइत्यर्थः अमबोध्यः कोकशिवादि
भिनेः किंचिहिसंवादिभाविकिप्रयोजनमइत्यर्थः इतिशकुने

सकलं समं स्तयत्स्वरशास्त्रमीशाद्विपूर्णीतं नम्रमारे अथवि
चारादमुपयोगाश्च गुरुतानासारे संक्षिप्य सर्वमयात्यगाम्
क्रमः पतद्गुरुभक्तिजुषः गुरुभक्तस्याप्य च धर्म ।

अथ ग्रंथसमाप्तौ प्रचयगमनाय मंगलं श्रृणुध्वः
प्रशंसापूर्वकमाशिषं पृथ्वीके ॥ सकलस्वरशास्त्र
सारं मतं स्वरीसे संक्षिप्य मयात्यगादि सर्वम् गुरुभ
क्तिजुषाध्ययमं हन्ने स्फुरताद्धृतदभीष्सितार्थसिद्ध्ये ८४
अथ ग्रंथकृत्स्वगोत्रोत्कीर्तनपूर्वकं स्वपूर्वजना
मकथनपूर्वकं समेवेथमाह ॥ वेशेवत्स मुनीश्व
रस्य शिवदासाम्बाङ्कुरव्यातिनः सम्राडर्शिचिद्दा
पयस्य तनकः श्रीसूर्यदासो जनिम् यत्नात्तयै
श्रीसादिशारदशीविशालालाद्या वललाम्यथात्स
श्राम्पस्वरशास्त्रसारविचितैरासावसत्रमिष ८५

नृत्येथंमेवननं पस्यतस्याभीष्सितार्थसिद्ध्ये स्फुरताश्रम ।
नूत्रकृयादिाम्यर्थ्यः ८४ ॥ ३ ॥ २ ॥

स॰
सा॰टी॰
३५

वत्समोनेश्वरस्यवंशे उद्भतप्रसिद्धः शिवदासाख्योयस्य
जनकः संम्राट्बृहस्पतिसवेगभवाजपेययाजिनात्
अग्निचित्स्थपतिविचितकारिबालकृष्णसूर्यदासनामाजनि
जेन्मप्रापेति संबंधः यस्मात् विशालात्स्थायशसात्क्षादि

।ग्रंथकृतो रामस्य भ्राता भरतो लब्धविद्वान् टीकामेः
नामकां रामेंद्रेयार्थप्रकाशिनीं सरलाम् ॥ इति श्रीस
मोयाजिरामचंद्रविरचिते समरसारे भरतकृता टीका
समाप्तिमगात् गूढदितार्थस्य सद्बोधयितार्थपरोपका
रायेनतथाविधायापि श्रत सभितसारसंग्रहस्य टीका
कृतातोहरयेयंयामि ॥

शोवलस्त्रायवलिनाःसरामचेद्रनामासोमयाजीकश्चिदे
भिषावरोपवृसंप्रजस्ययत्स्वरशास्त्रं तस्ययः सारोस्तपश्चप्रका
शसस्यविचितेचर्चयस्यात् प्रकारोदितस्वत्वयः ८५ ॥

श्रकक्कडप्यमवानन्त्रानिश्रित्रयेभानभौमयोर्वेचे ३ दिना
न्तमध्येकेकियगोमिथुनाशाषकेशुः १ रुजेवनमघा
मघ्याविनयेचहूत्तरहेमवत्सुदिनाः श्रादिमवीनपवमि
थुनास्यकेकंटेसिंहे २ उगाकृतपयषाजयुहातिथिंव
यरगेत्रहेस्युदिनाः श्रयोमयिस्यानवमहकस्यायात
लितिहस्त्रिकथिलवे ३ पवटशफनसवृणांदिकाचित
येभ्यगोयरहेभ्युदिनाः मित्राद्दीनवमहकुस्थिकयाषवाप
स्यागास्थलवषके ४ शेवचछटववलहृवणोक्षणादिनये
गरहेकेतनयुग्म ३ दिनाः श्रवेगाभषकेस्यगाघाषकेभमे
वकुभ ५ उदिनमवरस्यनाम्नः पत्राःवृक्ष्याः कुमान्वा
निश्चिभागान्त बालकुमारप्रोढवृध्य विरालमिताः
प्रविज्ञेयाः ६ उदिनमवराहितौयोमत्तमितावुहल्पनी
यगाः प्राज्ञाः ह्रयमभागवाख्याःकौमाराःपंचमाज्ञेयाः
१ ॥ १ ॥ १ ॥ शुभमस्तुसर्वजगतां ॥ ॥ ॥

वृ॰ जा॰ टी॰ १

ॐ नमः सूर्यादिनवग्रहेभ्यः ॥ ॐ केशवार्कनिशाकर
क्षितिजविज्जीवास्फुजित्सूर्यजान्विघ्नेशंस्वगुरुं प्रणम्य
शिरसा देवीं च वागीश्वरीं च मयोत्तानविधौ वराहमि
हिरापत्यस्य सद्वृत्तानि लोकानां हितकाम्ययाहं
जवरसीकां करोत्युत्पलः कानीह शास्त्रे संबन्धा
भिधेयप्रयोजनानि भवंतीत्युच्यते शास्त्रस्यादिविदः
स्तन्मिदं वेदांगमिति संबन्धः लग्नद्रेक्काणनवांश
दिनाग्रहसंस्थानदर्शनेन च समागमजयपराजयला
भालाभज्ञानं नष्टादिपरिज्ञानमभिधेयं सर्वत्र शुभा
शुभकथनादिहलोकपरलोकयोः प्रसिद्धिरिति प्रयो
जनं किमेभिरुक्तैरित्युच्यते सिद्धिः शास्त्रप्रवृत्ती
नां संबन्धकथनाद्यतः तस्मात्सर्वेषु शास्त्रेषु संब

न्यः श्रवेऽप्युच्यते सर्वस्यैव हि शास्त्रस्य कर्मणो वापि ·
कस्यचित् यावत्प्रयोजनं नोक्तं तावत्तत्केन गृह्यते
इति कस्मिन्काले ऽधिकार उच्यते द्विजस्यैव यत
नेन षडङ्गो वेदोऽध्यने चैतान् वृष्य कान्यङ्गानि उच्य
ते शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं ज्योतिषाङ्गानि ः छ
न्दसां लक्षणं चैव षडङ्गो वेद उच्यते इति सततमथमा
चारः यस्मात्तु शास्त्रारम्भे ऽभिमतदेवतां नमस्कुर्वन्ति
न दृष्टमपि हि जनवरवराहमिहिरात्मजः पृथुयशाः
संततिमां प्रश्नाविघ्नोस्त्वस्तकेः कर्त्तुकामस्तुरादेव भग
वतः सर्वस्य नमस्कारं स्वनामख्यापनं चाह प्रणिप
त्य रविं मूर्ध्ना वराहमिहिरात्मजेन सद्यशसा प्रश्ने कृ
तार्थगहना परार्थमुद्दिश्य पृथुयशसा पृथुयशा

पं.पे. टी. २

इन्यभियानेयस्यनेनवराहमिहिराख्याचार्यस्यात्मजे
नविस्तर्यभट्टारकेणश्रीपृथुयशसाप्रणिपत्यनमस्कृत्य
प्रश्नप्रश्नविषयेऽयंप्रश्नविद्याकृतारचिता कारि
का ग्रन्थगहना अर्थाभिधेयोगहनोगूढोयस्याः
किमर्थंप्रणीतेयशः कोनिर्णयस्तनयाश्रमेण विद्याश्रो
त्रादिफलकेनत्यर्थः । अधुनालग्नवचनयेसमयद्
शामानोचलग्नस्यानानोविचारप्रविभागमाह
च्युतिविलग्नाद्धिबुकाद्यदिवसमध्याद्रवाशोस्नमया
त्रिवृत्तिः वाच्यंदेहःप्रश्नविलग्नकालादस्तावशे
हिबुकेप्रवासीच्यवनेच्युतिःविलग्नात्को लिकान्त
कालमासेया प्रणष्टस्तु निधनकस्थानानैमच्यु
निभवतिनवोन्येतलग्नात्तेयम् एवंहिबुकाद्यन्त

थस्थानाद्दशमस्थानस्थात्वादिहादिशैर्या मध्येदशांशस्था
नेनस्मान्नवासोहेयः प्रवसनेप्रवासः अन्यदेशादि
गमने सुलग्नमयात्समस्थानाद्विहृतिः प्रवासाविव
नेनम् कथमेतदुच्यते चरस्थिरद्विस्वभावात्मकत्वे
नयदुक्तं प्रश्नविलग्नकालात् प्रश्नःपृच्छातस्यावि
लग्नेनस्यकालःसमयस्तस्मात् नेनचरराशौलग्नगते
स्वामिनादृष्टेयुक्तेवाशुभग्रहाणामन्यतमेनदृष्टेयुत
दृष्टे परिशिष्टग्रहसंयोगदर्शनरहितेचगमनेभव
त्यन्यथाभवत्येव यदुक्तंचाचार्यैः कारणमेतैः वा
थेवक्तव्यसर्वमेतत् एवंस्थिरराशौग्रहदर्शनयोग
रहिते रहितेपिगमनभवत्येव यतोवक्ष्यति द्विषं
सिद्धेत्यादि तथाद्विस्वभावेभवतिगमनवा स्वामिदृ

बृ॰पं॰ ७२

भगवद्दर्शनाधिगमान्यथानामल्पत्वात्तुनभवन्त्यन्यथा
भवन्त्येव एवंचनर्थस्यानस्यसामान्येनएवंतुभगवद्द
र्शनात्मिदर्शनयोगाद्गृहादीनां दृष्टिरन्यथा। एवंयः
दशमस्थानस्यचराशियोगात्प्रवासः शुक्लमयस्थान
स्यचरराशपणन्मकत्वात्थापयद्दर्शनाद्गप्रवासनिवृ
त्तिः रहस्यविष्टइति हिबुकेचनर्थस्थानेप्रवासीवि
देशस्थोनरः रहेवेस्लप्रवेशेनवेतिवक्तव्यः चत
र्थस्थानेस्वस्वामियुक्तेशुभग्रहकक्रेवारहस्यप्रवेशे
न्यथानप्रविशः तत्रप्रतिहस्थायावेतितिदिनानिव्य
तीतानितावन्त्येवरहस्यप्रविष्टस्यगतानि अथवा
यावद्भिर्दिनैःस्वग्रहस्वचतुर्थस्थानेयास्यतितावद्भिरे
वप्रवासीरहस्यप्रविष्टाति एतस्यद्दग्गनस्यागमने

भिन्यस्मिन्नल्पमात्रेयोगेसतिवक्तव्येनान्यथेति एतस्य
उत्ताहिसरेणाभिधीयतइति ॥ २ ॥ प्रथमतान्त्वादौता
द्वादशानांभावानांशुभाशुभत्वानमाह योयोभावःस्वा
मिदृष्टोयुतोवासौम्यैर्वास्यात्तस्यतस्यास्तिवृद्धिः पापैर्दृ
ष्टेतस्यभावस्यहानिर्निर्देश्याजायतेपष्ठोवा तनु
धन सहज सुहृत् सुत रिपु जाया मृत्यु धर्म कर्माया
व्यय इतिलग्नाद्भावाइतिभावसंज्ञोक्ता तथाऽऽजनशुक्र
तेन्दुकेतुशुक्रज्ञजीव सौम्यमशरवः भेशाइतिरा
शिपतयउक्ताः तोएन्दुकेतुशुक्रज्ञजीवयमाराः
पापास्तैःसयुतः सौम्यइतिग्रहाणांपापसौम्यत्वमुक्तं
तथाद्दशामन्तर्नीयेनवपंचमेचतुर्थाष्टमेकलत्रेच
पश्यंतिपादवृद्ध्याफलानिचैवंक्रमशःप्रयच्छंतीतिदृष्टिल

वे.प.
टी.
४

त्पन्नमुक्तं तेनेष्टकालसमयेयः कश्चिद्भावः तन्नाधिकः
स्वामिनात्मीयेननाथेन दृष्टोवलोकितः तस्यतस्यभा
वस्यवृद्धिरुपचयोविद्यते अथवातेनैवस्वामिनायुतः
संयुक्तः तस्यापिवृद्धिरस्ति सौम्यैर्वास्यात् सौम्यग्रहा
णांबुधजीवशुक्रपूर्णचंद्राणामन्यतमेनयोभावोयु
तः स्यात्तद्भावेतस्यापिवृद्धिर्वक्तव्या पापैर्वाभिति एव
मनेनप्रकारेणपापैः पापग्रहैः रविभौमशनिक्षीण
चंद्राणामन्यतमेनयोयोभावोयुतोदृष्टोवा तस्यत
स्यहानिरपचयोनिर्देष्टव्यावक्तव्या किंचिदर्थमा
ह इष्टजातजायतेवेति इष्टजो इष्टकालसमयेनजातं
जायतेजायमानानांनयोकें तत्त्वज्ञोनके ऋस्ले ति
शुभाभावान्मूर्त्यादीस्थानिसंस्थिताः पापाः सौम्याः ४

हेरिंद्रीयाणि तयानन्तरमन्याधानेप्रथमकालेवेति ३
प्रथमनाद्यप्रत्ययेलाभालाभशुभाशुभत्तानमाह
सौम्येविलम्बयदिवास्ववर्गेपूर्वोषदयेसिद्धिमुपैति॰
कार्यम् उक्तोविपर्ययस्तस्मात्सिद्धहेतुः कुर्कुएसेसि॰
द्धिकरोविमिश्रम् सौम्यानांशुभमयहाणातुयशकसि
नश्यणेचेत्शुणमनम्यनमेविलम्बेषिते यदिवासौम्य॰
यहस्यवर्गनक्कालविलम्बेयामे यहस्तोयाद्दुकाए
हारश्चायिशत्रवाशनुमेविलम्बगतेप्रहरभिमेनेका
(र्येसिद्धिस्वाध्यनाशयेतिम) मेदाद्यवर्गः प्रत्येकव्यो
यहस्ययोयस्यनिर्दिष्ट इतिवर्गलक्षणमुक्तं एवंषा॰
मन्यनमेविलम्बगतेप्रहरभिमेनेकार्यसिद्धिस्वाध्य॰
नाशयेतिनिगच्छति उक्तोविपर्ययस्तस्मिति उक्तोऽस्मान्

षं.पं.
टी.
४

वौक्राद्विपर्यस्तेविपरीतगगनमसिद्धिकरंकार्यसाधन
करंनभवति एतद्वक्रेभवति पापग्रहेलग्नस्थेपापव
र्गेवालग्नगतेग्रहः केंद्रेएकेशेनसंसिद्धिकरंकार्य
साधनकरंभवति एतद्वक्रेभवति सौम्यपापौग्रहौवावि
लग्नस्थौभवतः पापसौम्यवर्गौवाग्रहौवोदयेपापग्र
हेवा पापक्षेत्रेवाउदयेोदयः सौम्यग्रहः सौम्यवर्ग
स्थोवोभयोदयः तदाक्रेशेनसिद्धिकृद्भवति तत्रा
धिकानिश्चयः स्वयंबोद्धव्यः इति ४ अधुनानष्टला
भतानमाह हस्तोष्टिनः भूगैनदः शशांकोजीवेन
दृष्टोयदिवासितेन दिवसनष्टस्यकरोतिलाभंला
भोपयानोवलवांश्चभक्त्र्या शशांककर्कंदः भूगैनदः
तेषुणमंडलः शुक्रारशाम्याश्चारम्भकस्यपंचमीया

रा

वस्त्रेणान्नं भवति तथा च यवनेश्वरः मासेन शुक्ल
प्रतिपत्प्रवृत्ते पूर्णः शशी मध्यबलो दशाहे श्रेष्ठो द्वि
तीयेऽल्पबलस्तृतीये सौम्यैस्तु दृष्टो बलवान्सदैवेति प
र्वं पूर्णेनेनः शशांको होरायां लग्नेऽस्थितः होरेति लग्नं
भवनस्य चाधिमितिलग्नस्य होरायां लग्नेऽस्थितः होरेति
लग्नं भवनस्य व्यपदेशः तत्रस्थः शशांको जीवेन गुरुणा
दृष्टो बलोत्कितोऽथ दिवा सितेन शुक्रेण दृष्टः यदेवं त्य
यंति पातः विकल्पो द्विपमासेऽवपन एषा; पतनस्य
विज्ञादेलब्धिलाभं करोतीति विद्याति लाभेति अथवा
शुभः सौम्यग्रहः बलवान्वीर्ययुक्तो लाभे एकादशे उ
पयातः प्राप्तो भवति तथापि च शब्दाद्विप्रमेव प्रत
एस्य लब्धिं करोति ग्रहाणां स्थानचेष्टाकालबलेन

ष.पं.
टी.
६

त्मजानकेऽर्के बलवान्मित्रैस्त्वारंभस्य वदिमासादिशुभा-
शुभा इत्येतदंतम् ५ गुरुनाशजननपुष्णिगतश्चिं-
तितानां धातुमूलजीवानां परिज्ञानमाह स्वांशे विल-
ग्नेयदिवा त्रिकोणे स्वांशे स्थितः पश्यति धातुचिंताम्
परांशकस्थश्चकेंद्रे तिजीवं मूलं परांशोपगतः परां-
शम् कश्चिद्दूतलग्नकाले स्वांशे स्वात्मीयनवांशेस्थि-
तः विलग्ने पूर्णलग्नगतेनकालो दिनस्वांशेनसैव
ग्रहस्वात्मीयनवांशेनश्च पश्यति विलोकयति त-
दा पृष्ठधातुचिंतां प्रवदेदिति एवमग्निदिष्टत्रिकोणे
धातुद्रव्ये ज्ञानऽर्के भवति स्वांशकस्थो ग्रहः स्वां-
शगुर्के विलग्ने पश्यति नरा धातुचिंतां प्रवदेत्
प्रथविलग्नगते स्वांशे पश्यति नरा त्रिकोणेनवमे-

स्यात्तेनस्थितेनतमेवस्वांशोपश्यति पंचमेवास्थितेनतमेव
स्वांशोपश्यति यतोलग्नपंचमनवमानामेकपंक॰
पंक्त्यांशात्स्वल्पकालमुद्देति एतद्युक्तंभवति स्वनवां॰
शकस्थोग्रहोलग्नपंचमनवमानामन्यतमंस्वांशमु
के पश्यति नदायात्रचिंतांप्रवदेत् नद्यापियस्या
यस्यविभागोग्रहेचक्रवर्गाद्यापः पापग्रहांश॰
कस्मनवास्थितस्यधर्मसौम्यग्रहांशमवास्थितस्य॰
चाधस्यामिति परांशकस्यस्वकरोति जीवमिति यं
कश्चिद्ग्रहः परनवांशकस्थः अन्यग्रहनवांशकास्थि
तः त्रिलग्नस्वांशोपश्यति त्रिकोणयोरन्यतमंवानदा
जीवकरोति जीवचिंतांप्रवदेत् पुरुषादिसंरोहपा
नोजीवः नद्यापिग्रहउक्तनवांशकवर्गाद्द्रपरद्चत

प.पं.
टी.
२

ष्पदसरीसृपविभागः मिथुनकन्यातुलधन्विपूर्वार्ध
कुम्भाद्विपदादेवानरापरिएछद्विपदाज्ञेयाः मेषवृ
षसिंहधन्वापरार्धाश्चतुष्पदाः कर्कटवृश्चिकमीन
मकराः सरीसृपाः नतुमीनोस्त्यपदः अन्योबहुपदाः
मूलेपरांशोपगतइति अन्यमहत्तनवांशेसमस्थितो
विलग्नगतेपरनवांशकेत्रिकोणयोरन्यतसंगतेवा
पश्यति तदामूलंकरोति मूलचिंतांप्रवदेत् एत
न्यायःसम्भवति तस्यातिबलमहदर्शनात्तेय वृ
त्तादित्रणंनेमूलं तत्रापिपटहशुक्रनवांशकवशा
त् स्थलजलत्वंतेयम् कर्कटमकरमीनजलजाः
अन्येसर्वएवस्थलजाः तथाचचिंतासिद्धिप्रश्नता
तत्रके स्वांशास्थितोविकमेयदाग्रहः स्वांशकेनिरी

त्रे धात्तो ऽन्त्ये नराश्चिंत्यो केत्रो निपरमे ऽक्षिनोनी
वम् परभागस्त्रिविधः पदं धात्केशाश्चिलमना
या नेत्र पश्च्यात् नि मूले प्रवदेद्देवेन नवपंचके त्रेयमि
ति ६ एनदेवषकारोन नैरुण्यहः धात्वे मूले जीव
मित्योजराशौ य कर्मे विद्यादेन देवमनीपान् लग्ने
ये ज्ञः सक्रमाहृण एवं संदेपोयं विस्तरेणान्यमे
दः मेषमिथुनसिंहतुलाधन्विकुम्भाओजराश
यः शेषायुग्मराशयः नवौजे विषमराशौ लग्न
ते प्रथमनवांशाकोटये धात्वे प्रवदेत् द्वितीये मू
ले तृतीये जीवे ऽनरापि चनवैर्य धात्वे पंचमे मूले
षष्ठे जीवे ऽनरापि सप्तमे धात्वे ऽष्टमे मूले नवमे
जीवमिति कर्मे कमराशौ लग्नगते नवांशक्रमे

ष॰पं॰
टी॰
८

ऐनदेवद्रवौंक्षेप्रत्तीपंविपर्ययेनविधात्वानीयान्
नयाचप्रथमनवांशकोदयेजीवेद्वितीयेमूलेत्र॰
तीयेथानेतृतनश्पिचतृर्थेजीवेपंचमोमूलेषष्ठोया
नेसप्तमोजीवेष्टमेमूलेनवमेथानमिति एवम
नेनप्रकारेणक्रमात्परिपाट्यामेकल्पयोंशः ना॰
वभागः तत्कालमुदितः यथावृत्तप्रणणीयः श्रु
आपिनवांशकबलात्ताम्रचोयैर्गाविभागः कल्पः
श्चकेचित् देक्काणश्विनयैयथासंख्यंथानेमूले॰
जीवमितिक्षेत्रजरा श्चौपुरमेन विपरीतमितिवर्णये
तितत्वापुक्तेयस्मात्मरत्नादाचार्यएववदन्ति
द्रेष्काणात्प्रायतेद्रव्यमिति संक्षेपोयं श्रयंसंक्षेपः
समासतउक्तः विस्तरात्याप्तेनायेचार्यसप्रभेदः

साहुनाभिधीयत इति ७ इति भट्टोत्पलविरचिता
यांषट्पंचाशिकाविवृतौस्हेदेपहोराणनामप्रथमो
ध्यायः १ इदानींगमागमाध्यायोव्याख्यातोनमाहव्या-
यते तत्रादावेवस्थानवृद्धिगमागमजीवितमरण-
रोगशांतिपराभवत्तानमाह वृषसिंहवृश्चिक
घटैस्थिरैस्थानेगमागमौनस्तः नष्टोनचापिन-
ष्टोनरोगशांतिर्नचाभिभवः तद्विपरीतंचरैर्द्वि
शरीरैर्मिश्रितेफलंभवति लग्नेहोराचक्रव्यवस्थभद्रेष्का
णेभनवमनोत्र वृषसिंहवृश्चिकाःप्रसिद्धाः घ-
टःकुंभः एतेचस्थिरराशयः एतेषामन्यतमेल
ग्नेसामेस्थानेविद्धिजानीहिपृच्छः स्थानलाभोभ-
विष्यति गमागमौनस्तः गमश्चागमश्चतौगमाग

प.पं.
टी.
८

मौनौनत्नः नभवनः स्थिरत्वात् नमनतइतिविदेशस्थः
कश्चिद्व्याध्यभिभूतोनरः स्वस्थः स्वस्थानस्थोमौवस्थे
व नचापिनष्टः पात्वादिदृष्टेदर्शने पापस्थितेन
नष्टेननाशप्रापे अप्यापिविदेशस्थोनरः नस्मा
त्स्थानान्नष्टोनान्यदेशान्तरंगतः नरोगशान्तिः रो
गोज्वरादिः नस्यशान्तिः शमनंव्याध्यभिभूतस्य
तुभवतिनचाभिभवः अभिभवः पराजयस्तनः श
त्रोः सकाशान्नभवति नहिपरीतेनचौरैरिति चरा
मेषकर्किनलमकराः नदेत्यनेनरोकेविदिस्था
नमित्यादि केपन्थवस्थ्यते चौरश्चराभिधानैः ए
स्थालमैस्तत्फलमेनरोकेविपरीतेविपर्ययेणभवति
ष्टवेनकेविदिस्थानेचौरैःस्थानप्राप्तिनोस्तीतिवक्त

के गमागमौ न स्त इत्युक्ते चैतै गमागमौ विहितेने
ध्रुवयुक्तेन न स्त श्वैरैतेन इति वाच्यः ध्रुवयुक्तेना-
चापि न स्थ इति चैतैन स्थ इति वाच्यः ध्रुवयुक्तेन चा
पि न हेतोगशोति भवति ध्रुवयुक्तेन चाभिभवइ-
ति चैतैरभिभवो भवतीति हि शत्रैरितिहि शत्री
रा हि स्वभावामित्युनकन्यायन्त्रिमौनाः तैः इष्का
लग्नैर्मित्रैनफले भवति यत्स्थिरैरुक्तेयश्च चैरैरु-
क्तेन त्मित्रैन फले हि स्वभावैर्वक्तव्ये भवति न भव
ति इति वा सर्वमेतत्त्रो यद्दृष्टं तत्रायं निश्चयः हि-
स्वभावलग्नेषु यमेषु स्थिरवत्फलं सर्वं वदेत् हिनी
येच चरवत् यत्तस्य उदयमार्ध्यं स्थिरसमीपवर्ति हि
नीये चरसमीपवर्तीति तथा चास्मदीयेप्रयुक्ताने

ष.पं. ८१

स्थिरराशौ लग्नगते स्थानप्राप्तिं वदेद्गमनं च रोगो
पशमो नाशो द्रव्याणां स्यान्न पराभवो नाव चरल
ग्ने विपरीतं मिश्रं वाच्यं द्विमूर्त्त्युदये स्थिरवत्प्रथ
मेर्द्धे स्यादपरे चरराशिवत्सर्वमिति लग्नप्रश्नल
ग्नमिंडस्थानद्वयोर्लग्नेन्दुः शुभदृष्टा सौम्ययद्द
ष्टोनेन शुभं सर्वं वक्तव्यं देहमनोद्रुपत्वात् पन
ड्मैभवति सर्वदृष्टा सलग्नचेत्तावभावपितशुभ
दृष्टौ सकार्यकरौ अन्यदिति अतो स्माडक्ताद्विप
रीतमन्यदशुभं वक्तव्यं नेनलग्नचेन्द्रौ पापदृष्टौ
पर्दिभवतस्तदा सर्वदृष्टास्तेन शुभं वक्तव्यं शु
भयोरेकस्मिंश्चुभदृष्टे मध्यमं फलमिति । शुभ
नाशाशो मांगे निन्द्रत्रितानमाह लग्नशात्रुगतेपा

पैः शत्रुर्मेषगास्त्रिवर्त्तेने चलत्येवगोपि यामः शत्रुर्भंगो
निवर्त्तेते स्वनश्च शत्रुश्च स्वलनशत्रुश्च वयोर्मेनाः शत्रु
स्थानेषष्ठे स्वनस्थानेपंचमे स्वनयोर्द्वयोः स्थानयोरे
कास्मिन्पापैः सूर्यभौमशशिभिः प्रस्वलमाङ्गैः सम
वस्थितैः सद्यः शत्रुःरिपुर्मेषगात्पयोनिवर्त्तेनेगच्छति
नैरेवपापैर्लग्नाच्चतुर्थेगेस्थानुर्यस्थानावस्थितैः शुभैः
समस्थावनायायामेपिशत्रुर्निकटस्थोभग्नः पराजि
तोनिवर्त्तेनेपत्नीपेतगच्छतीत्यर्थः २ श्रुद्वैवान्यद्यो
गोनरमाह जषाललेकुम्भकर्कटावृस्थानलेयदिस्थि
ताः रिपोःपराजयस्तदा चतुष्पदैः पलायनम् जषा
मीनः शलेहंसकः कुम्भकर्कटौप्रसिद्धौ एतेरा
स्थानलेलग्नाचतुर्थेस्थानेयदिस्थिताः एषामन्यतः

षं.पं.
ते
॥

मः प्रश्नलग्नचन्द्रयैस्थानेयदाभवति तमवाष्यिनलग्नद
रिपोः शत्रोःपराजयोभिभवोभवति चन्द्रष्टैः पला
यने मेषसिंहवृषधन्वापरार्धमकरकुंभोधोस्थानष्टा
टाः पैनेषामन्यतमेलग्नाश्चनस्थानस्थरिपोः पलाय
नमपसर्पणं भवतीत्यर्थः ॥ प्रयायायिनोप्रतिशु
भाशुभमाह चरोदयेशुभःस्थितःशुभंकरोतियाः
यिनाम् प्रशोभनैरशोभनैःस्थितोदयेपिवाशुभम्
चरोदयेचरराशउदयेनास्मिंश्च शुभग्रहदृष्टो ध्रुवजी
वशुक्रागणमन्यतमःस्थितःयायिनोपसुलाश्रेयःक
रोतिविरद्धाति नास्मिन्नेवचरोदये प्रशोभनैःस्थितैः
पापग्रहाणांरविभौमार्कजानामन्यतमेस्थितेतेषा
मेवयायिनामशोभनमश्रेयःकरोति स्थिरोदयउ

तिथिवृत्रणमन्यानमस्तोदयेपापषड्क्रोवाविकल्पेन
शुभंकरोति तस्मात्पापग्रहस्यसदेवमध्येत्मूल
त्रिकोणेमित्रक्षेत्रेवाभवति तदाशुभमन्यथानिष्ट
मित्यर्थः केचित्स्थिरेलग्नेपिवाशुभमितिपठंति
स्थिरवाशीललग्नारश्मेपापषड्केवाशुभंप्राप्नवंति
४ प्रभुनाशाड्रोरागमनगमनेप्राह स्थिरराशो॰
चरोदयेनचागमोरिपोर्यदा तदागमेरिपोचरेदि
पर्ययेविपर्ययम् स्थिरेस्थिरराशौशत्रौचेद्रोभवा॰
ति चरोदयेचरराशौलग्नेगतेप्रश्नकालेयदारिपोः
शत्रोनेचागमश्चागमोनविद्यते यस्मिन्नेवेप्रश्नेरि
पोरागमनेवेदस्यात् विपर्ययेविपर्ययमिति ५
तस्मात्स्वोक्ताद्विपर्ययेविपरीतमेववक्तव्यम्

प.पं.
टी.
५८

एतदुक्तंभवति चरेशशिनिस्थिरवाशीलमगतेय·
दिरिपोरागमनंश्रूयते तदास्मिन्नेवप्रश्नेनागच्छ
तीत्यर्थः ५ अथशत्रुनिवृत्तिज्ञानमाह स्थिरेल
ग्नमागतेहितात्मकेनचेन्दुमाः निवर्ततेरिपुस्तदा
ऽर्द्धमार्गगतोपिसन् स्थिरेस्थिरवाशीलसमागते·
नकाललग्नतोशमेहितात्मकेहिसम्भवराशौय
दाचेन्दुमाःशशीभवति तदारिपुःशत्रुः ऽर्द्धमा
र्गगतोपिसन् अतिशयेनदूरंदूरंस्वस्थानात्स्वदू
रमप्यागतःसंग्रामोनिवर्ततेप्रतीपंगच्छतीति अपिः
सम्भावनायाम् ६ तथान्ययोगांतरमाह चरेशा·
शीलम्नगतोहिदेहःपथोर्द्धमागत्यनिवर्ततेन
विपर्ययेचागमनंहियास्यात्पराजयःस्यादशुभे

र्दिनेन) चरे चरराशौ शशी चेद्गमाभवति नया
लग्नगतः प्रश्नलग्नस्थोह्दिदेहो हिस्वभावराशि
र्यदा भवति तदा ‴ नास्मिंकाले पयो मार्गे स्यार्धंद
वमागन्य प्राप्यानिवर्त्तनेपुनोपंगच्छति तशाह्रो
वधावले विपर्ययइति विपरीते शत्रोरागमने हि
धाप्रकारहयेनस्याद्गवत् पतङ्केभवति हि
स्वभावराशिस्थ शशिनि चरराशौलग्नगते शत्रो
रागमनेवलहयनेभवेत् पराजयइति श्रास्मि
न्नेव विपर्ययोगे चंद्रे लग्ने चाशुभेद्विनेपापग्रह
संदृष्टे शत्रोः सकाशात्स्वपः पराजयः स्याद्गवेत्
पतङ्केभवति चरराशौलग्नगते ह्दयोरपिदृष्ट
योः शत्रोरागमने हि धाभवति आगतस्यपराज

ष.पं.
टी.
त्र

यंकरोतीति ७ अथान्यद्विगमनागमनत्वमा
ह अर्कोकिंत्वासितानामेकोपि चरोदये यदा भव
ति यवदेत्तदाशुगमनेवक्रगनैनेतिवक्रयम्
अर्केशादित्यडाकिं: सौर: त्वोबुध: सित: शुक्र:
एतेषां मध्यादेकोपि ग्रह उदये चरराशौ लग्न
तेस्थितो भवति तदा शीघ्रमेव यायिनागम
नेयवदेद्वयान् २ विवर्जमन्येषामेकतमो यदा
चरलग्नगतो भवति स च वक्रगत: पलीपमा
स्थितो भवति तदायियासोगमनेनेति वक्रेचांत
गच्छतीत्यर्थ: ८ अन्ययोगान्तरमाह स्थिरोदये
जीवशुनैश्चरे तेनेगमागमौ नैव वदेत् एखून:
त्रिपे च षष्ठे च रिजे गमायपापाख्नतयो विनिवने

नाथ रिपोरुदयेश्विरवाशौ लग्नगते नास्मिंश्च जीव॰
शनैश्चरेर्दिते बृहस्पति सौराभ्यांदृष्टे एकाकीनः
शत्रुणांमागमोनैव वदेत् गमागमोनभवतः नास्मि
न्नेवाश्विनोजीवसौरैर्दृष्टे पापाः पापग्रहाश्चिपंचा
षष्ठाः तृतीयपंचषष्ठस्थाभवंति नदारिपुसंगमा
यभवंति शत्रुः शत्रुभिः सहसंयोगोभवतीत्यर्थः
नास्मिन्नेवपूर्वोक्तेयोगेपापाश्शुभग्रहाश्चनर्याश्च
नरंध्रस्थानस्थास्तस्मैव शत्रुनिवर्तनंनाय प्रतीपगम
नायभवंति शत्रुनिवर्तनंतइत्यर्थः ९ शुयान्पद॰
मागमौ योगास्तानमाह नगाक्रांतेपरचक्रे यदाके
चेन्द्रोचतुर्थभवनस्थौ गृहत्रयपत्रकाहिंडकेयदा
नदाशीघ्रमायाति शुक्रेज्ञादितः शुक्रेचेन्द्रोयदा

ष॰पं॰ टी॰ ४९

यस्मिंकालेलग्नस्थनर्थेभवतेस्यौचतुर्थस्थानगतोभ
वेत्ः तदापरचक्रंशत्रुसमूहोनायातितिनागच्छति
उक्तोवाः उक्तवयशुक्रादिकेचतुर्थस्थानेग्र
हास्थिताभवंति तदातस्मिन्नेवकालेपरचक्रंश्री
घ्रमायेवायाति आगच्छति ॥ अन्यद्योगांतरमा
ह मेषधनुःसिंहवृषाख्यउदयस्थाभवेतिहिबु
केवा शत्रुनेतिष्ठतितदायहसहि ... तावावि
फलागा धनुर्थन्ती ए तेषांमेषधनुःसिंहवृषा
णांयद्येकतमउदयस्थलग्नकालेलग्नगतोभवति
अथवाताकालिकलग्नाद्धिबुकेचतुर्थस्थानेभव
ति तेचग्रहैःसहितानिशुक्राग्रहाविरहिताभवंति
तदातस्मिंकाले शत्रुनेतिष्ठतिअयनीति ॥ ॥

अन्यमपि प्रश्नोदागमनज्ञानार्थं योगमाह स्थिरल-
ग्नोदये उदये शनिर्गुरुर्वा स्थितस्तदा शत्रुः उदये वा वि-
शेरु वा चरलग्नो स्यान्नदागमनम् उदयेन कालल-
ग्ने स्थिरलग्नो न चैव शनिः सौरः शुक्रजीवो वा भवति
न तदा शत्रुरपि शत्रुः स्थितः स्वस्थानान्न चलितः अथवा
चरलग्नोदये लग्नगते नैव रविः स्वयं शुक्रजी-
वो वा भवति न तदा शत्रोरागमने स्याद्भवेन इति १
अथ यानेनिवृत्तिज्ञानार्थं योगमाह यदाः सर्वेन
नवलीलग्नाद्यासिंगद्दे स्थितः मासेस्तन्नल्पसंख्या-
नैनिवृत्तिं यान्तवादिशेत् यदा प्राप्नोयन्हहेनासिंका-
लेमेनताद्दिहोनिर्दिशेत् हित्वाराथिरभागास्थितिशत-
ह्यान्मकांशके लग्नात्सुशलग्नाद्यसिंरहेस्पनम-

च.प.
टी.
८५

श्रेष्ठत्वेनोत्तमबलोपेतः स्थितः सर्वेषामुत्तमबलोप
नेः प्रधानबलोपेतः तत्तुल्यसंख्यातैः तत्तुल्यानं
न्तसमासंख्याप्रमाणैर्येषां समानां नैर्यानां निःगमिष्यो
निर्वाणे निर्वाणेन प्रत्यासन्नेत्रिदेशोद्देशेन चतुरशीत्या
ज्ञानेनास्मिन्सर्वज्ञोत्तमबले चतुरशीतिर्येन चतुरशीतिनव
भागश्लोपेतस्वर्वेकैककाले विनिर्दिश्यन् तत्तुल्यसं
ख्यानैरिति निर्दिश्य भागभागश्येन देवकालोद्देशेनैव
देन ज्ञानात्मकोऽशक्योहि स्वभावनवांशश्येवि शुण
वर्दैत इति ॥ इदैवमनंतरमाह यान्ति विलग्ना
ज्ञातिमुद्र भवनाधिपतिर्यदा करोति वक्रमार्गतैः
कालेन भुवने परे विलग्नं एक्ष्मालग्नेन तस्माज्ज्ञाम्भेः
च भवने समस्थाने तस्याधिपतिः स्वामी सयदा

यस्मिन्काले वक्रं विपरीतगमनं करोति तत्काले याव
त्तिथिमितिघोरात्वृत्तेगावर्तनस्य प्रवासनिवृत्तेः आपते
त्यत्राचार्याः कस्मादयोऽङ्गवनेकथयंति वक्रंचप्र
हाणांयथासंभवंयोज्यं तथाचयवनः एकाकालमा
त्मसमभवनाधिपपरावक्री भवतितदावक्रत्वं
प्रवासंविनिवृत्तेर्यथाकालइति अथशुक्रोदागम
नेदिनप्रमाणज्ञानमाह उदयन्ताश्चन्द्रत्वंभवति
वद्यावदहिनानितिताव्रंद्धिः आगमनेस्याश्चर्यांद्
मथ्येनग्रहः कश्चित उदयन्तमरूपलग्नेचन्द्रत्वंच
न्द्राशिः एकाकालेयत्रचंद्रमाः स्थितः तस्मादुद
यताश्चन्द्रत्वयावत्संख्यतावत्संख्याकदिनेरतीतेः
शुक्रोदागमनेस्याभवेत् यस्मीनिनयोलेमचंद्र

ष.पं.टी. १९ योमेयोंनरेयः कश्चिद्रुहोभवतितदैवंयद्दसम्भुवेश
त्रुरेवरूपमेवतनयानांनयेः १९ इतिभटोत्पलविर॰
चितायांषर्पंचाशीकाविवृतौगमागमाध्यायोद्विती
यः २ अथजयपराजयाध्यायोव्याख्यायते तत्रा॰
दावेवजयपराजयत्तानमाह दशमोदयसप्तमगाः
सौम्यानगराधिपस्यविजयकराः प्राराकीत्तरग्र
हिताः शुभंगदोविजयदानवमे उदयलग्नेदश
मसप्तमेषुसिद्धेपनेभृत्यानेगुलमानसौम्याः शु
भग्रहाःस्थिताः एष्याकालेनगराधिपस्य उदः॰
स्वामिनोराज्ञः विजयकराविजयंकुर्वंतीति प्रार
गोरकः प्राकैःप्रानैस्वरः पैगेसप्तमगाननवमे॰
स्थिाने स्थितैःसप्तः संयामेसभंगदो सकर्षणभंगः॰

पैप्पलायनेंदनः नयान्तो बुधः रुक्मीवः स्तिनः शुक्रः
एलेलसाज्ञवमेक्षिनाविजयदाविशेषेणजयंददाति
प्रहः स्तेयामेजयंददातीत्यर्थः । शुभनागनयाये
नोः कस्यजयोभवतीत्यनन्तरैस्तानमाह पौरा॰
स्तृतीयभवनाद्धर्मोद्वायायिनः शुभैः शुभदाः व्यय
द्वशमायेपापाः उरस्थानेष्टाः स्पष्टान्ययायानः उदे
भवा पौरानागराः द्वादशलग्नात्तृतीयभवनात्तृती
यस्थानात्सैन्यवृत्तिपञ्चाशिषकमष्टमंयावत्त्रीव
न्योनौनागरास्तेषाः पञ्चाशिषकंपौराणांशुभा
शुभत्वेनतेयमित्यर्थः धर्माद्वायायिनः धर्मान्॰
वमस्थानात्सप्तमंनियञ्चाशिषकोद्वितीयस्थानंया
वनोवयायिनोतेषाः पञ्चाशिषकेयायिनाशु

ष.पं.
टी.
१८

अथवा न एव सौम्याश्च न त्वाशिसंस्थाश्च भवेलि
व्ययो द्वादशम् आयमेकादशं च शत्रुः सप्त
मं येनत्याविपरीत्या संस्थाः समवाश्चिनाथद्वाय-
स्मिकाले भवंति न दानास्मिन्काले ग्राशुभा द्वेष-
मेवन्पापाणतेतामान्यं संथाने प्रवदेद्यान्
पापैर्विहि पापारविओमचैशानिनीणचेन्द्राः
द्विदेशाद्दिस्वभावानाशायः पापैरशुभपद्देहद्विदेहो
पगतैर्हि स्वभाववाशिभ समवाश्यनैः न पाणि
विरोधं विग्रहं प्रवदेत् ॥ २ ॥ अथान्ययोगो-
नरमाह केंद्रोपगताः सौम्याः सौम्ये हे शास्त्र-
शीणः प्रीतिम् कुर्वन्ति पापा हस्ताः पापास्तेषु
वविपरीतम् केन्द्राणि लग्नमं च नर्यसप्तम

दशमान्तिनेषु पणगताः समवस्थिताः सौम्याः शु
भग्रहाः अथवा न एव सौम्यात्लग्नगाः नरराशि
षु प्रातक्केषु स्थिताः सौम्यैः शुभग्रहैर्दृष्टाः पर॰
स्परं पापैरनवलोकिताः प्रीतिं संधिं कुर्वन्ति इति
वैनैयेति नेष्वेव केन्द्रेषु पापाः समवस्थितास्ते॰
च पापैर्दृष्टाः परस्परं पापैरवलोकिता विपरीते
विपर्ययमप्रीतिं विग्रहं कुर्वन्ति २ अथ सेनाग
मत्तानन्तरं द्वितीये वा तृतीये वा गुरुशुक्रौ यया॰
तया श्रायेवा गच्छति चन्द्रः प्रवासी वा न संशा॰
यः लग्नात्स्थानमा द्वितीये द्वितीयस्थाने तृती
ये तृतीयस्थाने वा यया तथा येन तेन प्रकारेण॰
गुरुशुक्रौ भवतः तदा चन्द्रः सेनासेवा गच्छ॰

ष.पं.
टी.
११

निश्चितमेवायाति प्रवासी प्रोषितोन्यदेशस्थः
शीघ्रमेवायाति प्रश्नेष्वायद्विकल्पम् यथान
याप्रहणमक्रमविवक्षातोयम् कदाचिद्द्वावेव
द्वितीयेद्वावेववातृतीयेयवैकोद्वितीयेन्यत्र
नोयइति ४ इतिमहोत्पलविरचितायांषट्पं
चाशिकाविवृतौजयपराजयाध्यायस्तृतीयः
३ अधुनाशुभाशुभलक्षणाध्यायोव्याख्यायते
तत्रादावेवप्रष्टुःशुभाशुभज्ञानमाह केंद्रे
कोणेषुशुभाःस्थितेषुपापेषुकेंद्राष्टमवर्जितेषु
सर्वार्थसिद्धिंप्रवदेन्नराणांविपर्ययस्थेषु १

विपर्ययःस्यात् केंद्राण्युक्तानि त्रिकोणेनवपंच
मेषुशुभाःसौम्यग्रहा एतेषु केंद्रत्रिकोणेषुशुभास्थि
तेषुशुभाःस्थितायेषु सौम्यग्रहफलकोषित्पथेः य
यापापेषुपापग्रहेषुकेंद्रेसमवर्तितेषुकेंद्राणि
लग्नादष्टमेचस्थानेवर्जयित्वान्यत्रसमवस्थितेषु
सत्सुनराणांमनुष्याणांसर्वार्थसिद्धिंप्रवदेद्धया
त् विपर्ययेविपरीतेन्यथास्थितेविपर्ययोविपरी
तएवस्यादूर्ध्वेन एतदुक्तंभवति यदापापाः केंद्र
त्रिकोणाष्टमेषुभवंतिसौम्याःकेन्द्रत्रिकोणवर्जे
मन्यत्रभवंति तदासर्वार्थानामपिसिद्धिंप्रवदे
त् । अथलाभालाभज्ञानमाह त्रिपंचलाभास्त
मयेषुसौम्यालाभप्रदानेष्टफलास्तुपापाः नलो

ष॰पं॰ टी॰ ९॰

यकन्यामिथुनेघटस्थनराश्याश्रयस्तेशुभंवदंति तृ॰
तीयपंचमेस्थानेप्रसिद्धेलाभमेकादशं शुक्लमयेस
समेपञ्चसौम्याःशुभग्रहाःस्थिताः सकलाभप्रदाः॥
लब्धिप्रकर्षेणददति एवैववाविपंचलाभात्समये
शुपापाश्चशुभग्रहास्थानेष्टफलाः अनिष्टसंघोभनेफ
लेशुंवेति अथेहानिऊर्द्ववेलीन्यर्थः नरलायकन्यामि
थुनेघटस्थेति नलकन्यामिथुनाःप्रसिद्धाः घटःकु॰
म्भः एतेन्त्रराशयोनरराशयः एवंलग्नेशुभसौम्य॰
ग्रहाश्चितेशुभंमहेववदंतिकथयंतीन्यर्थः २ शु॰
यानुयोगंतेनरमाहस्थानप्रदादशमसन्नमगास्त्र॰
सौम्यामानायेदाःस्वसनलग्नगताभवंति पापाश्च
यायसहितानशुभप्रदाःसुलेमेपाशीनम्शुभदोद॰

शमेशुभग्रह सौम्याः शुभग्रहालग्नाद्दशमेसमेच॰
स्थानेगताः समवस्थिताः अष्टःस्थानेप्रदाः स्थान
लाभे लग्नाद्वेन धनशुच्याने धनस्थानेद्वितीये सुत
स्थानेपंचमे लग्नेग्रसिद्धेनेशुस्थानेशुएतएवसौम्या
गताः समवस्थितामानार्थदाभवंति मानेशुना ग्र
ग्रीथनेंददति पापाइति व्ययेद्वादशे श्रायमेकाद
शे पापाश्शुभाः एतयोसहिताः स्थितानशुभप्रदाः॰
सुभेवेशुः अशुभफलेमयच्छंति अशुभंप्रददन्तो॰
त्यर्थः लग्नेशशीनि शशांचेद्रः पापाश्पोलग्नेद॰
ष्टालग्नेस्थितोनशुभदः शुभफलेनददाति अशु॰
भंददातीत्यर्थः दशमेस्थानेसमवस्थितः पापग्र
होपिशुभफलोभवति २ अथान्यच्छुभाशुभयोग

च.पे
टी.
५५

त्तानमाह ॥ अन्देहिसमदृशमायरिशोत्रेसंस्थपश्ये
इतः शुभफलेश्रमदाकृतेस्थान लग्नाद्धर्मेस्थान
नैधनगास्तपापाःकार्योध्येनाशभयदाः शुभदाः
शुभाः स्युः हिशाहेनाहिमीयेस्थानमुच्यते तस्य
मदृशमेप्रोक्तेद्वायमेकादशे विशुस्थानेषा
के त्रिपाहेनननीयस्थानमुच्यते पंनेशुसंतेह
नीति दृशामायसंस्थामिन्दुचन्द्रमसोर्हिनीयादि
स्थानानामन्यतमस्थानस्थेशक्रजीवसंस्थपश्ये
द्वलोकयेत नदाग्रहः शुभफललाभादि
के प्रमदाकृतेत्नीहेतकंस्यात्स्ववेत लग्नाद्धि
धर्मेति लग्नद्दक्कालत्रिशाहेनतृनीयस्थान
मुच्यते धर्मस्थानेनवमे सुतस्थानेपंचमे ॥

नैधनस्थानमष्टमं एतेषु स्थानेषु पापाः पापग्रहाग-
ताः समवस्थिताः कार्यविनाशभयदाः कार्यस्य क-
र्त्तुः साध्यस्य यत्नस्य नाशं विधानेन भये भीतिं च ददाति
शुभदाः शुभाः सुहितिपनेषु केवलयादेषु स्थानेषु शु-
शुभाः सौम्यग्रहाः समवस्थिताः शुभदाः शुभफले-
ददाति ६ अधुना योगानां स्य शुभाशुभत्वमाह शु-
भग्रहाः सौम्यनिरीक्षितास्तथा विलग्नसप्तमाष्टमपंचमस्था
त्रिषष्ठायेष्वनिष्टकराः स्याच्छुभं वेद्रोगानिपीडि-
तानाम् सप्तमाष्टमपंचमस्थानानि प्रसिद्धानि ए-
तेषु स्थानेषु यथासम्भवं शुभग्रहाः समवस्थिताः
ते च सौम्यनिरीक्षिताः सौम्यैः शुभग्रहैरेव दृष्टाः ए-
तद्रोगे भवन्ति शुभग्रहा दर्शितस्थानस्थाः परस्परे-

वे॰पं॰ पश्यंति न पवनकेवलं यावात्रिशाकरश्चंद्रमा
टी॰ स्त्रिषट्स्थायेशुभस्याद्भवेत् विषहृद्दशमातिप्राप्ते
११ ज्ञाति ग्राम्यमेकादशे एषामन्यतमगतश्चंद्रो
भवेत् तदारोगातिपीडितानांव्याध्यभिभूता
नांशुभारोग्यंवेदृश्यात् अथोदेवेषांयोगानां
मसंभवेसत्यशुभंवदेदिति ५ इतिमहोत्पल
विरचितायांषट्पंचाशिकाविवृतौशुभाशुभ
ज्ञानलक्षणंनामचतुर्थोध्यायः ४ अथनष्टवा
स्तुचिंताध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेवागमनला
नार्थयोगमाह हृतगतस्यागमनेस्तनधनसह
जस्थितैःपृष्ठोदयैर्लग्नात् सौम्यैर्नष्टप्राप्तिर्लग्नागम
नेशकोसितनाभ्याम् सप्तस्थानेपंचमे धनस्थाने

द्वितीये सप्तमे तृतीये एतेषु स्थानेषु लग्नाद्राज्ञाकालि
कान्मैर्वैशादित्यादिभिर्ग्रहैः समवाप्तेऽने ग्रहागतस्य
विप्रकृत्सम्भिन्नस्यागमने प्राप्तिं वदेत् सौम्यनेषु
प्राप्तिरिति सौम्यैः शुभग्रहैर्बुधगुरुसितशशिच
न्द्रैरेभिरेव स्थानेषु व्यवस्थितैर्नेष्टस्यापहृतस्य वा-
स्तुनः प्राप्तिलाभं वदेत् तथैव प्रवासिनः यत्र
ष्टमासीत्स एव वा प्रवासीन एष्टशीनेगमनस्तत्रा
प्तिर्भवतीत्यर्थः लग्नागमने गुरुसिताभ्यामित
गुरुर्बृहस्पतिः सितः शुक्रः आभ्यामेव स्थानेषु
समवाप्तिनाभ्यां लग्नागमने शीघ्रमेवागतिर्भव
ति । उत्पन्नप्रयोगान्तरमाह जामित्रेन्दयु-
केंद्रेवाग्रहः केन्द्रे यत्राकान्तिः प्रोषितागमने

ष॰पं॰
टी॰
२३

विद्यात्रिकोणेन्तेसितेनेपिवा जामित्रेसप्तमेस्था-
ने सप्तमेस्थानेथवा षष्ठेकेन्द्राणांचमध्याद
कतमेकेंद्रेवाकानेहेहस्यातिभेवति इत्का-
लमाद्यः कश्चिद्ग्रहः सप्तमवास्थितः तथाचतु-
ष्कंकेंद्राणांमध्यादन्यतमेकेन्द्रेवाकोणेहि
स्यातिभवति तदायोषितस्यप्रवासितस्रागम-
नेसंज्ञासिंविद्याज्जानीयात् त्रिकोणड़तित्रिको-
णे नवपंचमेस्तोबुधः सितः शुक्रः बुधेशु-
क्रेवात्रिकोणयोर्नवपंचमस्थानयोरन्यतम
स्येहद्योस्त्रिकोणयोः क्रमेणास्थितयोः प्रोषि-
तागमनेविद्यादिति ॥ १ ॥ अथान्ययोगांतरमा-
ह प्रथमस्थानेस्थानायेकेंद्रकैःपापवर्जितैः ॥

प्रवासी स्वां स्वमायाति सौम्यै लाभसमन्वितः नि
र्गतानायश्वंङमास्तस्मात्प्रश्नकालमादष्टमस्थेष
संस्थाने समाश्रिते कंटकानि केन्द्राणि लग्नच
तुर्थसप्तमदशमानि तेषु पापवर्जितैः प्रवासी
स्वगेहनायाति सौम्यैरिति सौम्याः शुभग्रहैः केन्द्र
स्थैः प्रवासी लाभसमन्वितो लाभफलमायाति
च अथान्ययोगान्तरमाह पृष्ठोदये पापनिरीक्षि
ते वा पापान्तर्गते थ केन्द्रके वा सौम्यैरहष्टः
वधबंधराः स्युनेष्टाविनष्टाशोषिनाश्च वा स्युः
पृष्ठोदयाः मेष वृष कर्कट धन मकर मीना
स्तत्र पृष्ठोदये प्रश्नलग्ने सितपापनिरीक्षिते
शुभग्रहावलोकिते वा चाराबद्धचार्ये एवं व

ष.पं.
टी.
१४

येयोगेतुयवंधनराः तुधलाउनेवन्योवंधनं
वाभवेत् क्षयवापापाश्शुभग्रहाः लग्नात्तृतो
यस्थानेस्थिताः सर्वेपवचनेसौम्याः शुभग्रहैर
दृष्टाःनावलोकिताः नराप्रवासिनोनष्टाः
सुखस्मादेशाद्देशांतरेगताभवेयुः क्षयापाप
लग्नाद्विशस्थानेषष्ठस्थानेवागताश्चसौम्यैर
दृष्टास्तदाप्रवासिनोविनष्टास्तनाःस्युः क्षय
वापापाःकेंद्रेषुलग्नचतुर्थ सप्तमदशमेषुस्थि
तास्तत्रचसौम्यैरदृष्टास्तदाप्रवासिनोबंधिनाः
स्युः चौरैःपरतनायाभवेयुः वाशब्दपक्षांयोग
नोविकल्पार्थः तुयवंधराःस्युरितिपापानां
विशेषणम् ४ अधुनाप्रवासिनआगमनका

लग्नानमाह यद्द्रो विलग्नाद्यनमे रहे नेनाहता
द्वादशांशायक्र नावहिं नान्यागमनस्य विषा
निवर्तने वक्रगते ग्रहे ल विलग्नात्ष्कालग्नाद्य
नमे रहे यावन्तस्त्र्यंशाः कोष्ठ ग्रहः स्थितः
स च स्पष्टगतिः तेन तन्मानेन द्वादशांशाय
शास्तनागुणिताः कार्याः पतङ्गे भवति द्वाद
शांशत्र्यं के सेष्याप्य लग्नात्स भानेर्ग्रहकान्तः
गोष्ठी सत्र्यमयागणयेत् नद्वयावन्तस्त्र्यंशो भवति
तावन्तस्त्र्यांशदिनानि प्रवासिनः आगमनस्य वि
जानीयात् तावद्भिर्दिनैः पथिकः आगच्छतीत्य
र्थः निवर्तननामिति वृषस्य वक्रगतिः प्रतीपग
ति भवति तदा तावत्सु त्र्यंशैः प्रवासिनः प्रवास

ष॰पं॰
टी॰
२५

निवर्तनेभवतीति ५ इतिभट्टोत्पलविरचिता-
यांषट्पंचाशिकाविवृतौप्रवासचिंतानामाध्या-
यः पंचमः ५ अथनष्टप्राप्त्यध्यायोव्याख्यायते
तत्रादावेवचौरज्ञानमाह स्थिरोदयेस्थिरांशेवा-
वर्गोत्तमगतेपिवा स्थितंतत्रैवतद्द्रव्यंस्वकीये-
नैवचोरितम् स्थिरा वृष सिंह वृश्चिक कुंभाः
एषामन्यतमेउदयेतात्कालिकलग्नेप्रश्ने
अथवायस्यकस्यचिद्राशेरंशःस्थिरांशोलग्नगते
अथवावर्गोत्तमनवांशाश्चरादिषु प्रथमम-
ध्यान्ता इतिवर्गोत्तमलक्षणमुक्तं एवंलग्नस्थव-
र्गोत्तमगतेनवांशकेयद्द्रव्यंपरेणहृतंनतत्स्वकी-
येनैवात्मीयेनैवकेनापिचोरितमपहृतं नष्ट

नद्वैवनासिद्रेवख्यातेष्विते अन्यथापद्रेणफल
तेनस्मान्स्थानाद्यलितामिति । अथन्ताख्यान
माह आदिमध्यावसानेष द्रेक्काणेष विलग्नः
द्वादशेनयामध्ये रहानेचवेदइनस्य द्रेक्का
णः प्रथमपञ्चमनवमानामिति द्रेक्काणलदए
भुक्ते धादि द्रेक्काणः प्रमेशमः मध्य द्रेक्काणेद्वि
तीयः अवसान द्रेक्काणस्तृतीयः विलग्ने ह द्वाल
ये विलग्नः तात्कालिकाद्विलग्नादेष द्रेक्काणेष
यथाक्रमेण हृते विते धने द्वादशे नयामध्ये रहा
ने च विहितं वेदन ब्रूयात् एतदुक्तं भवति लग्नस्य
प्रथम द्रेक्काणोदये हृते धने द्वादशे स्थितं वेद
न द्वितीय द्रेक्काणोदये रहमध्ये तृतीय द्रेक्का

ऐश्वर्यं तेन वर्षपश्चिमभागे वदेदिति १ अथ पुनर्न
ष्टलाभमतानमाह इशः पापो लग्नगतः शुभो वा
पापो वीर्याढ्ये सौम्यनिरीक्षितश्च नष्टस्य लाभं करोति ।
तदाशु लाभोपयातो बलवांश्च भयश्च इशः पापैर
युतेमेरुलः पापश्चेद्रः सचलग्नगतः एकादशे
समवाशिनः अथवा पापो वीर्याढ्ये लग्नेन शेव शुभः ।
सौम्यग्रहः समवाशिनः सच सौम्यः शुभग्रहैरेव
निरीक्षितो दृष्टो भवति तदा शीघ्रमेव नष्टस्या
पहृतस्य धनादेर्लाभं प्राप्तिं करोति विधत्ते लाभोप
यातेश्वरे अथवा लग्नाल्लाभे एकादशस्थाने शुभः सौ
म्यग्रहः बलवान्वीर्यवानुपयातः प्राप्तो भवति च शीघ्र
नष्टस्यार्थस्य लाभं करोति अथ योरवोरुयोगानामभावे

हनेनलुभानेइति च श्रुनादिगधनोः श्रमाएता
नमाह्न दिवाश्चपाकेंड्गेनरममवेवाविलमदा
न मध्याच्यानैविलमाज्ञवाशाकेयेजनावाच्याः
माच्याहीशुणविसिनऊजरणह्रयमेन्डसोम्पवा
कानयइंतिमहाणंदिशाउक्ताः नवलमान्केंइ
गनैप्रेह्नेमिश्रोवाच्यावक्तव्याः नाम्कालिकल
नस्पयःकाश्चिद्रुहःकेंझेममवाक्षिनः नस्पया
दिकनसंगदिशिचार्योहजाविझेवेदन नघया
श्रादिन्तेलग्नचनथेममसदशमानामन्यनम
सेष्ठवेस्यामेव चक्रेझागेय्या भेमेदालिएस्या
गह्लेनेनन्ता सौरपाक्षिमाया वेद्वेवायव्या श्रु
येउन्नास्या जीवेइ्वान्यामिति इयोवझकेंद

प॰ वे॰ गतेष्वधिकबलात् प्रसभवइति प्रश्न वृष मि-
टी॰ थुन कुलीराः पंचमनवमैः मकेन्द्रायाइतिराश्री
१२ नोदशाऊक्राः प्रविचमानेकेन्द्रपहेविलग्नता
लग्नताश्चिनोदिशंवदेद्दुयादिति नवस्यामेषावि
हथनुः षुलग्नगतेषु दूनेविज्ञेयः चस्यादिशिगा-
ते एवंवृषकन्यामकरेषु दक्षिणस्यां मिथुनकुं-
भतुलेषु पश्चिमायां वृश्चिककर्कटमीनेषूत्तरस्यां
मिति मध्यादिति विलग्नान्त्वकालग्नात् नवमन
वांशकानवभागात्तेमध्यात्पंचमनवांशकानुप्र
नेष्वालनैर्योजनावाचावक्तव्याः एतदुक्तंभ
वति प्रश्नलग्ने प्रथमनवांशकात्प्रभृति नवांश
कपंचकंयावद्गतेनेनावद्गतेविज्ञेनास्मिन्नेवदे

क्षेमातृकायोदिशिवदेत् पंचमोशाकान्यरोनया
वेनोक्षाकाशुनीनाः नावेतियोजननानिनइतेवं
त्रै मातृकायोदिशिगननामिनिवदेत् ४ इतिभ॰
होन्यलविविधिनायोषट्पंचाशिकाविवृतौनष्ट
प्राप्तिर्नामाध्यायःषष्ठः ६ अथमिश्रकाध्यायो
व्याख्यायते नचदावेवगर्भिणी उउडहिनत्ता॰
नेवनस्यकन्यालाभस्तानेचाह विषमस्थितेके॰
उउेतनस्यजन्मान्ययोगननायान् लभ्यावस
नारीसमस्थितेनेनोन्ययावामम् अकेउउेशनेक्ष
रेमश्नलमाहिषमस्थानास्थितेरनीयपंचमसम
मनवमैकादशानिविषमस्थानानिएषामन्यन
मस्थानेस्थि९९ः तनस्यजन्मपाउभावोभवेत्

बृ:पे
टी
९८

नन्वत्र लग्नस्य कथं न विषमस्थानगणना क्रियते
उच्यते अत्राचार्यवराहमिहिरेणैव तात्पर्यकः
तथा च विहायलग्नं विषमर्क्षसंस्थः सौरोपि-
पुंजन्मकरो विलग्नादिति अन्यथेति अन्य-
थान्येन प्रकारेण समीक्ष्यते केवलग्नादेन-
नायाः स्त्रियो जन्म वदेत् लभ्यते लग्नात्सम
स्थानगते सौरे वत्स्यनारी कन्यालभ्या प्रसूता
भवति अन्यथा विषमस्थानस्थे वा सौ विपरीते-
न लभ्यते इत्यर्थः १ अधुना विवाहस्थानमाह
गुरुर्विशेषो भृगुर्हेशस्विस्वनभस्यारिनः शशौ लग्ना-
त् भवति तौ विवाहकर्तौ त्रिकोणकेन्द्रे च वा सौ-
म्याः गुरुजीवः रविरादित्यः सौम्यो बुधः

पनैर्दृशोवलोकितः पापैर्वेद्रष्टिस्तनमदायायोग
स्त्रिपाहेनत्लोयस्थानमचेत लनस्थानेपंचमे
मदस्थानेसप्तमे आयमेकादशे श्रीस्थानेषष्ठे
एस्थालग्नादेनेषांस्थानानामन्यतमस्थानेगः सप्त
वाधिपः चेद्रोयदाभवतितदाग्रहविवाहस्य पा
णिग्रहणस्यकर्ताभवति त्रिकोणेति प्रथवासौ
म्याः शुभग्रहास्त्रिकोणकेंद्रेषु नवम पंचम ल
ग्न चतुर्थ सप्तम दशमेषुपर्यासमभवेभवंति त
दापिग्रहविवाहोभवतीत्यर्थः वापाहोन्ययोगा
पेतः ॥ ग्रथनावर्षासमयेवृष्टिज्ञानमाह चंद्रा
र्कयोः सप्तमगोसिताकीस्तावेएसेवापितयावेल
ग्नात् हितीयद्वादशस्थानगतोनयावावर्षांस्तत्रांशैः

ष.पं.
टी.
२९

वदेत्त्राणम् चेद्रः शुभो शुक्रोऽस्मादित्यजातयोः
सप्तमगौ सप्तमस्थानस्थोसितार्कौ शुक्रश्चैतेस्थः
रीययासंभवे भवतः अथवाविलग्नात्सप्तालग्ना
न्नाद्वेहमेवापिभवतः सप्तस्थानेचतुर्थे शुभे
प्रसिद्धे नावेवसितार्कौयथासंभवमसितस्था
नेद्वावेवभवतः अथवाविलग्नादेवतयोनेनप्र
कारेणनावेवसितार्कौ द्वितीयेस्थानेऽथवा
तृतीयेचगतौभवतः द्वयोर्वास्थानयोस्तदावर्षा
सुधावृष्टिवृष्टिंवर्षणंप्रवदेद्द्वयादिति च अथ
नाहः इष्टाकालेवर्षतानमाह सौम्यागलग्ना
त्रिस्थास्तृतीयधनकेन्द्रगाः सितेपक्षे चंद्रेवाप्यु
दयगतेजलराशिस्थेवदेद्वर्षम् जलराशयः क

केटमीनाः सौम्यः शुभग्रहा जलराशिस्थास्तृतीय
धनकेन्द्रगतायदि भवंति तृतीयेवासिद्धे धने
द्वितीये केंद्राणि लग्नचतुर्थसप्तमदशमानि एव
पयासि भवेगतनाः वा शुभोहोरान्ययोगापेत्वः ग्रथ
वा वेद्दे ग्राशिन्तुरयोगनेलग्नस्थेनत्र चजलराशि
स्थेतानिद्दष्टायावर्षेवृष्टिंवदेद्दृयादिति ४ ग्रथ
गर्भिण्याः किंमासमित्यनन्तानाथेमाह ग्रंवगेल
ग्नगतेन ग्रंयहृदृष्टे बलान्वितेनश्कपः शुभेक्षीग्रह
दृष्टेस्त्रीशुयथक्तेनगर्भेयक्ता ग्रंस्त्रीक्रूराक्रूरा
वितिराशीनो ग्रंस्त्रोसंतानस्त्वमानकेउक्ता ग्रंव
गे शुक्रघराशिवर्गेलग्नगतेनतत्काललग्नेनापामे
नरसिंघ्वग्रंयहृदृष्टेनग्रमहाबलोकिते ग्रौवप

नीचस्थमौरौ चंद्रसितौ योषितो न्रत्नं श्रोषाऽ इतिप
ह्रालग्ने स्त्रीनपुंसकत्वमभिहितं तेनपुंसत्वा
ख्यं विभौमजीवावुभौ षामन्यतमेनलग्ने दृष्टेन १
हिमश्चतयाभूतेलग्नेबलान्वितेवीर्यसंयुक्ते पु
रुषोनरोजायते अथयदिपुनोदृष्टोवावुथजी
वतिवीक्षितस्त्र्योरापशिः समभवतिबलवानथ
दापुक्तोदृष्टोपिवाशेषैरितिलग्नवलयुक्ते फ
लमइतिषकत्वमेफलमराशौस्त्रीसंज्ञकेदृष्टोदेस्त्री
ग्रहदृष्टेस्त्रीग्रहौचंद्रसितौतावप्यामन्यतमेनत्र्य
मवलोकितेबलयुक्तेचस्त्रीजायते सामान्येन
ख्वलग्नेपुर्युक्ते बुधेनसंयुक्तेस्त्रीनपुंसकत्वाव
नेतेद्यापिनपुंसकंजायतेऽत्यर्थः ५ अथनाक्षर्षुः

कीदृशीस्त्रीगुरुघोवा चेनसेवनेनअग्निनन्यादित्ताना॰
माह॥ कुमारिकांबालशाशोद्धयस्य हुडंशालेःस्तं
गत्र्यमसान्नाम॥ लीककर्कशोभीमर्मासनोविधन्नएवंव
यःस्यात्गुरुघेषुचैवम्॥ कुल्लादशाम्याः हुस्रपंच॰
म्यनेबाला पंचम्याः श्रीणिमांतेकवा कुल्लश्रात
पदोदत्रुस्यनेहुङः नत्रपल्लालमेयादिसवलेबा॰
लः प्राशीबालचदूःपधपाते लसेवानयाभूतःस्य
नः नदाप्रणः कुमारिकाकन्यामनसिवनेते प
वमेवात्रभयः पधपाति नत्रवास्यितलयापिकु
मारिका श्रुयादेवयोवनस्पर्शंडोयौवनोपेतां हु
डोवङ्गासेति केचित्बालांकुमारींचशाशोद्धया॰
ख्यातिपदंति प्राशीबालांकरोति श्रपंहृपशुष्याबा

ष॰पं
टी॰
३

लाद्बुधः कुमारिकां करोति कुमारिकानवांशका श्रोत
मौमेयवृद्धां स्त्रियं करोति स्वयंभ्रादित्याः उक्तं वृहस्प
निर्दैनो प्रसूतो प्रसवयः क्लीवं स्त्रियं कुरुतः भौमोगा
रकः सितः शुक्रः एतो कर्कशांनरूपांश्च स्त्रियं कु
रुतः एवमनेन प्रकारेण वयः शरीरावस्थास्था
हेवेन ग्रहरूषेषु चैवमिति ग्रहरूषेषु नरे स्वांपुरु
ष्याममये प्रपूर्वयोक्तानमनेनैव प्रकारेण वदेश
ते ६ अथ द्वादशे प्रश्नलिकस्य सम्बन्धिनी चिन्ता
मेमनसि वर्तते इत्येवं परिज्ञानमाह अन्यस
मोलप्रगते भौमाः सहजन्मस्थितैः स्वतः स्वतगैः मा
तावा भगिनी वा चतुर्थगैः भ्रातृगैः भ्रातृः भा
र्यासप्तमर्क्षस्थितेनैव से पमोस्थितो उक्तं च श्यामे

स्वांशपतिमित्रशत्रुभवनयैववाच्यंबलफलनेष
ग्रहैस्तदन्यादिभिः सबलैर्लग्नस्थैः षष्ठान्त्यमः
स्वभावैरनल्पः कार्श्यमनसिवनेने इतितत्का
र्येवेतिवाच्यंवक्रंवा एवंलग्नात्तनोयगैर्भाना
स्तनगैः पंचमस्थानस्थैः स्तनः पुत्रः चतुर्थस्थै
र्मातात्जननीभगिनीसहजावेतिवाच्यम् शत्रु
गैः षष्ठस्थानस्थैः शत्रुरिपुः लग्नात्सप्तमस्था
नास्थितैः सबलैर्ग्रहैर्भार्यापत्नीतिवाच्यं नवमे
नवमस्थानस्थैः धर्मास्थितेनोयमफल्गुः दशमे
गुरुराचार्यइति स्वांशेषोनिस्वस्थाग्नावेष्टः स्वांश
शान्तीयनवभागस्तस्यपतिः स्वांशपतिः द्रेष्का
कालेयनोवांशाद्दिनस्तन्यानिर्धपदोलग्नस्थोभव

ष॰वे॰
टी॰
३१

ति तदा प्रष्टुः स्वमात्मानं चित्तगतमिति वाच्यं
अथ स्वांशपतेर्मित्रेण न्कालग्नेशेन तदाभि
त्रे चित्तवर्तीति वाच्यं अथ स्वांशपतेः शत्रुल
ग्नलग्नेशेन तदा शत्रुरिति वाच्यं अथ लि॰
दिव्ह्यानेश्चयह्रेवलवेनो भवन तदानयोभि
ध्या योवलवान्सयत्रांशेन संप्रष्टुश्चित्तगतमि
ति वाच्यं नष्टाने नेवत्रिकोणेण पश्याभिहितेन॰
बलवतेनश्चवीर्यवतस्तवाच्यमिति शत्रुस्तस्मि
न्नांशेन्याद्रजानके मित्रामित्रविभागो द्रष्टि
र्हावर्गतत्र्यइति ८ अथुना प्रवासचिंतातात
माह चरलग्ने चरभागे मध्याद्रुष्टे प्रवासचिंता॰
स्यात् भष्टः समस्तभवनानां त्रैतेनिर्द्दिष्टेन वा॰

क्रो वर्ग्गे मेषकर्किन्तुलमकराणामन्यतमे ल-
ग्ने नवचरनवांशे चरभागे चरनवांशके यदि ते य-
स्मिंश्चलग्ने मध्यौ न्यचमनवांशकादुष्टचरनेष-
ष्ट्रादिकमेशाकेन त्रवनेन नष्टस्यार्थः प्रष्टुः स्ववास-
विनाभवेत्स्यात् स्ववासनिमित्तेविनाकनेन्य-
थः प्रष्टुर्विनिश्चयमाह प्रष्टुः समभेतेसमभ
भवने ह्यस्थलग्नात्समभो राशिस्तस्मात्कालॆ
यदि कस्थिदुष्टोष्टपृच्छानस्थलेनो भोमादिकल
त्कालमन्यग्रगनन्तदा स्ववासिनः श्वनिर्वृत्ते-
निवर्तनेष्टस्यार्थः स्ववासविनाशिकाकिंनतः
यास्यतीति यदि नवक्रोतियोसौ समभवना
दुष्टोऽष्टपः सच यदि वक्रो स्वनोपगतिर्नेभवति

ष.पं
टी
३३

नदानानिहन्त्रियोस्यनीति ९ अथनामसप्तग्रहस्कुति
कस्याः स्त्रियाः संयोगो भवेदित्येतज्ज्ञानमाह अर्के
रविसितवक्रैः परजायोत्पन्नं शनैश्चरबुधयोर्वेश्यायां चं
द्रेचवत्यः पाशविकस्य वदेत्सौरे तथान्यजातानां वा
आदित्यः शशिसुतः सितः शुक्रः वक्रो भौमः एते
षामन्यतमे ग्रहे कालस्थाने सप्तमे स्थाने स्थिते
परजायां परपत्नीं यया सहतस्य सम्बन्धः आसी
त् एवं शनैश्चरजीवे स्थिते स्वात्मीयां स्त्रियमिति प्रव
देत् बुधे वेश्यां साधारणस्त्रियं चंद्रे चैवं सा
धारणस्त्रियमेव वदेत् तथा नेतेन वक्रका
रेण सौरे पानस्थैरे सप्तमस्थे अन्यजातानिकृ
ष्टजातिमन्यस्यामिति वदेत् ॥ ॥

वृयः प्राश्चिवद्दिनिनासांसर्वोसोज्ञोएणशाशिव
श्रद्वहृयः प्रारीतवस्रोप्रवदेङ्गयान् नेनचंद्रे
णबालेनबालांयौवनस्थेनयौवनोपेनारुढेन
वृद्धामिति चेद्रसचाविभागः प्रागेवदर्शितन्दृ
ति १ अथरोगानेसपरदेशास्थितस्यमृत्युतान
माह मेदः पापोसमेनलमात्रवमेशुभेरफन
दृष्टः रोगानैः परदेशेवाहमगोमृत्युकरः मे
दः सौरः सचपापैः समेनरोविक्षोण चंद्रमो
मानामन्यनमेनयत्नकेलियाभनोलमात्रदृष्टा
लमात्रवमेस्थानेस्थितस्तत्रचशुभैर्दृष्टः शु
भानामन्यतमेननकेनापिवलोकितः नदा
रोगानैः रोगोज्वरादिस्तेनानैः पीडितः परदेशे

ष.पं
टी.
३४

न्यासिंदेशेग्रामादौस्थितोयानेनैवतल्लोकेन:
कामः सोरेलमादह्मेस्थानेस्थितःसमस्वाश्रि
नत्तस्यैवमनुत्कामनुमरणंकरोतीति ॥
अथयकाम्येत्सुकृतिमहीयःपितामहादेशास्यत्व
त्रेकिमयापितिष्ठति अथान्यदेशोनेरगनश्चे
नत्तानमाह सौम्यकनोकेःसौम्येःसंदह्याह
मत्तसंस्पृश्य तस्माद्देशाद्रन्यगतः सवाच्यःपि
तानसम्पृक्तः सूर्यः सौम्यशुभपद्दैर्यंकः सहि
तः तेषामेवान्यतमेनैवावलोकितोभवति
तयाभूतस्थलमादह्ममत्तमेस्थोहमस्थानश्रप
यातोभवति तथाभूतस्य तदातस्माद्देशाद्ग्रा
मादिकाद्दन्यदेशोनेरसतस्यग्रहः पितातत:

कोणगतः आमइतिवा व्योवक्रव्याः अन्यायानदैवैरि
नइति ॥ अधुनारूनस्यार्थस्यस्वरूपनस्करकाल
दिरेपुणानोनस्यनरूपवयोरूपतानेचाह अशका
लायनेद्वेवाद्वेकुणेणैनस्कारःस्मृतः राशिभ्यः का॰
लोदिरेषुणावयोनराःनिश्चलमपान अशकालन॰
स्यनाकालिकास्यनवभागाद्वव्यमपदलनेधान॰
मोवमूलाख्येनायने एनस्यवेमेवाव्याख्याने स्रो
घ्रोविलम्बेयादिवाग्विकोणेइति नस्यचराशिनल्प
वर्णिवक्रव्य नयावनानकेउक्तम अरुणसित॰
हरितनपाटलपांडु विचित्राःसितेतरपिशंगाः पिंग
ल कर्बुरबभ्रुकमलिनारुचयोयथासंख्यमिति
नस्यचरोदेमध्यह्रस्वत्वेनवांशाकवशात्तेथे नेच

व॰वे
टी॰
३५

वक्रम्भमीनमेषवृषाह्रस्वाः मिथुनकर्कटधन्वि
मकरामध्यमाः सिंहकन्याऽतुलवृश्चिकादीर्घाः
तथाचास्मदीयेग्रन्थान्तरे मेषवृषकुम्भमीनाह्र॰
स्वामृगकर्किचापधरमिथुनाः मध्याहरिकन्यान॰
तलालयः सुतनालमगादीर्घाः इति दुष्टबले मध्य
मायने दीर्घमनीचायनम् श्रेष्ठाकपन्यैसबलेतथा
समाःमल्पबलेसमुदीरे नीचस्थेत्वस्तनेवा
विनष्टाययमिति एवसंज्ञा काहुष्यकाथने
द्रेकाणेलग्नत्रिभागेन्तस्वकरास्योराः स्वनाडकाः
याहृष्णीप्रथमद्रेकाणस्याधेहतिस्वाहृष्णो॰
नस्करवक्रथा तथया मेषस्यप्रथमद्रेकाणे
पुरुषः परस्तहस्तः रूक्षोरक्तनेत्रो रौद्रः

द्वितीयेस्त्रीलोहितास्थूलोदरीदीर्घेभ्रूएकपादा
तृतीयेपुमाकृतः कांपिलैरकाम्बरोदण्डहस्तः १
वृषस्यप्रथमेस्त्रीकुंचितलूनकचास्थूलोदरीदग्ध
पटा द्वितीयेनरः कलाविद्लांगलशाकटकर्मणि
कुशलस्तृतीयेनरः वृहत्कायोवृहत्पादः २ मिथु
नस्यप्रथमेस्त्रीरूपान्विताहीनपटावनस्वताभर
कार्येकृतादरा द्वितीयेपुरुषः उद्यानसंस्थाकव
चीधनुष्पाणिः तृतीयेपुमान् रत्नविभूषितमाणि
तोधनुष्पाणिः ३ कर्कटस्यप्रथमेपुरुषोहस्ति
महशरीरः सूकरमुखः द्वितीयेस्त्रीयोवनेपत्ना
रण्यस्यासमर्था तृतीयेपुरुषः सर्पवेष्टितोनौस्थः
स्वर्णाभरणान्वितः ४ सिंहस्यप्रथमेशाल्मलिसे

ब॰पे
टीं
३९

स्थः गद्गनम्बुकलशेश्वरः द्वितीये तु कृष्णो धनुष्पा
णिर्नेत्रोपनासः तृतीये नरः ऊर्ध्वलंबोष्ठो विन॰
केशोदरहस्तः ५ कन्यायाः प्रथमे स्त्रीमलद्वादे
स्थाम्बरा द्वितीये तु कृष्णो लेखनीहस्तः रोमशः
कामेकपाणिः तृतीये स्त्रीगलेत्याधातोऽङ्गस॰
लाकुद्दिना ६ तुलायाः प्रथमे तुलाहस्तः शुकः
श्रापणवीथीस्थः द्वितीये तु कृष्णो गृद्धतुल्यवदनो
हरान्वितः तृषितस्त्वपितस्थ तृतीये तु कृष्णो
हेमकवः धनुष्पाणिः ७ वृश्चिक प्रथमे स्त्रीनग्ना
स्थानच्युतासर्पनिबंधनामनोरमा द्वितीये स्त्री॰
भर्त्तृकृते भगणावृतशरीरस्थाना तृतीये त्वन्यापि वा॰
कंतो तृतीये तु कृष्णो दण्डहस्तः पिपिटवक्त्रः ८

धन्विप्रथमेद्रेष्काणो धनुष्पाणिः द्वितीयेद्रेष्काणः
स्त्रीरूपो गौरवर्णः तृतीयेद्रेष्काणो दण्डहस्तः ॥
मकरस्य प्रथमेद्रेष्काणो रोमशः सूकरदन्तो वृष
भाङ्गो द्विवदनः द्वितीये स्त्री श्यामालंकरणान्वि
ता तृतीयेद्रेष्काणो दीर्घमात्रो धनुष्पाणिः ॥ कु
म्भप्रथमेद्रेष्काणो गृध्रतुल्यवदनोः सकम्बलश्च
द्वितीये स्त्री रत्नाम्बरा तृतीयेद्रेष्काणः श्यामः सरो
मकर्णः ॥ मीनप्रथमेद्रेष्काणो नौस्थः द्वितीये स्त्री
नौका तृतीयेद्रेष्काणो नग्नोऽङ्गहीनः सर्पवेष्टित इत्ये
व ॥ एते च द्रेष्काणके कामिनवस्त्रवेष्टित इत्या
दि नामकेन विकल्पनीयाः राशिभ्यः कालनि
र्देशाद्वानि रूप्यते नाकालविभागः मेषे च सिंहे ध

ष॰पं॰
टी॰
९२

नः पूर्वभागे वृषे च कन्यामकरे च याम्ये नले
च कुम्भे मिथुने च पश्चिमे मीने च कर्कवृश्चिके
नयोत्तरे मेषापाश्चमारः तथान्यमकराः ला॰
पाताले ह्येता इति ज्ञानके उक्रम् नेन मेषवृष
मिथुनकर्कटधान्वमकराणामन्यतमे राशौ॰
सेतौ केलग्ने रात्रौ वपतनम् सिंहतुलवृश्चिक
कुम्भमीनानामन्यतमे दिवा संध्याकेलग्ने दिन॰
इति एवं कालः दिग्यथा मेषसिंहधनुर्भिः
पूर्वासंगते वृषकन्यामकरै दक्षिणस्यां मि
थुनतुलकुम्भैः पश्चिमायां कर्कटवृश्चिकमी
नैरुत्तरस्यामिति देशः मेषलग्ने दृष्टाका
लोक्षिते मेषप्रचारे भ्रमो वृषेणोज्जलादौ

मिथुने मीने नरस्थाने संग्रामभूमौ वा कर्कटे जले
समीपे सिंहे दुर्गारण्ये कन्यायां नौसमीपे जले
पणः शैद्धे वृश्चिके कूपे धनुषि संग्रामाकाशाश्वप्रचा
रभूमौ मकरे जलसमीपे कुम्भे शिल्पगृहे भाण्ड
समीपे मीने जलसमीपे वयोज्ञानं शिलतपान्
इति लघुपालनस्वामिनश्चौरस्य वयःप्रमाणं ज्ञाति
व्यवेदन् वयाच संहितायाम् वयांसि नेपाने नतवे
वबाल्यज्ञानस्थितायौवनमध्यवृद्धा इति चेद्भौ
मतशुक्रजीवार्कशनैश्चराणामिति एवं चन्द्रलग्न
पतौ षोडशाब्दः भौमे चत्वार्विंशाधिकः बुधे ब्रह्मचारी
द्वादशाब्दः शुक्रे पंचविंशत्याधिकः गुरौ मध्यवः
याः पंचाशाब्दः सूर्ये वृद्धः सप्तत्यब्दः सौरे नीव

वृद्ध इति ज्ञातिवृद्धस्त्र्यादिः नीचस्थितो विग्राहणे
तत्रस्थारोसलशंविशगोचेन्द्रः शुक्रार्कियः शार्कित्व
नेः शनैश्चरः संकरभवानामिति निर्दिष्टः कार्य
इति शुभम् ७ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां ष
ट्पंचाशिकाविवृतौ मिश्रकाध्यायः समाप्तः
समाप्तश्चायं षट्पंचाशिकाविवृतिः कृतो भट्टो
त्पलस्येति शिवम् ॥ शुभम् ॥

भु.च.
दी.
१

ॐ श्रीगणेशायनमः ॐ अथ भुवनदीपिकाविवर
णंलिख्यते ॐ सारस्वतेनमस्कृत्यमहस्सर्वज्ञमो
पहम ग्रहभावप्रकाशेनज्ञानमुन्मील्यतेम
या १ सारस्वतन्यासेवन्तिसारस्वमेनज्ञानन्महः
नन्नमस्कृत्यमयाज्ञानमुन्मील्यतेप्रकटीक्रि
यते कथंभूतेमहः सर्वस्यापिनमसोन्धका
रस्यापहारकंविनाशकम केनोन्मील्यते ग्रन्था
द ग्रहभावेति ग्रहाः सूर्यादयो भावामेषादि
राशयः तेषांप्रकाशेनप्रकटीकरणेन ग्रंथ
वाग्रहास्सूर्याद्यास्तेषांभावक्रूराक्रूरादिरू
पस्तत्प्रकाशेन शुभेषुप्रक्षेषांदुष्टादृष्टाणिव
र्ण्यते ग्रन्तज्ञानोत्पत्स्यंवसेदिशाते ग्रहाधिप

नस्य नीचे अन्योन्यमित्रशत्रवः राहुग्रहस्योच्चनी
चानि केतुग्रहावतिष्ठन्ति व्याख्यानेन नवश्लोकानां
मस्मिन्भुवनदीपके षट्त्रिंशद्द्वाराणि वक्ष्यन्ते ३४
न्येनेन संबन्ध्यग्रहेपि गृहाधिपः मेषादीनां लग्ना
नामधिपाः स्वामिनः १ उच्चनीचत्वम् २ अन्यो-
न्यमित्रशात्रवः ३ राहोरुच्चनीगृहाणि ४ के
तोर्यत्र राशौ तिष्ठति ५ स्वरूपं ग्रहचक्रस्यवोत्प
द्वादशावेशमस्य निर्णयोऽभीष्टकालस्य यथा
लग्नेविचार्यते ग्रहचक्रस्य स्वरूपं द्वादशस्वापि गृ-
हेषु कुत्र किं विलोकनीयम् इति ७ अभीष्टका
लस्य निर्णयः ८ लग्नविचारः ९ ग्रहो विनष्टो या
यत्नावस्था ज्ञानयोगचतुष्टयम् लाभादीनां वि

भव·
प्र·टी·
२

चारस्थलमेषावस्थितमेफलम् व्याख्या विनष्टोदय
कीदृशोऽच्यते १ राजयोगचमत्कृत्यं ११ लाभाला^
भविचारः ५ लग्नाधिपतिफले १३ गर्भस्यत्वमसो
नस्य ३ विंशत्पाप्रसवोयदा ग्रहचन्द्रयुग्मप्रसवोधे
मासागर्भसम्भवाः ग्रस्यगर्भस्यदेमोगतिनवा
१४ ३ विंशत्पाःप्रसवश्चकालः १५ युगलबालज^
न्मादित्तानम् १६ गर्भस्यमाससंख्या १७ एतावि
वाहितभार्याविषकन्यायथाभवेत् भावानगो
ग्रहयोगदृष्टिवाहादिविचारण एतावविवाह
नाभार्या १ विषकन्यास्वरूपं १९ भावानसंग
नस्यग्रहस्यस्वरूपं २ विवाहादिविचारण ११
वक्रचलनाविचारस्यसंकीर्णपरानिर्णयः निश्च^

योद्दीमहच्छास्वपरैःपथिकस्यगमागमो विवादस्य
वक्तव्यता १२ सङ्कीर्णपदनिर्णयाः १३ थानचोरा
द्दिद्दीमहच्छा १४ पथिकस्यगमागमौ १५ मृत्युयो
गोद्धगेभगचौर्यादिस्थानसमकम् क्रयाणकार्य॰
वित्तानेनोष्टनिर्बन्धनत्रयम् मृत्युयोग १६ इगे
भगः १७ चौर्यादिस्थानसमकम् १८ क्रयाणका॰
र्यसमर्घमहार्घस्वरूपम् १९ नोक्तशास्त्रारणादि
२० लाभालाभादिनेनीनेफलेसामस्यलग्नपान्
द्रेकाणादिफलेसम्यग्दोषबत्तानेमसाङ्गुनम् प्र
नीनदिनेशुलाभालाभविचारः २१ लग्नपनेस्व
काधुगान्करालाभः कास्मिन्मासेलाभः २२ द्रेका
णादिफलं २३ शकुनदोषबद्धने २४ दिनच॰

भुव॰ श॰दी॰ ३ यान्स्पादीनां गर्भे स्मिं किं भविष्यति षड्विंशाद्दिस्मिन्द्वा
दशिशास्त्रे भवनदीपके रजादीनां कस्मिंदेहेकिं भ-
विष्यतीति २५ ग्रस्मिं गर्भे किं शुत्रः शुत्रिकोवा २६
इति षट्विंशाद्वादशिनवांभिश्लोकैः कथितानि ग्र
हयोर्हे शेतिदेशाइतिन्यायात् मथमद्वादेव्याचि
ख्यासवाह मेषवृश्चिकयोर्भौमः शुक्रो वृषतुला-
भृगोः बुधकन्यामिथुनयोः सोमः कर्कस्य चंद्रमाः
मेषवृश्चिकयोः प्रथमा मस्थानयोः स्वामी भौमः
वृषतुलयोः द्वितीयसप्तमयोः स्वामी शुक्रः कन्या
मिथुनयोः स्वामी बुधः षष्ठतृतीययोः कर्कटस्य
चतुर्थभवनस्य स्वामी चंद्रः ध्यान्मीनयथान्तिनोत्तो
वस्थाने मंकरकुंभयोः सिंहस्याधिपतिः सूर्यः

कार्यिनो गणकोनमैः मीनधन्विनोः नवमद्वाद
शयोस्स्वामी जीवः मकरकुंभयोर्दशमैकाद-
शयोस्स्वामी शनिः सिंहस्य पंचमस्थानास्या-
धिपतिस्सूर्यः गणकोनमै ज्योतिर्विद्भिः कार्यि
नः ३ वंकलसिंहाद्दिशद्वषकस्वामी सूर्यः क
र्कादिशद्वषकस्वामी चंद्रः परंतु यादियद्वस्याधि
नायैकमेकदद्दनो ग्रंदृत्नयंयोरेकमेकंरद्वस्वा-
स्याद्धिनमिति एकरद्वाधिपतिर्नवमनयोः वृष
रेषांतु यादियद्वाणं रद्वगलाधिपतिः स्वामि-
त्विभावार्थः इतिरद्वाधिपतिद्वारंमयथमम् । द्व
योस्थनीचहितीयद्वारमाह रेवमेषकलौ सा-
क्रो चंद्रस्यवृषवृश्चिकौ भौमस्यमकरकौ चक

भुव॰
प्र॰टी॰
४

न्यामीनौबुधस्य च एवंसूर्यस्य मेषउच्चम् तुला-
नीचम् सप्तमत्वात् उच्चान्नीचं सप्तमम् कोटीनो
भिन्नाद्यस्थत्वात् एवं सर्वत्र तथा चंद्रस्य
वृषउच्चं वृश्चिको नीचम् तथा भौमस्य मकरे
उच्चं कर्कटनीचम् तथा बुधस्य कन्योच्चं मी-
नो नीचम् जीवस्य कर्किमकरौ मीनकन्ये सि-
तस्य च तुलमेषौ तमंदस्य उच्चनीचौ तद्राहु-
नौ वृहस्पतेः कर्कटः उच्चं मकरो नीचम् त-
था शुक्रस्य मीनोच्चं कन्या नीचं तथा मंदस्य
शनेः तुलोच्चं मेषो नीचम् इत्युच्चनीचेहितो
यम् प्रथमस्त्वावान्तरमोच्चादिप्रमाणं तदाहि-
त्वेने यथा एवं मेषतुले सामेषाद्युच्चप्रभव

नेषुत्रिंशांशाशापेत्वपादश १० स्त्रीत्वोष्णांविंशानि·
२८ नित्थि १५ इत्थिय ५ त्रिनव २७ विंशोभ २० इत्था
यांपरात्तेयम् तथाहि मेषस्यदशमेत्रिंशांशेन
विः परमोच्चगतः सर्वेतः स्तेजस्कारी एवं चेन्द्रा
दिष्वपि उच्चफले चैनन्तरत्वो १ भोगी २ धनी ३
नेता ४ जायते मंडलाधिपः ५ नृपति ६ चक्र
वर्तीच ७ स्वर्योन्तुच्चफलं क्रमात् नानकेन·
चपरमोच्चसत्तामेवतन्तलान्तच्चयमदशामभागा·
गावन्तस्थैः उच्चः पश्चान्नेजः पतिति इतिएवं·
चेन्द्रादिष्वपिनयापि तथाचतन्तलायां दशमे
त्रिंशांशेस्वयैः परमनीचगतः सर्वेतस्तेजो·
ऽत्रस्तकारी एवं चेन्द्रादिष्वपित्तेयम् इतिद्वारे

भुव॰
प्र॰टी॰
५

द्वितीयम् अन्योन्यशत्रुमित्रद्वारं तन्नीयमाह रवी

सू	हि	१०
चं	९	२
भौ	४२	४२
बु	हि	११
गु	हि	१५
शु	हि	१४
श	मा	१०

न्दुभौमगुरवोदश शुक्रशनिराहवः स
श्चात्मित्राणि चत्वारि परस्मिं शत्रुव॰
स्तनः रविचंद्रमंगलगुरवः एतेच
त्वारः परस्परं मित्राणि सुख्यातात॰
त्वात् तथा सौम्योबुधः शुक्रः शनिरा॰
१६ हवोपि अस्मिं विषये मित्राणि अ
विरोधित्वात् तथा मीषचन्द्राणि म
ध्येयदि पंचमः कोपि मिलति सशत्रुरेवपर
लनत्वात् अतिमैत्री राहुः शुक्रयोर्विद्रुगुरवोः
ऊमाकयोः सितत्वयोरंशुद्धयोन्य १० अति ७
वन्धु ४ नत्वाणात् अतैवपरमवैरमाह

गुरुराह्वोः परं वैरं शुक्रभौमयोरपि हिमांशुबु-
धयोर्वैरं विवस्वन्मन्दयोरपि रवेराहुणा सह
वैरमुक्तं बृहस्पति शुक्रयोः परमं वैरं तथा
हिमांशोश्चन्द्रस्य बुधेन सह परमं वैरं विवस्वत-
स्सूर्यस्य मन्देन शनिना सह परमं वैरं इत्यन्यो-
न्यमित्रशत्रुत्वं ॥ २ ॥ अथ यवनद्वैरमाह
यद्बुधस्यारहस्त्रीहोलिङ्गं ब्रुवते बुधाः ।) तच्च
राहोलिङ्गं स्त्रहव्याने यद्बुधस्यारहस्त्राहोलिङ्ग-
ञ्च ब्रुवते बुधाः बुधस्य यच्च कन्यालक्षणं स्त्रह-
राहोस्तत्सामान्यं स्त्रहव्याने तथा यच्च बुधस्य
सामान्यमिथुने स्त्रह तत्राहोऽच्चमिति बुधाः-
पण्डिताः ब्रुवते कथयन्ति एतदेव पाठान्तरेण

भुव·
प्र·टी·
६

ह कन्याराहुरहंस्योक्तं राहुरुच्चं मिथुनस्य च राहु
नीचं धनुर्वृषणादिकं शनिवदस्य च कन्याराहु
सामान्यगृहं तथा राहुरुच्चं मिथुनः कथितः रा
होर्नीचं धनुः तथा राहोर्वृषणसमभावादिकं श
निवदेकस्वभाववत् अथ राहोः स्वभावमाह
राहुर्दुष्टः परं किंचिदुदासीनो मित्रसद्मगः ॥ प्रति
कन्यामिथुनयोः किंचिद्विधत्ते शुभमप्यथ
म् यद्यपि राहुर्दुष्टः क्रूरत्वात् तथापि मित्र
गृहे बुधशनिगृहे वर्तमान उदासीनो भवति
दुष्टकरणाभावात् तथा कन्यायां मिथुने वा
वर्तमानः किंचिच्छुभमपि करोति अथ राहुः
शुभाध्यवसायत्वात् इति भावः अजरूपक·

केंद्रलग्नेश्वरानिराशिसमस्तदृष्टिनेभ्यः दृग्गोपतिः
स्तनुष्टःकृनाणताधेययाश्रकृषम् इत्थंकनानन्या॰
ठांतनेत्रेणनाहोमित्रशत्रुत्रुणावर्गमाह इष्टानी॰
तुल्दैभक्ताकर्मेन्द्रवयोद्विषः झन्यवर्गैशत्रु॰
त्रिनौमिहिकेयस्यकथ्यते ४ इनिराशिरद्दोस्त्र॰
नीचातिचतुर्थंहारम् अथपंचमहारमाह रा
शिस्थायास्ततःकेन्द्रेत्वराशौभवेदयम् तस्मा
त्समममाःकेन्द्रराशिस्थादत्रचाशोके राशिस्था
यातृपपवकेनुकथितः यतः यस्मिन्नाशौरा
शिरयेभवति तस्माद्राशौसममकेराशौकेन्द्रः
अथवायस्मिन्नवांशकेयराशिर्भवति तस्मात
वांशकेन्द्रभवतीत्यर्थः तथाचतस्माद्दशम

अव· ममेस्यात्केतोरंशोनवांशाकेत्रिंशांशभागशद्रेनया
प्र·ग्री· र्स्यार्यमेदंशतोः श्रुयः सातकणएव पर्वकेनोंशो
७ नवांशकएव शतभागशद्रेनत्रिंशांशकभागए
वत्तेयः परचानयनप्रकारौतवोः स्वकाशात्
यः परचानयनप्रकारौतवौः शान्त्रायः खलु·
हृल्लभः इन्दुकन्यादिति केनपश्चावनिष्ठनीति
पंचमद्वारम् ५ अथषड्ढार्वविवहरणह भार्गे
वेन्दुजलचरौतज्जीवौयामचारिणो गह्रदिति
नमेदार्कप्रवनेरणपचारिणः भार्गवः शुक्रः
इन्दुश्चन्द्रः द्वावपिजलचरौनयात्तजीवौयाम
चारिणो नयावाहःदितिजः मंगलः मंदश्श
निः अर्कःसूर्यः एतेचत्वारोपिमहाअरण्यचा

त्रिणः इतिपंडितः ध्रुवेनेकथयंति प्रथमद्वाणे
प्रभातवेलास्तानमाहुः प्रभातमिंदुजगुरुमध्याह्ने
रविभूमिजौ अपराह्णभार्गवेंदू संध्यामंदभुजंग
मौ ॥ विनायोकदानष्टः कदाशुक्रेभवतीतिप्रश्न
स्तुजोबुधः गुरुः प्रभातकालेकथयतः तथा
सूर्यः मंगलोमध्याह्नेवदतः तथाभार्गवचंद्राव
पराह्णकालेतृतीयप्रहरेज्ञापयतः तथामंदशा
निः भुजंगमः राहुः संध्यासमयेकथयतः तथा
वमनेतानं ज्येष्ठेकर्कोकेआषाढेशुक्रस्तुश्राव
णेआश्वीनभस्येतोऽश्विकरजेंगुरुःपौषेसमाभिके
मदःफाल्गुणमाघेचराहुःश्रेवेसमाधवे यद्वामे
षेरविश्चैत्रेइत्यादेमासनिर्णयः रवौग्रगादिषक

भव॰
प्र॰टी॰
८

ख्यावज्ञरावणमन्यथा दृष्टिणयत्नमेनक्षलमा॰
चाहापराहयः राशिशंकेरवेराचेचन्द्रस्यभि
परेभागे रश्मौराशौभवेच्छान्द्रमसपादस्यांत्रि॰
यिहयम सर्वथाकोनानिलमानिशाहासरोन्यथा
निशाशानिराहुस्वराचार्याः रश्मेपवाश्विनमान
साः त्रिकालेविषयेनार्यैवर्षे किंब्रुवनेबुधाः
अथनष्टादिवस्तुनानिर्णयादिस्वचक्रेयहस्त्व
पमाह निर्णयदुग्धोबुधसितौभौमार्कौव्योमद॰
र्शिनौ जीवेन्दूसमहर्णौचशनिराहूबुधोह॰
शौ बुधशुक्रौनिर्यहर्णौभवतः मंगलस्तु॰
चौरबुद्धौ प्रव्योमपावेनऊर्ध्वमध्यानेह॰
हिवशास्त्रकोटचक्रेसर्वभ्यावानर्निणयः ॥

वृहस्पतिचंद्रेसमदृष्टीशनिस्तरश्चाधोदृष्टीको-
र्थः यदाकिंचित्तदेष्वेनदृष्टेवाक्रतालेतिमध्येयो-
ग्रहोलग्नेवावेत्तपश्यति नत्स्थानस्थोरेणगत-
वत्तस्थानेवाच्छाभितिभावः प्रथमस्तावाद्रुहो-
णपरस्परंदृष्टिस्वरूपंशास्त्रानन्दाह दशामत-
नीयेनवपंचमेचतुर्थेष्टमेकलत्रेच पश्यतिपा
दवृद्ध्याफलानिचैवंमयस्कान्ति प्रस्पार्थेःयोग्र-
हःयत्रस्थानेभवति तन्नत्रारभ्यलग्नेयावत्कार्यं
चयावद्भामावैर्गणनेनत्राच दशामतनीये
चस्थानेवर्तमानोग्रहोलग्नेकार्यंपंचविंशोप-
कांपश्यति नवमेपंचमेवस्थितोग्रहः दशावि-
शोपकक्रलत्रेसप्तमेस्थाने वर्तमानोग्रहोविंश

चतुर्थाष्टमेदशविंशोपकान्-

भव.
प्र.टी.
१

त्रिविंशोपकान्प्रयच्छति तथा यावत्संख्याविंशोप-
कास्तावन्मानं फलं ददाति प्रश्नासर्वेपि तथा चतृ
तके तृतीयैकादशे पादं फलं व्योम्नि चतुर्थे गे त्रि
कोणे त्र्यंशास्त्रिनिस्वरूपाणि प्रयच्छति खेचरः अन्यत्रै
वहाष्टेः एतदेव भनविंशोषणाह्न रूपाणि प्रयच्छति
रविजस्तृतीयदशमे त्रिकोणमपि जीवः चतुर-
शुभ्रमिस्तनः सितार्कबुधहिमकरः कलत्रं च ए
कादशमपि भवने सर्वेपि प्रयच्छति खेचरास्सप्त-
क षष्टस्थानात्त्रारीह्न प्रयच्छति दीपानल इहखे
चरास्सप्तम अस्पाद्योः रुद्रौ सिंश्रोकेदशमे-
चतृतीये च स्थाने वर्तमानो यह स्सर्वोपि पंचवि
शोपकं प्रयच्छति सामान्येनोक्तम् अत्र तद-

धामेतृतीयेस्थानेवर्त्तमानोदेवस्तुतःशनिः पूर्णं॰
विंशतिविंशोपकोपपश्यतीतिविशेषोऽत्रेयः न॰
याचनवमेवर्त्तमानोजीवोबृहस्पतिः विंशतिविं
शोपकान् तथाचतुरंश्चचतुर्थाष्टमस्थानमाश्रि
त्य भूमिसुतोमंगलःपूर्णंपश्यति सितःशुक्रः
शुक्रःसूर्यःबुधःहिमकरश्चंद्रः एतेचत्वारोग्र॰
हाःकलत्रेसप्तमस्थानेपूर्णंपश्यंतिसमाश्रित्य
इतिश्लोकार्थः नान्तिकसामान्यव्याख्याने एका॰
दशस्थानेवर्त्तमानासर्वेग्रहाः पूर्णंपश्यंति स
र्वेपुंपानेशुभाइत्युक्तत्वात् तार्केइहशुक्रः॰
त्रिदशत्रिकोणेनवपंचमंचतुरस्रयाशाहृष्ट्या॰
पश्यंतिनवपंचमसप्तवेश्म त्र्योदशत्रिकोणे॰

भ॰व॰
प्र॰टी॰
८

गुरुनक्रमेनतत् त्रिकोणं चतुरश्रसममेत्रिदशांस
ममेशानिः श्रुत्लेत्रिदशात्रिकोणं चतुरश्रकुमा॰
त्कुजः श्रनयोरयं: मातृदेवेतिमस्त्वावापान्तुप॰
ह्राणमपरस्परे हृष्टिस्तत्रपशास्त्वानराक्रतेतुश्रणम्
पादानतेणचतुर्वोदिनानमाह शुक्राकौयाश्चैवा
त्वेयैगुरुसौम्यातुदेनुर्वो सोमशानीचमनौच्यां
श्रोषादाह्विणनोमुखाः श्रयग्रहाणांपित्राद्विया
नत्वानमाह पितेप्रभाकरेत्माजेोश्रोमभा॰
गेवशीनर तगुरुसमथातुचपवनेोराहुमेद
गौ रोगिणः इच्छाजन्मलग्नेवायदिसूर्येमङ्ग॰
लौन्वनौस्यानाम नदापिनेपिनसकुलि वद
नः भोगवचेझेझेष्मविकारेकचयनः बुध

गुरुलग्नधनभवम् राहुशनीपवनेचानसह
तिम् अथग्रहाणांरसज्ञानमाह कुजार्कौव
ह्नकौजीवोमधुरस्तवौबुधः तारास्तौचेन्द्र
भृगुजौनीलौसत्याकेनन्दनौ मंगलादित्यौ
कटुकस्वभावौ जीवोऽमधुरस्वभावः बुध
स्तवरः कषायप्रकृतिः चन्द्रःक्षारः शुक्रः
श्राम्लःराहुशनीनीलौक्रूरप्रकृतिकत्वादि
तिभावः अथधातुमूलजीवचिंतादित्तान
माह मेदेन्दुरगभौमासुधातुरसविरुभा
गेवौ मूलेजीवस्थसौम्यश्चजीवेपाहमहा
पियः शनिचंद्रराहुमंगलाःचतुर्णामध्ये
यद्येकस्मिन्भवति लग्नेवापश्यति तदा

भुवः
प्र·टी·
॥

धातुचिंतांवदंति एकोकस्यांनिशेषः स्वयंगु-
ह्मौलग्नेवर्त्तमानौपश्यंतौवामूलचिंतांवदतः
पाठांतरेणआह वृहस्पति बुधौलग्नेवर्त्तमा-
नौपश्यंतौवाजीवचिंतांवदत महाधिपः प
ण्डिताइतिवदंति पाठांतरेणआह बलिनौ-
केंद्रोपगतौ रविभौमधातुकारकौप्रश्ने बुध
सोमौमूलकरौ शनिराहुशुक्रास्तथाजीवम्
अथजीवविधिर्विधत्तत्रापदाद्विपदचतुष्पदा
दितानमाह अथचावस्त्वचौरवाद्विपदगर
ति द्विपदौभार्गवगुरू भौमिजार्कौ चतुष्पदौ
पतितौबुधसोमौ च चंद्रराहूसरीसृपौ भार्ग
वगुरूद्विपदौ कोष्ठः द्विपदचिंताकथयतः

इतिसर्वत्रविचारणीयम् मंगलादित्यौचतुर्थपदे
साग्बहुधसौरौपतितौबहुपदौचंद्रराहुसरीसृ
पौसर्पौउपादाविति आयरिख्येत्यौ प्रथमजातिर्वि॰
शेषमाह विप्रौशुक्रगुरूतत्रौकुजार्कौशूद्रमि
ज्ञः इन्दुर्वैश्यः स्मनोम्लेच्छौसैंहिकेयमानेश्व
रौ शुक्रवृहस्पतीविप्रजाति वदतः मंगल॰
सूर्यौक्षत्रजातिंकथयतः बुधःशूद्रजाति चं॰
द्रोवैश्यजातिंकथयति राहुशनीम्लेच्छजाति॰
चाण्डालादिजातिंकथयतीतिभावः दशमेन॰
स्वामिनौविप्राचतुर्थेविप्रामेत्रलाभेविमला॰
भप्रदाः सप्तमेसूर्यचौर्यःकराः षष्ठेशत्रुपदे
प्रथमेचप्रायः अनर्थकरः पंचौविप्रवर्णाय

भृ॰व॰
प्र॰टी॰
१५

पीनदेहयोः विनष्टयोः ब्राह्मणवर्णपीडा एव
मन्तव्यापि अथ ग्रहदेहस्वरूपमाह स्थूलदृ
ष्टिनखपिंगश्यामनरश्रौ कुजोसर वर्णसौसौम्य
पिषणैर्दीर्घौ शनिभुजंगमौ इन्दुस्थूलः शुक्रः
खणः षण नभसकाकारइन्यथः अथबाव
वेदाकारवहस्तदृश्रीकुजोमंगलः उस्तरः
स्वर्थः नीचनरश्रोचनष्कोण बुधवृहस्प
तीवनेलाकारौ शनिराहुदीर्घौ विनिमवेत्र
विचारणीयम् अथ ग्रहाणां वर्णस्वरूपमा
ह रक्तवर्णः कुजः पीतो धिषणः कनक
द्युतिः शुक्रपिङ्गसमसौम्यागौरकांति
रथ्यायोस्तरः मंगलः रक्तवर्णः ॥

धिषणो बृहस्पतिः कनकद्युतिः स्वर्णकांति
शुक्रोपिस्फटिकसदृशः नीलकांति सौम्योद्भवः उत्प
लः सूर्यः गौरकांति मंदारार्कस्य उच्छोणसमद्यु-
ति रक्तांगः कविस्तंपनधवलः फणीन्द्रः एणीक-
लशांतिस्तथा अर्कमंदारसुव्यसदृशाकांतिः
अन्नलगः चंद्रः वाहिस्येनः श्रेनरीषद्कनवात् का-
विः शुक्रः अत्नंपनधवलः शनिराहकस्सेतेषो
अथग्रहाणांवेशमाह अवनोशोदिनमणिस्त
पस्वी रोहिणीप्रियः स्वर्णकारः तिनेत्रश्रीत्रा ह्य
णोरोहिणीभवः दिनमणिस्सूर्यः राजरोहिणी
प्रियः चंद्रस्तपस्वी अत्रिहर्गनानिनवान् तिनेत्र-
श्रीमंगलः स्वर्णकारः रोहिणीभवः बुधः ब्राह्म

भुव॰
प्रदो॰
१३

णः वणिग्राहः कार्विवैश्यः वृषलस्वयोनेद-
नः सैंहिकेयो ग्राहनिषादश्वपालाः सर्वेष-
पि शुभकार्येषु कार्यिनइति जीवचिंतामपेक्ष्य
धातुचिंताविशेषमाह शुक्रे चंद्रे भवेद्रौप्यं
बुधे स्वर्णमुदाहृतम् गुरौ रत्नफलं हेम सूर्ये
मौक्तिकमुच्यते शुक्रे चंद्रे वा लग्नेक्षिते पश्य-
ति वा यान्तौ मध्ये रूप्यं रक्षकस्य वाच्यम् बु-
धे च स्वर्णं स्यादिति उदाहृतम् कथितमित्य-
र्थः गुरौ नयाक्षिते रत्नफलं स्वर्णं सूर्ये मौक्ति-
कमस्तीत्युच्यते इति भौमे त्र शनौ लोहं राहौ
वस्तीति कौ नेयेन धातोर्विनिश्चयं यत्नाने विशे-
षोयमुदाहृतः भौमे मंगले लग्नेक्षिते पश्यति वा

उच्चस्थमर्कंत्वेयम् शनौलोहंराहावपिउच्चस्थौति
कीर्तयेत् कथयेत् परिरतइतिविशेषः एवं
लग्नेगृहदर्शनाज्ञानन्नोविशेषेनिश्चयेत्तानेस
निश्चस्माद्दत्तमानाद्धेतोः प्रकाराद्धिशेषउदा
हरणम् कार्येनःज्योतिर्विद्भिरिति तमेवविशे
षस्थानेकथयति शुक्रेचंद्रेजलाधारोदेवताव
स्तिगुरौ रवौचतुष्पदस्थानेमिष्टकान्तिचयो
बुधे शुक्रेचंद्रेलग्नस्थेपश्यतिवाजलाश्रयः
जलस्थानेत्वेयंगुरौ देवतास्थानेत्वेयं रवौचतु
ष्पदस्थाने बुधेइष्टकान्तिवाच्यः दग्धस्थानेऊ
नेप्रोक्तंशनौराहौचबालस्थः प्रमीभिर्हिउक्त
स्थानेनप्रश्नविलोकयेत् ऊर्जेमंगलेनया

भु.व. प्र.दी. १४

लग्नेशोदग्रहस्थानेयोक्ते शनैश्चरोचवास्तभूः उच्चा
नपर्वनादि शमीभिस्तूर्यादिग्रहैः हन्याद्दिवकस्था
नेचतुर्थस्थानेभवनेनिधानादिइच्छायांक्रमेणनि
धानादि इतिप्रश्ने यदि चतुर्थस्थानेलग्नपतिः स्वा
मीवा अन्योवाकोपिग्रहोभवतिपश्यतिवा तदा
तदनुसारेणमातृकग्रहस्थानसत्तयाविचार्यः
नष्टवस्तुस्थानानिभिनिवक्तव्यम् वस्तुस्थापकस्य
ग्राहकस्यवाचौरादिनानेस्वव्यक्रमाह रविःरा
जाशशीराज्ञीमंगलोमण्डलेश्वरः ततःकुमारो
गुरुःमंत्रीसितोनेनापतिःभृत्यो पतिःशनिर्ग्राहक
मकारैःस्वमन्यत् जीवमंगलमानोत्पन्न्यंतेउ
स्थादिभ्यः सोमसोमजमंदराहि२७ उच्चोस्थयोषितः

जीवमंगलसूर्याख्योपिग्रहाः शुक्रैषांशेसात्विक
यथेतिदैवज्ञाः सोमः सोमजः बुधः मंदः शनिः
श्रेष्ठः राहुः भृगुसुतश्शुक्रः एतेपंचापिद्विषः॰
लोसंतकारत्यर्थः इदानींग्रहाणांवयस्स्वरूपंनि
रूपनशुकषवयःप्राह कवाकुजाश्शिशुसौम्यः
शशिशुक्रौविमध्यमौ मंदमानोरुदेवेज्यकाल॰
नःस्थाविराग्रहाः यदाचतुर्थस्थानेमंगलस्त्व
न्यिमेषवृश्चिकस्वरूपंभवत्यथवा चतुर्थस्थानाधि
पतिर्वाभवतितयावाचांवक्तुमाहकश्चोरोक
वानरूणोस्तीति यदिचतुर्थस्थानाधिपतिः बु
धः तदाबालःचौरः यदिशशीशुक्रोवाचतुर्थ
स्थानाधिपतिःवोरस्तदामध्यमवयः पुरुषश्चोरः

भव॰ प्र॰ टी॰ १५

यदिचन्द्रस्थानेशनिसूर्यगुरवाऽन्येवेक्षन्ताहुः
कोर्थः मङ्गलग्रामस्थानेर्थास्थानाधिपतिः विचार-
णीयः चौरवयोवाच्यमित्यर्थः वक्रिन्नान्यादिकं-
चपापकफलावितेयम् अथपञ्चाणांप्रकृतिस्व-
रूपमाह भौममंदार्कभोगीन्द्राः प्रकृत्यादुःखदा-
नराणाम् तागुरुश्चीनाकिरणः शुक्रास्सुखकरा-
स्सदा मंगलशनिसूर्यराहवः प्रकृत्यास्वभावे-
नलोकानांदुःखदायकाभवंति क्रूरत्वादितिभा-
वः अथगुरुचंद्रशुक्राः स्वभावेनसौख्यदायकाः
सौम्यप्रकृतित्वात् अथसप्तपंचमदशचक्रस्वरूप
हारंमतांतरेणाह कस्यचन्द्रेशपादादिनवये
सर्वयात्रीणत्वाद्यष्टः क्रूरग्रहसौम्योपिक्रूरत्व

त्स्रेयः वेदेपद्वारैद शावेषमास्तिति उभयलमान्त्र
यमलमत्वत्रपश्चारेथः वधिरः पश्चान्त्यशेति
च राशावपीत्याम्नायः केचिंमेषादीन्येववदंति
मेषसिंहाधनः देहेत्वैश्रपास्त्वलवृषोवटः मीन
कर्कालिनोविप्राःशूद्राःकन्यायकरोमृगः विप्रः
परिणयेत्सर्वान्द्विजोनवराशयः वैश्यपक्षद्वा॰
षीनाकन्यायोग्याशूद्राविलाशिना उत्तमत्वव
रश्चेष्ठोनोत्तमाकन्यकापरम् उत्तमत्वकरच्या
हेवरस्याद्धनरत्वयः एषोदयाःकर्किमृगायु॰
नमेषवृषाश्रमी शेषाःशीर्षोदयास्तेयामीनस्तु
भयजः स्मृतः इतिस्वप्रपंचयदृचक्रस्वरूपवा॰
र्णनेषष्ठेद्वारम् ६ प्रथममहाद्वारमाह ॥ ॥

भव॰
प्र॰टी॰
८९

इपलक्षणत्वर्णनेनाक्लेशशरीरोषस्रावाकषाम् वयः
प्रमाणज्ञानीनेनानन्नस्थानाद्विरीदयेन इपसर्वा
वयवनामणीयकम् कुस्मादिलक्षणंप्राकारा-
दिवर्णैब्रह्मणादिः क्लेशोदुःखराजमार्गादि-
ह्लनेकेरोगश्चदोषाः देवपालाद्यावत्यमा-
णः कष्टादिरोगोजीविनमरणादिदोषः स्थूल-
स्त्रिस्रादिस्रावयोषिदादिभवमायकजीवने वय-
स्ताकृण्यादिप्रमाणं मानेज्ञानिःप्रतीना एनेइ-
पादयः हस्ताननिणियाः नन्नस्थानात्प्रथमा-
त्रेयाः ब्राह्मणयाभ्तुगन्नरहाजुमारुनोत्रे-
याः अत्रैवेलमनान्पथेलमेचेड्राशानिंतंमेवोसो
म्पोतिनिशिनूधेनियदवेनस्मात्रवत्त्वमहमेउदेनिशुवन
न्ते

नलक्षोद्भवेविनिश्चयः ज्ञानेहिलमेत्रपायेविलो
केस्यादित्युक्तम् द्वितीयस्थानवीतरागमाह म॰
णिमुक्ताफलसुवर्णरत्नधातुकदम्बकम् क्रया॰
णकानिसर्वाणिधनस्थानानिनिरीक्षयेत् मणयः
वैडूर्यकाना मुक्ताफलेप्रतीतम् स्वर्णंवा रत्न
वैडूर्यादि धातूनांलोहादीनांसमानां कदम्ब॰
कं समूहः तथाक्रयाणकानिमंजिष्ठादीनिवि
वाह्यशानसंख्यातिप्रचेमहार्थेसमर्थादिपरि॰
ज्ञानमवबोधः तेषामर्थस्यसमरसादेः परिज्ञा
ने एतत्सर्वंधनस्थानंसत्त्वकाद्वितीयस्थाना॰
द्विलोकनीयं रहस्यंचैतत्सर्वंभावेषुदेतेयत्
तेसर्वेपिधनस्थानानात् ततज्ञावाथपत्स्यइः

भुव॰
प्र॰टी॰
१२

सौम्यग्रहापेक्षयाननङ्गावसिद्धिः धनस्थानेयदा
चंद्रः सौम्योवायदिगच्छति धनेशोवापिलग्नेशो
यदोदेतितदाधनम् अथतृतीयस्थाननिरीक्षण
माह भगिनीभ्रातृसन्तानांदासकर्मकृतामपि
ऊर्वीनवीक्षणंविद्वान्सम्यक्कुर्य्यात्रिकावेश्मनि
भगिनीभ्रातृसन्तानावर्षत्रयार्द्धंऊहम्बपोष॰
णे स्वयंवासन्ताःदासद्दभिल्लकादेःस्थापिताः
पण्येनपोषणेनवागृहीताः अथकदासावाक
र्मकृतौमासवर्षादिस्थापिताः एतेषांसेवकक
र्मकरप्रेष्यकादीनांसर्वेषांवीक्षणंविचारणं॰
तृतीयात्सहजस्थानात्सम्यक् अनन्ययाभा
वेनविचार्यकर्त्तव्यमितिभावः अथचतुर्थ॰

भवनमाह वाटिकाखलकादेवेंद्रमहौषधिनिधी
निहि विवरादिप्रवेशंच पश्येत्पातालतोऽयथः
वाटिकाउद्यावने खलकेधान्यकूटनगहनेषु
ले देवेंद्रपत्नीते महौषधयोष्टशानसंख्यानिधी॰
निनिधानादिविवरादिप्रवेशश्चेत्यादीनिपाता॰
लतश्चतुर्थभवनान्यश्चितःपश्येत् धातूनामने
नत्वात् अनेकार्थत्वाञ्चविचार्य्येदितिभावः च
शास्त्राद्रिविचतुर्थेगृहागमनयोगाः चतुर्थस्त
ग्रागमनंवाच्यं उक्तंच मातृवेश्मस्थलग्नेशोख्याप्
नाशीराजभक्तयः गमागमोदेशलाभोप्रबल॰
प्रवेशावृद्धयः एतान्यपिचतुर्थस्थः अथपंच॰
मस्थविद्यामाह गर्भापत्यविनेयानामेवस

भव:
प्र:टी:
१८

न्यानयोरपि विद्याबुद्धिप्रबंधानोत्तमस्थानादि-
निर्णयः गर्भसूत्रपमपत्योन्यन्यादिविनेयम्
शिष्यादिमंत्रसाधनेविद्यासाधनेमंत्रकारणादि
केविद्याशाकाशाभाभिन्नादिबुद्धिः नेनैवकार्या
परिच्छेदिकाणामिन्यादिबुद्धिः प्रनीनाप्रनापा-
नामितिपाठः प्रबंधेनवीनशास्त्रकथारूपः
एतेषांस्तनस्थानान्तेचमस्थानान्निश्चयोवाच्यः
अथषष्ठस्थानवक्तव्यमाह सैरिभीतिसंग्राम-
गवलोत्करकर्मणाम् मातुलानेकशंकाना-
तिस्थानादिनिर्णयः सैरिभीमाहिषी ति-
भिर्वैरिभिस्सहसंग्रामः गोहपादिच्छेदभेदा-
दि करकर्ममातुलस्यमत्तः क्षानेकस्य-

भयस्य शोका सर्वविषघाडि उस्थानाद्विलोकयेत्
मातलेन्यत्रैव नचान्याया लग्नमात्मा भ्रातृभ-
गिनीतृतीये भवने चतुर्थे मातृगृहे पंचमे सुतभ-
वने षष्ठे मातुले यन्मातृभवनात् तृतीये मा-
तृभ्रातृतया प्रसिद्धमेव सप्तमे जायाभवने भ्रा-
त्रादे भगिनी वधूरित्यादिना भ्रात्रनेको पलक्ष-
णे भ्रात्रनेकाः पराक्रमभयशोकास्वल्पफलके श्रत्र
वेङ्ससौम्यपष्ठस्थामिलग्ने शावधिपतिहाडिकरी
गवादौ मातुलादेः दर्पकरीतनःप्रायः क्रूरए
वभव्याः अथ सप्तमभवनमाह वाणिज्यव्यव
हारे च विवादे च सप्तमे परैः गमागमकलत्राणि
पश्चेन्यातानाः कलत्रनः वाणिज्यक्रयविक्रया-

भ.व.
प्र.टी.
१९

दिव्यवहारः व्याजेनपरेषांद्रव्यापहरणंस्तेनस
हामैत्र्याविवादः वधकटकादिभिस्सहगमना॰
दिकलत्रादिकंकार्यंसर्वकार्येषाद्वः पारित्नः
कलत्रान्तरेणममभवनान्यथेपत्न् सुपात्रस्मम॰
वनमाह नगरद्वारेधवैषम्येदुर्गेशात्रवसंक॰
टे नष्टेदृष्टेरणव्याधौक्ष्टिद्रेक्ष्टिद्रेविलोकयेत्
नगरद्वारे प्रधानोमार्गस्यऊशालतादिनस्य॰
वैषम्येजलस्थलोभयभेदात्त्रिविधोदुर्गः तस्य
भंगः गृहणादिशात्रवसंकटेवैरिभिरहीनेवं॰
धमोत्तादि नष्टेस्वयमेवगतेवस्तूनिचौरस्य॰
हीनेवादृष्टेसर्पादिनारणेस्वयामेव्याधौप्रा॰
शैलिकेक्ष्टिद्रेप्राकिन्यादिरहीनेएनत्सर्वेक्ष्टि

इनामकस्थानादष्टमस्थानान्निरीक्षयेत् ॥ इदंस्था
नेशुभोयदृष्टस्तर्हिनेविशेषेण चेद्दृष्टस्तर्हि न श्रेयः प
रंभोगमनपृच्छायाम् चेत्सःश्रेयान् ॥ अथनव
मस्थानमाह ॥ वापीकूपतडाकादिप्रपादेवगृ
हादिच दीक्षायात्रामठधर्मंयमोन्निश्चित्यकौ
नेयेत् ॥ वापीकूपोप्रतीतोतडागः ॥ अखातेनखा
तिसरः प्रपाजलपानस्थानंदेवगृहंदीक्षानप
स्विक्रूपायात्रातीर्थसेवा मठधर्ममठ्यपरम
पिधर्मकार्यं धर्मैनवमस्थानेनिश्चित्यकौनेये
त् ॥ परमत्रापिसर्वेतोगमनागमनराज्यलाभ
नोवाच्यः ॥ अथदशमस्थानमाह ॥ राज्यमुद्रा
ऽऽरंभणस्थानेपितृप्रयोजनम् ॥ व्यापारादिको

भव॰ प्र॰टी॰ ९॰

मत्स्थाने व्योमस्थानादिति निर्णयः राज्यपदप्राभि-
षेकादि मद्देशराज्यव्यापारत्वेप ९ देनागारे ७ एप्येका-
र्यारम्भः स्थाने निवसनादि पितृकार्यो होमस्त-
र्पणादि ह्यष्टादिकं सर्वं होमकार्यं व्योम्नोद-
शमस्थानादिति निर्णयेन अथैकादशमस्थान-
माह गजाश्वयानवस्त्राणि सस्यकांचनक-
न्यकाः विद्याविद्यार्थयो लाभं लत्वायेह्यामल-
मनः गजाश्वौ प्रतीतौ याने वाहनान्युष्ट्रादी-
नि स्त्रालासनादिवस्त्राणि प्रतीतानि सस्य-
धान्ये कांचनं सुवर्णं कन्यका विद्याशास्त्राका-
श्यागामित्यादि अथ लाभो द्रव्योपार्जने लाभ-
नामकादेकादशस्थानादेतत्सर्वं लभ्यतेन

विविक्तं कथयेत् विशेषं चात्राह सामान्येनस्य
लाभोथिव्यवसायैरर्जितेनः निःशंकितेनार्थे-
लाभोपि लाभे बलिनिरूपणे अथ द्वादशस्थान-
माह त्यागभोगविवाहेषु दानेषु कृषिकर्मणि
व्ययस्थाने शुभं वैशुभं विचार्यं विधाह्यं च यत् त्यागो
भद्रादेर्द्रव्यदाने भोगः स्वार्थमुक्तं हुवा ग्रहे च व्ययः
त्यागं च भुक्तमेनेनं भोगविवाहौ प्रसिद्धौ तेषु दाने व्य
ये वा स्वहं वा स्थने देवाद्किमन्नत्पदपि व्ययका
र्यं भोः विद्वानिति सम्बोधने व्ययाद्वादशस्थानस्य
स्यकार्ष्टं याद्वेजानीयात् वीरेशद्वादशवेश्म-
स्थिति समर्मेद्दारं ७ अथ समं मानेन नमःएमसा-
ह भांगवारिस्थि वारिराशिश्राशिषु पाद्रमेगा

भ॰ व॰
प्र॰ टी॰
११

येतुथा खकेवाण्हृपीठयोनिविषघ्नस्यात्कके॰
टाघेडनः पादेस्समभिरानितेप्रथमकेशुक्लादि
नाघेदले हि्नैकेंचटिकांपरेचमतमेदन्त्रे एका
लेवदेत् भागेप्राह्रः कथयेनितुधाः कालत्ताः
केणुवारेथिवारैराशिप्राशिश्‌ ग्रुकानोवामनो
गतिः १४४ इत्येवंरूपेणफवांकेणकास्मिं॰
कालेइत्याह मगाद्येमगादिषंकेयदामक॰
रसेकोमोस्त्रयंस्समायानिनास्मिंदिनेयेष्वौ
कोफवांकः नयाकर्कटाद्येषंकेचउनःबा॰
एहृपीठयोनयः वक्रयः विधुश्चेद्रः १२५
अज्ञापिप्राग्वत् एवंफवांकेणभागेप्राह्र॰
निर्णयः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

मकरसंक्रान्तिदिनमारभ्य मिथुनांत्यदिनं यावत्
१७४ अंशांकेन तथा कर्कटसंक्रान्तिमारभ्य धनुस्सं
क्रान्तिभ्रंत्यदिनं यावत् १३५ अंशांके भोगे पादु-
विन्याहृकैः पादैरिति चरणक्रमेण स्थापिन छाया
पादे वैषुवसमपादसहितेः परिस्थापितपादा-
नां मध्यादेकः पादोऽङ्गनः क्रियते प्रथमदले प्र-
थममध्याह्ने यावत् एकोत्तरंदीत्त्वनो चक्रकृता न
था द्वितीये अपराह्णे दले चैकोत्तरदत्ता आगना-
काम्नायेण इष्टकाले वदेत् दैवज्ञः इत्यर्थः आ
म्नायो गुरुगम्यः पादांतरेण इष्टकालमाह छाया-
पादै स्थापिते नैकविंशाशाने भजेत् लब्धांकेन घ-
टीतया अंशशेषं पलानि च अन्य छायापादे गुणि-

भव॰
प्र॰टी॰
११

संयमैः नंदे ९ वसु ८ बाहू २ फवगाणी १८९
लब्धंनयनविहीनेदलीयकेनस्माकुंषमथंद॥
लेक्षियनेद्विसगनेशेषे १ इत्यादिनिणयोभी॥
ष्टकालसेतिहारमष्टमम् ८ प्रयनवमेद्वारमा
ह इन्द्रस्सवेत्रबीजाभोलमेनजस्तमप्रभम् फा॥
लेनसहशोशास्त्रमयस्साहसमःस्तनः सर्वेष्व
भावेषुतीतानागतवर्तमानरूपेषुचंद्रमाबीज॥
नत्यःकोर्थः यस्मिंलग्नेवास्थानेवाचंद्रोभवति
नत्रविचारणीयम् चंद्रोलग्नस्यबीजेयस्यलग्नस्य
बीजः यावतोविंशोपकालमेपश्यतिचंद्रस्ताव
द्विंशोपकालग्नबीजमितिभावः तथावर्तमानेवि
चार्येलग्नेकार्येलग्नायोजस्तमनल्पयाहशालने॥

त्लाभिनायकेनेत्थशिसौम्यकेनेत्थशं वानात्थशेकार्यंफ
लस्यङ्गछाभिनाथैः नयायात्थशोलनस्यनवांशक
त्लात्थशेमनलंफलंविचार्यंनस्यनयालनस्ययात्थ
शेभावः क्रूराक्रूरवरस्थितौ श्लोदिनादित्लात्थशः
स्त्वात्थरितिसङ्ग्रत्यास्वयमेवान्प्रहाम श्रयाच्चेवल॰
मादिकारेष्वक्कस्सन्यानयाप्रष्टमागनइतित्वा
नार्थेशास्तेनरेणश्लोकत्रयेणविशेषंदर्शयति ल
ग्नेचेद्दशानीकेभेरविसौम्योविरश्मकः कौटिल्ये
नागतः स्मणविलार्थैवंननोवदेत्व इष्कालनेयदि
चेद्दशानीस्थानोनयाक्रेभेरविलग्याद्युधोस्तमितो
भवतिसमस्थाने नटान्तेयमयेष्टकः कौटिल्ये
नकपटनयाप्रष्टमाणनोक्ति श्रन्यायात्सन्यत॰

भुव॰
प्र॰टी॰
४३

योनित्तान्ताग्रेविचारणीयम् विचारणीयमेवाह् वि
शोपकसंख्या रवौसार्धत्रयोभागाश्चेद्रपंचशरे
त्रयः हौ शुक्रेहोतुधे चैवलग्नस्थेनेविशोपकाः
मन्देभौमेनयाराहौ प्रत्येकंसार्धमिष्यते इवलेव
लवह्लग्रेत्तानकंग्रेत्तानवेदिभिः अस्यार्थः रवौ
लग्नस्थे उच्चस्थेवासार्धत्रयोभागा ३ = विंशो
पकानांमंबलवइवानि रवौनीचस्थेपश्यप १
ति सार्धत्रयोभागालग्नमबलांमितिसर्वत्र १
ग्रहस्थानानुग्रहसारेणबलाबलंभावोविचा
र्यः एवंचन्द्रेलग्नस्थेपश्यतिवापंचभागा ५
विंशोपकाएवंशनौलग्नस्थेत्रयोभागा ३ विंशोप
कानयाशुक्रेतुहेवलग्नस्थेबलवतिलग्नंपश्यतिसति
हौ १

विंशोपकंलग्नबलंतथाशनौराहुभौमेचबलव-
न्तिलग्नेभवन्तिलग्नेपश्यन्तिचयत्नेकेसार्धं ॥ विं-
शोपकंबलंतेषाम् यावन्तोग्रहाणांलग्नेबलंभ-
वन्तितावन्तोविंशोपकालग्नबलंतेषामितिभावा-
र्थः अथातीतानागतवर्तमानलग्नस्वरूपमाह
उदितेचिंतयेद्रूपंभाविश्नेचचिंतयेत् कार्यभा
वेनयोगेचकार्यंभावस्थितेग्रहम् यदायस्यल-
ग्नस्योदयोभवति तदातस्यलग्नस्योदितोभावो
ज्ञेयः तथायोगतः सोतीतोज्ञेयः तथाचेष्टा-
तिसभावीएवंलग्नस्यवर्तमानातीतानागतभा
वेविचार्यःकार्यस्यापिवर्तमानातीतानागतंचि-
चिंतनीयम् भावानसारेणलग्नबलाबलेविचे

भुव॰
प्र॰टी॰
२४

न्यप्रश्नकालस्थानेस्थितं ग्रहं च चिंतयेदितिभावः
गृहभौमांतरस्थानस्थानदाचक्रकमेरी शनिरा
हुनेतैस्तूर्येज्ञानयेत्तूर्येकमेरी सौम्याश्चसौम्या
मिश्रावाहस्थायायनमेरहे तावत्यहफलंतना॰
ह्वाच्चजन्मरहेरपि अथोदिनस्यलग्नस्याधि
पतिस्वरूपमाह उदिनस्यादौभावस्याधिपतिं॰
विचिंतयेत्प्रयत्नेन तदनु चनाथोयस्मिन्ना॰
सीद्भावेविचार्यंतत आदौप्रथमेउदिनस्यलग्न
स्याधिपतिः उदितः अस्तोनीचः उच्चोवेति॰
विचारणीयः ततोनंतरंयस्मिन्स्थानेसलग्ना॰
धिपतिर्भवति यस्यावाप्यवस्थायामासीत॰
त्स्थानेविचार्यम् शत्रुमित्रः १ नीचगो २ वक्रः ३

स्वराशिस्थो ४ वर्गगः ५ लग्नाद्द्वादशगः ६ षष्ठः
७ क्रूरयुक्तो ८ खवीलिमः ९ याम्यो १० राहुस्थ ११
छुद्रस्य १२ बालो १३ वृद्धो १४ त्रगो १५ जितः १६
मन्निस्थलो १७ मूसरिफः पापैरित्यवलोपहृः १८
इति दोषविवर्जितः एककालग्नाधिपोपि कोट
शान्तस्थैतैः विचारणस्थानमित्याह भावाधि
कार्येत्रूपोयत्सरधिपतौ लग्नाधयोस्थित्यो
वीक्षणयोगौ भावाधिपान्तैरुत्तस्थितो लग्न
भावाः एकायकार्यभावस्थितनीयः तदेन
रेलग्नाधिपतिः कार्याधिपत्योः परस्परं स्वामिभ
वस्थितनीयः तयोर्मित्रयोः दृष्टिस्थित्येति तदेव
स्यपश्यति लग्नपतिः यदि लग्ने कार्याधिपतिस्थ

भुव॰
प्र॰टी॰
९५

वीक्षणेकार्यम् लग्नाधीशः कार्येशं कार्येशः पश्य॰
तिविलग्नम् लग्नाधिपतिर्यदिलग्नं न पश्यति । त॰
थाकार्याधिपतिश्च कार्यं न पश्यति २ तथा लग्नाधि
पतिः कार्यं विलोकते ३ कार्याधिपतिश्च लग्नं न प
श्यति ४ इति चत्वभोगं लग्नेशः कार्येशं विलोक
ते लग्नं न कार्येशः पूर्णेनदृष्टौ मन्यापरिपूर्णे॰
कार्यनिष्पत्तिः तथा लग्नाधिपतिः कार्याधिप॰
तिं पश्यति स्वस्थानस्था स्वस्थानस्था कार्याधिपतिर्य
दि स्वस्थानस्थाच लग्नाधिपतिः विलोकयते न॰
योरेवं दृष्टिसद्भावेपि यदि चेद्दृष्टिस्तत्र शुभेन
दाद्दृष्ट्येव कार्यसिद्धिर्नायोरितिभावः दृष्टिरत्र
पंचैवमात्रैव प्रासोनरान्तरूपितमिति अथ॰

लग्नपत्वादिदृष्टिविशेषमायोचनद्वयेन कथयं
ति पादयोगं पश्यति सौम्यो न लग्नपे लग्नम् लग्ना
धिपेन पश्यति शुभग्रहेन धयोगं च सौम्यशुभ
ग्रहे लग्नं पश्यति सति लग्नाधिपे च न पश्यति पा
दयोगं कथयंति कोर्थः पंचविंशोपकाकार्य॰
सिद्धिर्भवति तथा शुभग्रहे लग्नं पश्यति सति॰
लग्नाधिपे च पश्यति अर्धयोगं दशविंशोपका
कार्यसिद्धिः एकशुभग्रहो यदि पश्यति लग्ना
धिपो यदि पश्यति पादोनयोगमाहुस्तदा त्रुयाः
कार्येसंसिद्धौ लग्नपतौ लग्नं पश्यति सत्यपरोप
दिसौम्यग्रहः कोपि पश्यति तदा पादोनं पुगमा
हुः कथयंति त्रुयाः कार्यसिद्धे विषयेकोभमा

भुवं
प्र०दी०
९९

येपंचदशविंशोपकाकार्यसिद्धिरीति लग्नपति
दृष्टानेसातिशुभग्रहौ हौ त्रयोयवा पश्यंतियदि
तदा तौ योगमाहुस्त्रिभागोनम् लग्नपतिंदृष्टाने
सातियदि अन्योहौ त्रयोयवा पलग्नं पश्यंतियदि
तदा त्रिभागोनेयोगमाहुः त्रिभिर्भागैरूनेयोगम
मदविंशोपकाकार्यसिद्धिरिति: क्रूरावीक्षणेव
नोष्ठत्वारसौम्यावेचवालग्नेलग्नेशादृष्टानेसाति
पश्यंति शुभयोगकराः क्रूराणामेवक्षणेदृष्टाने
नवर्तिन स्थत्वारसौम्यग्रहालग्नेपश्यंतिलग्नाधि
पैनेदृष्टानेसातिसे शुभयोगकराः विंशतिर्विंशो
पकाकार्यसिद्धिरिति यथालग्नमेतिविचार्यमि
तिनवमंद्वारम् ९ अथदशमंद्वारमाह ॥ ॥

क्रूराक्रांतक्रूरयुक्तक्रूरदृष्टयोग्रहाः विबल
तोशुपक्षयुक्तविनष्टोवृद्धैस्मृतः क्रूरेणाक्रांतः
पीडितः क्रूरेणचयुक्तः सहितः क्रूरेणदृष्टः क्रू
रेणदृष्टाविनाशमेतोमपक्षस्थालेगतः एवंभूतयो
ग्रहोभवतिसश्चनष्टुकारोविनष्टएवोच्यते एत
देवस्पष्टयन्नाह क्रूरेणजीवमानोयोराहुपार्श्वे
यथारविः क्रूराक्रांतस्तविहेयक्रूरयुक्तस्समेश
के योग्रहः क्रूरेणपराजीवमानोभवतिसक्रूरा
क्रांतउच्यते दृष्टांतमाहराहुःपार्श्वेयथारविः
राहुणाहिरविर्जीयतेयस्मिंनेशेग्रहोभवति त
स्मिंनेशेनवोशेराशिभागेयदिक्रूरोभवति त
दाक्रूरयुक्तउच्यते एकोशशियतत्वात दृष्टयाह

प्र॰व॰
प्र॰टी॰
९३

ग्पनेदृष्टाक्रूरदृष्टस्तउच्यते प्रविविक्षुःप्रविष्टो
वास्तुर्यत्रराशौविराशिमकः योग्रहस्क्रूरग्रहेणक्रूरेण
दृष्टोदृष्टपणे मक्रूरदृष्टउच्यते तथास्तुर्थमंडले
प्रवेष्टकामः प्रविष्टोवाभवतियोग्रहः सोन्तरा
दिराशिमकउच्यते विनष्टग्रहफलमाह लग्नाधि
पेविनष्टस्याद्विनष्टावयवःशुभान् विनष्टजा
तिवर्णश्चशुभाकारोविपर्यये लग्नाधिपोयदि
पापक्रान्तोचतसृकाराणांमध्येन्यतरप्रकारे
णविनष्टोभवति तदापृच्छकस्यशरीरंविनष्टं
वाच्यंजन्मकालेवातथावर्णजात्यानुसारेण
विनष्टवर्णजात्यादिकंपृच्छकस्यवाच्यं अस्मा
द्विपर्ययेलग्नाधिपेनष्टेपृच्छकस्यविनष्टेचसति

शुभकरः अविनष्टे द्रष्टुकस्य शरीरादिवाच्यमिति
भावः एवं धनादिस्थानेऽविनष्टेऽधिपतौ वदेत्
धनभावभ्रातृभावसम्बन्धान्यन्यथाः त्वथीः एव
इवैंनप्रकारेणधनसहजस्थानादिभावपितस्थान
स्वभावस्याधिपतौ विनष्टे सति धनाद्यभावः
भ्रात्राद्यभावः इत्यादि प्रत्ययान्निश्चित्य वदेत्य॰
थैरन्तः इति यस्याधिपतिः विनष्टो भवति तस्य त॰
स्यकार्यस्यहानिर्भवति अथैकादशं द्वारमाह
आद्यो लग्नपतिः कार्ये लग्ने कार्याधिपो यदि द्वितीयो
योलग्नपोलग्ने कार्ये कार्याधिपो यदि लग्नाधिप॰
तिः कार्ये कार्याधिपतिश्च लग्ने भवति तदा प्रथ॰
प्रथमराजयोगः १ तथा लग्नस्वामी लग्ने भवति

भुवं. प्र.टी. ५८

कार्येशस्वामी कार्ये भवति तदा द्वितीयो राजयोगः २
लग्नपः कार्येऽपि लग्ने यदि स्तस्तृतीयकः चतुर्थः का
र्येशोस्यांतो यदि कार्यप लग्नपौ यदि लग्नाधिपति
श्च कार्याधिपतिश्चोभौ पि लग्ने स्यातां तदा तृतीयरा
जयोगः ३ तथा लग्नाधिपतिकार्याधिपती यदि
कार्ये च स्यातां तदा चतुर्थो योगः अथ राजयोगे
कार्यसिद्धिमाह चतुर्ष्वभयत्रापि चेदृष्टदर्शने
मिथः कार्यसिद्धिस्तदा ह्येया मित्रे चेदधिकं शुभम्
परे चतुर्ष्वपि राजयोगेषु सत्सु लग्नपतिः कार्याधिप
पत्योर्योगविषये चेदृष्टस्य दृष्टिर्भवति चेद्विषये वा
तयोरेवं मित्रयो दर्शनेपि यदि चेद्दे मित्रे भवति त
दावश्यमधिकं कार्यसिद्धं भवति इत्यर्थः ॥

२

केन्द्रदृष्टिं विनान्यस्य शुभस्य यदि स्यात् भवेत् शुभेप
योजने किंचिदन्यदन्यधनेमदा चेद्रोलग्नपतिंच
रूपश्यति परमन्यः कोपि शुभग्रहः लग्नेकार्येवा
पश्यति नदा वक्तव्यम् मार्गस्य कार्यस्यासिद्दम
ध्येन्यन्यग्रयोजनेनानरं नवीनेभवतीतिवाच्यम् राज
योगाश्चमो व्यानाश्चनरोपि महाबलाः श्लेवदृ
ष्टियोगेन सामान्येव फलेस्स्तम् श्चमी राजयोग
श्चत्वारः प्रसिद्धः बलवेनश्यामीव श्चत्रैव राजयो
गे चेन्द्रदृष्टिस्सद्भावेसति सामान्येन फलेवदेदिति
मुथयोगो विनिर्दिष्टः परस्परदृष्टं विना चेद्दृ
ष्टिं विनाते ये शुभं पादफलं ब्रूयैः यदि चनरेण राज
योगानाम ध्येएकोपि स्यान्यं लग्नाधिपकार्याधिप

प्र.वं.
प्र.टी.
११

योः परस्परं दृष्टिर्नस्यात्तदा दशविंशोपकाकार्य-
सिद्धिः नयानयोर्लग्नाधिपकार्याधिपयोः परस्प
रं दृष्टिर्नस्यात्तदा पंचविंशोपकाकार्यसिद्धिरिति
परस्परं दृशास्ते चन्द्रयोगे भवेद्यदि तदार्धफल
मादिष्टं पंचोत्थमतो मते यदि लग्नपकार्यप
योः परस्परं दृष्टिर्नस्यात्पुनः चन्द्रदृष्टिस्तयोर्विष
ये भवति तदा पादार्धफले दशविंशोपकाकार्य
सिद्धिः अयं सपंचो राजयोगफलविस्तारमनेक
स्थितः मतेपरस्मिन्शास्त्रान्तरे इतिभावः इति रा-
जयोग एकादशोद्धारः ॥ अथ द्वादशद्वारमाह
लग्नेशो वसितेलग्ने कार्येशः कार्यमेव तत्र कार्य
सिद्धिर्भवति हि ऽ कार्यमेतिपरं यदा यदि लग्ना-

धिपतिः लग्नेपश्यति तथा कार्येशः कार्यंपश्य
ति परे कार्यसिद्धिः तस्मिन्नेव काले स्यात् यदा
चेद्वः कार्यस्थाने समायाति तावत्कार्यविलंबो वे
तिभावः लाभकालमाह लग्नाधिपतिर्लब्धाला
भाधीशस्य दायको भवति लग्नाधिपस्य योगेला
भाधीशेन लाभाकरः लग्नाधिपतिः लब्धा ग्राहकः
लाभस्यैकादशस्थानस्याधिपतिः दायकः परं
यदि लग्नाधिपतिः स्वयोगो लाभाधीशस्य भव
ति तदैव लाभस्यादिति विशेषमाह भवति य
दे लाभकाले तदैव यदि भवति चेदृहद्लाभः यो
गास्सर्वे विफलाश्च इत्यनेन क्रमेतस्य पूर्वोक्त
श्लोकोक्तयोः कार्याधिपयोः लाभाधिपस्य योगोपि स्व

ति

भु॰ वं॰ तिथौ दिनत्रचेंद्रहोराणि न भवेत् तदान्ये सर्वे सर्वे ता॰
प्र॰ टी॰ नैयोगादयोपि न फलाभवंतीति तिथ्यादीनि
२॰ मनोनरमाह सर्वे ग्रहाः दिने लाभे लाभो विशोप
कोपमः एवं सर्वे शुभा वे शुवाच्य सर्वे ग्रहदत्ताणि १
चेंद्रलग्ने शाविज्ञेशा फलाहर्षापरस्परम् लग्न
विना त्रिकोणस्थाः सर्वे लाभकराः स्मृताः १ ७
गैलग्ने रवेः राज्ये शूने चेंद्रे चवांवरे लाभोलाभ
लग्नेसौम्योः पापैर्हि मध्यमेत्तया २ एवं केंद्रे
शुभाः सर्वे सर्वे लाभकराः शनः क्रूराः क्रवेति
हारिज्ञे त्रिकोण केंद्रकास्थिता ४ पणफाधीशे
नैवं कर्माधीशो वनिरंत्योधीशेन स्त्रुपतिना
शुयोगो लग्नाधीशास्यवक्रत्वम उपएस्याक्रिया

एकादेनधीशाः पण्याधीशाः कर्माधीशाः निवत्त्य-
धीशाः स्वस्तुः धीशाः एतेषां चतुर्णां मध्ये येन सह ल-
ग्नाधिपतेर्योगो भवति यदा तदा वक्ष्यमान प्रकारे-
ण फलं वक्तव्यम् तदेवाह नत्रस्थानेदृगणनः
पण्यविवृद्धिः कर्मविवृद्धिश्च विवुधेस्तदानिवृत्तिः
स्तुभावत्तः परेप्येवम् इति भावार्थविचारे ते-
षां स्थानाधीशकर्माधीशार्थस्थानाधिपतीनां-
तत्र विलोकनात्पण्याधीशकर्माधीशादिस्थानाद-
धिपतीनां तत्र तदनुसारेण नाहं शं फलं वक्तव्य-
म् इह द्रूपतया परेपि लग्नकार्ये लग्नकार्यौ-
दिभावा एवमेव विचारणीयाः इति लाभादीनां-
विचारद्वारो द्वादशः १२ अथ त्रयोदशद्वारमाह

भु॰ वृ॰
प्र॰ टी॰
३२।

लग्नेशो यदि षष्ठस्तदा स्वयमेव रिपुर्भवत्यात्मा म
न्युक्तं षष्ठमगोमोव्ययगास्मननं व्ययं कुरुते लग्ना
धिपो यदि षष्ठस्थानस्थः स्यात्तदा स्वकार्यस्य स्वय॰
मेव विनाशको भवति शत्रुत्वात् तथा यदि षष्ठे
स्थाने स्यात्तदा पृच्छकस्य विनाशकारण एव मार
यत्येव तथा व्यये द्वादशस्थाने वर्तमानः सोल॰
ग्नाधिपतिस्तनने निरंतरं व्ययकारक एव तत्राप्य
यं विशेषः यदि क्रूरो भवति तदा पापस्थाने व्य॰
यो भवति सौम्येन शुभस्थाने इति भावः विशे
षमाह लग्नेषु चंद्रमे चन्द्रः क्रूरो वा यदि षष्ठ॰
ति धनलाभो भवत्याशु किंत्वत्रयोऽपि षष्ठतः
लग्ने विद्यमाने षष्ठे यदि चंद्रमा अन्यो वा क्रूरग्र॰

हः कश्चित्पश्यति तदा धनस्य लाभो भवत्येव शुभो॰
ऽग्रे पश्चात्कश्चिदनर्थो भवतीति वाच्यम् चंद्रो
लग्नपतिर्वापियदि केंद्रे शुभान्वितः किंवदंती
तदासत्यास्याद्सत्याविपर्यये चंद्रोवनेमाना॰
लग्नपतिर्वायदिकेंद्रेचतुर्थे प्रथमचतुर्थसप्तम
दशमस्थाने विशेषेणस्थितो भवति प्रश्नकाले॰
तदालोकेश्रूयमाणाकिंवदंतीसत्यावाच्या एत॰
दन्यथात्वसत्येति भावः इतिलग्नेशावस्थितेफ
लद्वारम् इतित्रयोदशी ॥१३॥ अथचतुर्दशद्वारमाह
लेमप्रश्नेचगर्भस्यगर्भेगर्भाधिपोयदि लग्नपश्य॰
तिग्रहः स्फुरत्तत्रचास्तिच्युतिस्तदा गर्भस्यक्षेम॰
प्रश्नेलग्नेसतिपंचमस्थानाधिपतिपंचमेंनपश्य

बृ॰
प्र॰टी॰
३४

नि उपरुद्धः पंचमेस्थानेकश्चिन्नपश्यति शुभो वा
नचैवमभवति तदावाच्यम् अस्यागर्भस्यच्युतिः
भविष्यति विपर्ययेसति इंदुश्चेज्जौमशुक्राभ्यां
दृष्टोगर्भच्युतेरितः चेद्दयकेंद्रितेगर्भसौम्य-
फर्क्कोदितेथवा उच्चस्थेनदृष्टेनतत्रयोमास्तत्र
त्तदाभवेत् सौम्यस्थानेचमेनृणांतनस्या-
त्विकपद्भवे क्रूरैर्विलोक्यमानोपिम्रियतेनात्रसं-
शयः जीविष्यतिनवाप्रश्नेकृष्येशेशुभवीक्षि-
ते जीवकेंद्रगतेचेंदुर्विशेषेणशुभेक्षिते वा-
कींगर्भस्तदागर्भोजायतेम्रियतेपरम् तथाचप्र-
श्नवेलायांहृष्कश्चप्रतनास्तोनवाप्रश्नेसतेचप्रेय
वावोम्रिशकस्तद्योवृकेयवाप्रसवतिस्तदा १८

अथपंचदशाद्धारमाह अविनष्टोयदागर्भाधिपो
गर्भेनिरीक्षतेनतदैवप्रसवोऽन्यथानान्यथेतिवि-
निश्चयः गर्भाधिपपंचमस्थानस्थानस्वामीक्रूर
क्रमाणग्रभावेनाविष्टस्तत्यम् गर्भेपंचमस्था-
नेयदिपश्यतितदातस्मिन्नेवसमयेसत्यासन्न-
कालतयाप्रसवोवाच्यः अन्यथान्यथात्वमिति
भावः १५ अथषोडशाद्धारमाह मच्छालग्नेचच
त्वारिग्रहस्यकर्माणिसंतिचेत् यत्रतत्रैवयत्कर्म
स्यप्रसवेश्रुतेबुधाः गर्भिण्यागर्भेकियंतोबा-
लकाभवंतीतिपृच्छालग्नेयदिचतुर्थेस्थाने
चत्वारिग्रहस्यगलानिभवंतितानियदास्वयम
न्यत्रगमनेनविस्फुरितानिभवंति तदाकाले

भृ.वृ.
प्र.टी.
३३

भृगुलग्नमसवोवाच्यः लग्नेविचार्यगोयमिन्नाथैः
१९ अत्रविशेषोनरेमनोनरेणाह सौम्यास्तशुभ
नष्टश्चेद्दिस्वभावेचरेस्थिरे स्यानोक्रमात्पुनरे
वद्दनोकासनोमति एकैकद्वयास्तत्र्योयोक्षिव
त्वेद्दीपद्देनमा अपत्यसंख्यावाचोक्षेगर्भेप:
न्येमद्दहिकम यद्दासंख्येहपुंनेगर्भेन्नावन्त
ख्यसेनतिः ९५ह्रे:शुकपलञ्चसौपद्देंगना
पुनः १९ अथसमदशोद्धारमाह मासेशानस्य
एकाग्रयोगविष्णुभुजनन्दनः लग्नान्मासायनमे
स्थानेमासानुत्पानिनावनः किंपुनोमासान
चंगर्भः स्यात्स्यात्स्थितोवेति एकालग्रेहसितन
स्यादुग्नायनमेस्थानेशुक्रोभवतितावनोमा

सोगर्भः स्थितः स्यात्स्यतीति वाच्यम् अथ यद्दशमेव
येकादशस्थाने भवति शुक्रस्तदा पंचमस्थानतो
गणनीयमिति भावः तिथिवारं च नक्षत्रं नामा
त्तरसमन्वितम् बाहुभिश्च हरेद्भागे शेषे गर्भ
स्य उच्यते समे कन्या विषमे च पुत्रे शून्ये च गर्भ
स्य मेवेद्विनाशः २ अथ षष्ठादशे होरास्यहे हयति
स्थाने च लग्ने सौम्यग्रहमापद्येत लग्ननाथतः समगे
सौम्यतः श्यामे पुरुषकोणताविवाहिताः इयं स्त्रीपरि
णीता स्थूलावीति रुद्रकाल यात्रालग्ने येस्थाने सौम्यग्र
हे सति पृष्ठेवा पृष्ठेनेति वाच्या अथ द्वैवर्विशेष
माह क्रूरिते च चलग्ने स्यात्पापिणीनामिति तांस्विनी
समगीक्रूरिते चस्थापुत्रैव हि क्रूरहत्स्विनी चल

भव॰ प्र॰टी॰ २४

धेस्यानेक्रूरितिनेक्रूरग्रहदृष्टेफलेवाभार्येयंपरि
णीतेतिवाच्यानयास्तममेस्यानेक्रूरितेक्रूरग्रह
फलेदृष्टेवायुतेवेतिनिर्णयोवाच्यः विशेष॰
माह उभयेसौम्यतोयामेदृष्टोयुतनाविवाहिते
उभयेक्रूरतोयामेनयुतनाविवाहिता यदिउ
भयेचचतुर्थेस्तममेस्यानेसौम्यग्रहोभवतः
तयावाच्यमेकायुतनापरिणीतेति तदा॰
यदिचतुर्थेस्तममेक्रूरग्रहोस्यात्तो तदावाच्य॰
नयुतानपरिणीतस्याभार्येतिभावः अत्रैवउ
तविशेषमाह नयुतेपरिणीतावयोगेचख
खेदायका परिणीतायुतनावापिपश्चात्वेखख
दायिका यदिचतुर्थेस्तममेस्यानेक्रूरग्रहोभव

ति तदा धनवा परिणीता भार्या स्वावदायिकान
विन्नेपश्चात्त्वेशेषकाले स्वावदायिका वा चेति
शाह्नांतवादाह उभये च तथैव सममे धनाः परि
णीता वा भार्या देशकाले प्रतिलग्ने शजाये शावे
न्नावेवा सममे स्वस्वते ऽष्टभावे तौ व्यस्ते वा ऽष्टे
मन्तद्वयोः मिथो लग्ने शजाये शौ पश्यतः प्रणि
स्वामिनम् ऋणीस्वामी तिरिति हष्टे प्रेमने पन
योः द्वये चन्द्रभागा सीति दर्शिताः लग्नान्वये ये
वदा जाया स्थाने सौम्यकते दिनम् कन्यास्था
पुत्र माना या प्यन्यये द्वन्द्वयः ७२म् सममेका
भावे च चन्द्रथै सौम्या तागते धनावस्य भवेज्जायो
परिणीता रत्नैवधन एषु कालग्नाज्जन्मलग्ना

भव॰
प्र॰टी॰
३५

नाशाहृदये दिकलत्रगः जायात्रपरिणीयेणसा
पत्नीस्यनेयदा सम मेनघेगेवापिक्रूरफके॰
वलोकाने परिणीनाएनावापिनजीवेत्यव॰
कामिनी जायेशोयदिवाराशिये नेत्राख्येः खेच
रैर्येकनः मित्रारिभिस्त्रियोवाच्या नावानन्तख्य
नाद्दशः ९ श्रयेकोनविंशातिद्वारमाह रिपु॰
ते त्रिस्थितोहोनयदि लग्नाशुभग्रहो क्रूरस्थेका
लत्रनानाभवेत्स्त्रीविषकन्यका ९ एकालग्ना
जन्मलग्नाद्राषष्ठेस्थानेहौसौम्यग्रहौस्थता घ
षेकस्थक्रूरोभवति तस्मिकालेनानास्त्रीविष॰
कन्यकेयमितिवाच्या देपकोस्य भवातिथि॰
पेदाश्लेषाशतभिषक्तु त्रिकालया मेदारवि

वारेण विषकन्याबह्निमेता मघाचरेवतीमू-
लाज्येष्ठाश्लेषाश्विनीरतौ न्याज्येचहस्तगर्भस्य
प्रसङ्गेषायमूलकम् शुभशान्त्येवलग्नेशोक्र
रलग्नेनदेशाके जाताश्चोडभंगक्रारे कजेति
श्रष्ठकण्ठेस्थली व्ययेष्टमेकजेक्रूरयकनेराहौच
लग्नगे रणालमूलकेकार्किभौमेरणायगर्भे-
गा सुयैलेचपानिस्यपानवोद्भवेयथवा कजे
क्रूरदृष्टेशानीभार्यायौवनेविधवागमः गणा-
योगेगृहेनाचेशुक्रोन्त्यपातिदायकः जायेशा-
लग्नपाष्टस्थः पत्नीकानोसम्भायिकौ लग्नेसौ
रिरविःपामेयमस्येयस्त्नोस्तनेशुक्रयोगीयदा
जाताभवेत्स्त्रीविषकन्यका क्रूरद्वयसमयाग

नेलग्नेचंद्रेचकन्याका नातानन्द्धीमपिरप॰
हस्तश्रमकलेचानयन्याखिलम् ॥९॥ ग्रहविश
क्तिमंहारमाह भावानन्मानःछेदःपराभावफ
लेददाति एष्ठाल श्चैन्यचटीयावदसौश्वासौ॰
नफलेविवाहादौ एष्कालग्नेयोग्रहोयास्मिन्न
वांशके वर्तनेनेसग्रहास्थितोपियासौच॰
राशौफलेददाति सर्वएष्कालग्नपरेविवाहा॰
दौकार्येनयोजनचटीयावत् यत्रनवांशके॰
भवति नसैवराशौफलेददातिनान्यास्मिरा॰
शौरितिभावः ॥८॥ ग्रहैकविंशाहारमाह शु॰
भवगतेशुभमन्तहकरमेहदेपः भवेद्विवाहा॰
दौ लग्नेशुभत्रयस्ययोगेमहेनोभवेद्गृहेः ॥

विवाहादौ विवाहसमये ह्यष्टि सम्बन्धि एकालने
वावर्द्धि ग्रहागतेन शुभग्रहस्य फलं भवति यद्यष्ट
मेस्थाने शुभग्रहौ द्वौ भवतः तदा विवाहसमये
वृष्टये भवतः अथवा लग्ने शुभग्रहत्रयं भवति
तदा महती वृद्धिर्भवतीति अथवा यमेवोन्नता॰
योथः अत्रैव च कलत्रजीवितमरणज्ञानमाह
स्वनोऽसूर्य्याः खेटो यामित्रेना यदाति येन दृष्टम्
नेन न हन्ति कलत्रं क्रूराश्चान्ये हन्ति इति स्वैर्नोल
स्ये यदि कश्चिद्दुष्टग्रहो भवति विवाहसमये त
दा कलत्रविनाशं कुरुते यत स्वेचग्रहास्त॰
थगरर्धं दृशः पश्यन्ति न घ्नन्ति योऽदृश्या अत्र तन्म
स्त्रैव निमानो ग्रहाः सप्तमस्थानेन पश्यन्ति इति

भुव॰ प्र॰टी॰ ५२

अन्येक्रूरग्रहासममादिसंस्थानेवर्त्तमानेकलहं
विनाशयंतीतिभावः अत्रविशेषः कुंभोभाग्य
गृहेषष्ठेकुंभगणोजीवतिनिश्चिया त्रिपःकुंभगृहे
षष्ठेसौकुंभगणोजीवतिनिश्चिया ॥ अथयुद्धविशेषद्वार
माह क्रूराःखेचरोलग्नेविवादेपरकालस्यजयंति
विवादानाम् सर्वावस्थास्वपरेनीचस्थैस्तेजयंति
नहिबंते अहंकादेसुकेजेषणमि वादेनेनवे
तिमध्येयदिक्रूरग्रहोबलीतदावश्यम् जयो
भवति तथासपवस्तिस्थःक्रूरग्रहोनीचोवा
स्तंगतोवाभवतितदातस्यजयोभवतीतिनवा
च्यम् किंविहिशेषमाह लग्नेचनयदिचक्रः
रःखचरोविवादेनोत्रनदाकलहानिर्हतिः ॥

कालेनजयतिबलवांगेनबलेन चतुर्थेलग्नेह
ष्टालग्नेनयात्रनेचसप्तमेस्थानेउभयत्रक्रूरग्र
हेभवति तदाबहुकालेयावाद्दिवादोभवति
तदैवतस्यवादिनोवादिनोप्रतिवादिनोभवं
तिजयइतिविचार्यवाच्यम् तत्रैवविशेषमाह
लग्नघ्नेष्टक्रापरस्परंक्रूरयोःसकलदृष्टौ वि
वदानेवादिकगलेहारिकाभ्यांसहस्तनिनदैव
लग्नेष्टक्राघ्नेंसप्तमेचस्थानेशक्रान्यत्रवनेमा
नौक्रूरग्रहौयदिपरस्परंपूर्णदृष्ट्याःपश्यतः त
दावादेऽजयोर्वाणीवादिगलकर्ष्टहारिकाभ्यांयमः
देपुत्रपाभ्यांतदायुद्धानिकोर्थः करोरिकाभ्यां
परस्परंजयनाशनाद्यर्थः युद्धवादिप्रतिवादिनोर्ध

मु.व.
प्र.टी.
३९

वहारविषयेवाच्यम् यतोग्रेविवादेशब्दहन
नेऽनेकस्यस्यविवादशब्देनोपात्तत्वात् ॥ श
पथयोर्विशेषमाह व्रतदानपदार्थेपण
प्रतिमास्थापनोविधिष्वयोक्तो उक्तणादश
मेस्थानेकार्येरविहीरि प्रभृतिभिर्बलवत्तु व्रत
दानेदीक्षापदार्थोपणपदाभिषेकः प्रतिमास्था
पनं प्रतिष्ठाप्रमेषांकार्याणांविधिष्वित्युक्तनेबो
ध्यव्ये उक्तणकार्येकतोऽपदेशकेनवादश
मेकमोलक्षस्थानेरविहीरि प्रभृतिभिः प्रहविलोक
नैः बलवत्तुल्याधिकेकतेव्यो दशमेस्थानेबल
वत्यकार्येकतेव्यम् नान्यथेतिभावः एकालग्ने
प्रतिष्ठाळमेचराजयोगमध्यात्सर्वग्रहदृग्भिर्बलवत्का
र्यं।

नयादेवप्रतिष्ठायां शुक्रबले रणदीक्षायां भौमब
ले मन्त्रप्रतिष्ठायां रविबले तानस्नपनप्रति॰
ष्ठायां गुरुबले पुरनगरग्रामदेवदेवीवेश्मादिष्ठा
पनायां शुक्रबले दैत्याद्युपहृते भंगे विषमकार्ये
शुभबले चंद्रबले सर्वेत्रकार्येषु स्वपदे ताराबले
शुभं स्यादिति वृद्धविकज्ञान्मनः यश्रोवा यत्रस्यायोगा
नाह्न आदित्याद्येबलिभिर्भवति नराणां यथाक्र
मेदोषणादीनां नापस १ तपाति २ सोगन ३ भव
वेश्मे त्रि ४ चर ४ कांचनानां ५ यावन्तो बलिनः
खेटास्तावन्तमेवदीनाणाम् एकास्मिंस्तुभवेत्फ॰
लाविफले च भवेद्ध्रुवम् प्रत्यंगोविनहेनत्र॰
नेन्यजन्तिदीनाः दीदेशोराह्मणफलेत्रनग॰

भृ॰ सं॰ टी॰ ३९

न्योपि नो यतः दोले शेसबले सौम्ये गरुभङ्गो वा॰
वो भवेत् नीचकेन्द्रिकोणे गतेन्नत्ती गुरुरोषक्का॰
न जन्मराशिपतिमन्दहृष्टे शेषैर्येदीक्षितः सु
बलत्वपनाकोन स्वदौदा ऊहते ज्ञनी सुवा॰
लो जन्मलग्नेशः शनिपक्षपतौ केन्द्रगमू सबले
भाग्यसंस्थिकोस्त ज्ञनी भोग्य इष्टनः चन्द्रशुभा
शकलंवामिनेत्रोऽस्थि नेन्द्रयाशेषान् पक्षप
तिबलेतिश नोस्यादजपादाश्रोदितन पक्षशोनः
शनियोगे राजयोगेयदि स्यात् सुभदितः दोदि
ना पृथिवी शस्यान्याणनः क्षितिभङ्गलेः ल
ग्नेलग्नपतिः पक्षपेन्दुके च गुरुवाशीपः गुरुल॰
ग्नपतिर्येहालग्ने च गुरुवाशीपः मृत्तौ भाग्याधि

पोभाग्येलग्नेशोयदिदृहृष्टयम् सप्तदेवेगतेनच॰
स्याद्दीनायोगवचनद्वयम् चन्द्रप्रभृतिभिःखेटै
रकर्कस्थेचन्द्रेनरणाम् शबलैर्भक्तिरेवस्यान्ननद
र्शनिनेत्रुनः भौमार्केराशिपोथर्मेधर्मोयदिद्बुध
स्थितः चेद्गतशाक्रिमागतशनिऊर्ध्यायोजनास्य॰
यम् लग्नेशभाग्यपयोर्मिथोदृष्टावपिदीनायो॰
गः इतिज्ञानमत्रग्यायोगस्पष्टोनाष्टीयेनि प्रवै
वशुनर्विशेषमाह यत्रान्यलाभयोगेनभवति
नवमेचभवतिशुभदृष्टिनत्राचिंतितलाभःश्रु॰
णएककेननिर्दिष्टः यत्रलाभादिदृष्टियो
ग्रन्योषोशुभग्रहाणांलाभयोगोनभवति सर्वः॰
लताभावात् ग्रन्यचनवमेस्थानेशुभग्रहफकं

भ.वं.
ध.दो.
५.

दुःखं च भवति तदा गणकेन ज्योतिर्विदा वाच्यम्
नवहुः धर्मकस्य शुचिं तितो लाभो भवति अप
रद्धति विशेषश्चात्र द्वित्रिसमकैकादशव्योमशी
तगजीवः पश्यति शुक्रो वा अपरोक्ते शुभत्वे तदा
शेषापश्यति च यात्रान्यत्रराशिसमे हि याषष्ठ्य
दा किंचिन्नैवाह रंध्रे लग्नाधिपतिर्भनक्रिका
र्थे न दैव यदि तस्मात् शत्रोर्यान्यथामित्रेन रसिं
कालेन तदा सिद्धिः रंध्रेष्टमस्थानेश्वकालेय
दिलग्नाधिपतिर्भवति तदा यावहेकार्यभन
क्ति विनाशयति यदि तस्मादष्टमस्थानाष्ठत्र॰
हे त्रैवनति न दैवकार्यभंगं करोति अयस्प॰
बलग्नपतिरष्टमस्थानादिमेत्रे दैत्रे याति तदा न॰

स्मिंकालेनस्यकार्यस्यसिद्धिर्भवतीतिवाच्यम्
इदमत्रतत्वंइच्छाकालेगृहपोयत्रगच्छतिन
न्मकालेदन्ते शुभोनीचास्तोविफलः प्रश्नकाले॰
चेद्दफलमाह वीलायमभ्याक्रूरैर्लग्नषड्ष्टा
ष्टचविरुद्धत्वबलः तस्मात्तिकष्टभावेमन्त्र
मपिप्रश्नतश्चेद्भः यदाप्रश्नकालेलग्नेवाष्ट॰
मेवाषष्ठेवावर्तमानश्चेद्भः क्रौर्यैहेयकोवा॰
दितोवाभवतिसविरुद्धस्तच्यातेनो बलस्य॰
चेद्भः कष्टभावेनकेवलेतस्मात्तिकिंमन्त्र॰
मपिकरोतिप्रश्नलग्नादितिभावः विशेषमा
ह हारदोषशोभनःवेटोविवाहादिशुभसद्व्ययम्
क्रूरोव्ययसद्व्ययेराजदस्तभयंःकतृनेमहाः हार॰

भुव· प्र·टी· ४१

शुभस्थाने यदि कस्मिन्सौम्यग्रहो भवति तदा शो
भनेस्थाने द्रव्यव्ययो भवति यदि तत्रैव क्रूरग्र
हस्तदा चौरराजाग्निः प्रभृतिभ्यो शोभनस्था
नेभ्यो व्ययो भवति यदुक्तम् रवौ द्वादशे चंद्रे
वा वक्रे पराजकुले व्ययम् विचारयेद्व्ययस्थैवं
मेवं सर्वत्र पंडितः इति हृन्निकाहृशेषमाह
हर्येश्वन्यान्त्यपाद्दास्यादिदेः केलिश्रावेव्ययः
भौमेन्यस्त्रीकृतसौम्येवस्त्रनोक्रयविक्रये गु·
रौ धर्मे सिते पत्न्याशनौ क्रौर्याद्व्ययेव्ययः राहौ
सूनाद्यर्यार्तिनिवृंदेति खलपंडितः इति मेकी
लिप्रहारम् १२ अथ चतुर्विंशमाह रहमाग
तो न यदा सौकिंवद्रः किमहं यहतो रतिप्रश्ने

मूर्त्तौ ह्रस्वो यदि तन्न ह्रस्वो न बड़ो यथा उरुषः क॰
श्चिन्न्वे दे शोन ने गतो ना याग तः इति किं बड़ो ह्रस्वो
यथेति मध्ये यदि मूर्त्तौ ह्रस्व ह्रस्वदा न ह्रस्वो न ब
ड़ः किं तऊ शाले वर्त्तनः इति वाच्यम् एवैव विशे
षमाह सममेवमगो वा चेत् ह्रस्व ह्रस्व इतो यबड़ो॰
वा मूर्त्तौ तौ च सममेपि च वा य ह्रस्व एवमे च भवेत्
सममेवा एवमे स्थाने वा यदि ह्रस्व ह्रस्वो भवति तदा
वाच्यम् बड़ो ह्रस्वो वास्तनः इति वाच्यम् तथा मू॰
र्त्तौ वा सममेपि च स्थाने यदि ह्रस्व ह्रस्वदापि वाच्यम्
मात्रिनो बड़ो वेति ह्रस्वामिदं बड़स्य मात्रके ह्रस्व
मूर्त्तिस्य या एवमेत तौ ह्रस्वो बड़ो न मो दास्या ह्रस्व
श्रेयो ह्रस्वनो यनः तन्मागे विषयो बड़ मो ह्रणम

भुव. क्रा क्रूरस्तदसौम्याश्च फलोदवस्थ इत्युग्मसंच्याने
भ.टी. चपरस्य टीमनाहिं हिद्रुमिदं व्याख्याने क्रूरविष-
७१ यमित्युग्मं अथवात्र तृतीयमेस्याने चक्रारय
हायदिभवति नदोच्याने पूर्वंबद्धः मह्नद्यल-
ग्नः पंचच्याने चाटिष्यतीति भावः इहयंथेक्रू
रसंबंधि व्याख्याने टीमनादेवह्ननामिति इति
तिथियोटीमपष्ठं लिपिनिहारे ४६ अथपंचविंश
हारमाह चतुर्थे दशमे वापि यदि सौम्यग्रहो भ-
वेत नदानागमने क्रूरे नैव गमने भवेत्
गमनागमनपृच्छालग्नाच्चतुर्थे वा दशमे स्थाने
सौम्यग्रहो सतिगमनेन भवति यदि नैव क्रू-
रग्रहस्तत्र दागमने वक्तव्यं भविष्यतीति वाच्यम्

अत्रैव विशेषमाह द्वितीये केंद्रतोऽभ्येति यदा
खेटस्तदागमः धैर्ययाते ग्रहे दृष्टे शुक्रया दिदृ
मशंकितः आगमनं ह्यकालमाचष्टे केन्द्रगः
स्थानत्रयस्थानाह प्रथमस्थानाद्वा पंचमे द्वितीये ए
कादशस्थाने वा युक्तो घटिकायां खेटः क्रू
रशुभो वाभ्येति तस्यां घटिकायां तदागमः न
ष्टपथिकस्यागमनं वाच्यम् तथाश्रायया
खे केन्द्रे त्रिंशांशेन वांशे वा वर्तमाने ग्रहे द्विती
येऽह्ने दिनैकेन द्वाभ्यां वा आगन्तुकामे ग्रहे दृ
ष्टापथिकस्यागमनस्यमशंकितोऽस्यादिन
ऽन विशेषास्य उपफलमाह द्वितीयमायया
स्थचेद्रःकेन्द्रविशेषतः पथिकागमनं ब्रू

भव॰ नेत्रज्ञासप्तमकेंद्रकम् पार्थिकोयामोनरा ः
३॰टी॰ कदासप्तमयानीतिपृच्छाकालेयदाकेंद्राद्धिनी
७३ यस्थानेचेद्रमायस्यावेलायांआयातिनदैवप
त्थिकस्यागमनेविशेषतोवक्तव्यम् पार्थार
सप्तमकेंद्राद्दष्टमेयातितदावक्तव्यमेष्टन॰
इतिविशेषः अथसप्तमगतचेद्रफलमा॰
ह इन्दुसप्तमगोलग्नात्पाथिकंवक्तिमार्गे
गम् मार्गाधिपश्चराशिपार्थान्तरभागेव्यव॰
स्थितः इन्दुश्चद्रोलग्नात्षष्टेसप्तमेस्थानेभ
वति तयोःपार्थिकेमार्गेगवाक्तिकथय॰
ति नदासप्तमेस्थानेमार्गेलस्याधिपोनव॰
मराशिपाधिपोवाराशिपथान्तरभागेनवमभा

गेहान्तसमसमराशेः नवमराशौ वा सप्तमेंशः पंचका
दयेपरेस्वेशेषुचन्द्रेथोस्थितः पथिकेमार्गेगंवाक्के॰
परेभागेभवति तदातस्यमार्गेस्थस्यपृच्छकस्य॰
गमनेचवक्तव्यमित्यर्थः पुनरपिचेदफलमा
ह किंच चरलग्नेचरांशेवाचन्द्रेथेचेदमास्थि॰
तः स्तनेमवासितेव्यक्तेसमायातेस्ववेश्मनि
श्यागमनमश्रेचरमेषादिलग्नेतथातस्यैवनवां
शकेपिचरस्थानेसित्रप्सति यदिचन्द्रेथेचरस्था
नेचेद्रोभवति तथासपन्देयथाभवति तथावक्त
व्यम् मवासिकेवैदेशाकेस्वकीयगृहमागत
नेवेद्ग्रन्थुपचारः चेद्रद्दष्टाद्विरुधः इतिवा॰
च्यम् पाठान्तरेणाह इागतस्यागमनेसतयः॰

प्रव॰ प्रदी॰ ४४

नभस्थैरेष्टिनेग्रहैर्विलग्नात्सौम्यैर्नेष्टमायाभिलेवाग
मनंगकुत्रयमिताभाम् शुभमध्येनिशानाथेकण्ट
कैःपापवर्जितैः भवासौ शीघ्रमायातिसौम्यैर्ज्ञौभ
समन्वितैः अथागमनयोगानप्याहुः चरलग्नेस्थि
रेचंद्रेसमेतिपरचक्रकम् चरे चंद्रेस्थिरेलग्नेनेति
नष्टमागतिद्वयम् वृषभेषधनुर्सिंहाख्येतौनद्वयेया
दिस्थितः अथगृहागमनंहावापि शत्रुव्यावेनयेति
यत् लग्नेचचंद्रधर्मेशोस्थिरगेनागमोरिपोः
स्तुर्यैनस्तवाहरवेश्चवास्थितोस्थिरगनेहितो लग्न
शुण्पनीहोनशुनहस्थोपरस्परम् परागमनक
नोनवनाथाप्यन्यथापलम् परागमनहस्कायो
लग्नेक्रूरास्थितोबली मार्गेष्वागच्छनशत्रुर्म्लेच्छ

दैवान्तराभवेत् तथैवक्रूरारिगेपापैश्चशत्रुमार्गेपि
वनेने विशेषान्तकेगैः क्रूरैः पापमोरियोनिभंगह
त् इतिपथिकस्यागमनद्वारं १५ अथषष्ठिंशद्वा
रमाह स्मरेधनेव्यये क्रूरेलग्नेस्तेनारिपोशशी
नृयोस्तेनुरिपोशशीकरोयोगः क्रूरेवाचेन्द्रपार्श्वे
गे रोगिणोजीवितमरणेच्छायांयदिस्मरेस्तमे
स्थानेव्ययेद्वादशस्थाने धनेद्वितीयेचस्थानेक्रूर
ग्रहोभवति तदापेत्यासममापेत्या प्रथमो
द्वितीयापेत्या, ष्षमोद्वादशापेत्याचषष्ठेयदि
चंद्रोभवति तदाशीघ्रमस्तुकारकोयोगोभवति
अथचंद्रसमीपस्थक्रूरग्रहेसतिमस्तुयोगोभवति
लग्नेरविस्मरेचंद्रोभवेद्योयोयमेवाह पतेष्वरो।

भु.वृ.
प्र.टी.
६५

हिबुकीस्थः स च यस्मात्तस्य चापदः यदिलग्नेशविभव
ति स्वोत्सममावेश्मो भवति तदाप्युद्यमेव योगो भ
वति एतेषु पापाष्टकेषु स्तुयोगेषु रोगिणः इच्छा
यां मरणं वक्तव्यम् तथा सर्वेस्य लाभादि इच्छुक
स्य सद्यः श्रापदो वक्तव्याः इति श्लोकार्थः इति स्व
स्थयोगद्वारं १६ अथ सम विशेद्वारमाह इच्छा
यां स्तुगे क्रूरे दुर्गभंगो न जायते बलहीनेपिव
क्रेव्यं किंउन बलशालिनि इत्यादि भंगस्य ये य
दि स्वतौ क्रूरग्रहो भवति तदा न भवत्येव दुर्गभंगः
कदापि स क्रूरो मूर्तिस्थोपि बलहीनो भवति त
दापि दुर्गभंगो न भवति बलशालिनि बलाधि
के च ग्रहे किं वक्तव्यं इति द्वितिउक्तो विशेषेण त

ह्रद्यदि विलग्नगः शाकेणापि तदा हृद्रोगभंगः क
लेन शाकान्ते स्थितिः ७ ओं मंगलः नयावाह्नविशे
षेण यदि लग्ने भवति तदा शाकेणापि हृद्रोगभंग
केनेन शाकान्ते अममन्येन इत्यर्थः किंच सः वि
शेषमाह सप्तमे यदि राहुस्या हृद्रोगजडितिभन्य
ते मृत्तौ क्रूरः शुभो वापि क्रूरदृष्टेन शोभना
यदि इक्षालग्नात्सप्तमे राहुर्भवति तदा हृद्रोगभं
गः शीघ्रं भवतीति वाच्यम् अत्र कारणमाह य
तः कारणाद्वापि हृद्रोगभंगसप्तमे क्रूरग्रहो न तावे
व वर्तमानः शुभो भवति यद्यपि पापग्रहो सप्तम
स्थानवर्त्तमानो शुभग्रहदृष्टिर्भवत्यतः क्रूरदृष्टेन शो
भनेतिभावः १२ अथान्यविशेषमाह मृतिस

प्र.व.
प्र.टी.
४९

समयोः क्रूराभावे लग्नपतिः व्यये षष्ठाष्टमे हित्वा
केचनदाहर्गेनभज्यते एवं चौर्यादयराशीनिमूर्तौ
क्रूरग्रहभावहः इति ग्रहभावहाश्चापिनक्रूर॰
स्यकदाचन एवं श्रेवोक्तप्रकारेणाहचौर्यादय
ह्कासीतिप्रश्ने ग्रहाश्चापिश्रूतौवर्तमानः क्रूरग्रहः
शुभावहः शोभनकर्तानयायावद्ग्रहाश्चापिप्रश्ने
क्रूरग्रहस्यहार्ष्टिः शुभावहानभवतिकर्मायो॰
निभावः उपदेशः सर्वस्यमाह विवादेशत्रुह॰
ननेरणेजकटकेनया क्रूरेमूर्तौजयोस्तेयः क्रूर
हष्णापराजयः विवादेशत्रुहननेरणेजकटके
टके एतेषुसर्वेषुयदिमूर्तौक्रूरग्रहोभवति न
दाजयोवाच्यः क्रूरदृष्णानपराजयोवाच्यः

विशेषमाह मूर्त्तौ सप्तमयोः क्रूरौ भावे लग्नपतिश्च
ये षष्ठाष्टमे द्वितीये वा तदा दुर्गं न भज्यते मूर्त्तौ वा
सप्तमे स्थाने वा यदि क्रूरग्रहो भवति लग्नपतिश्च
ये द्वादशे च भवति तदापि वक्रत्वम् दुर्गभंगो न भ
वतीति विशेषमाह अपरेऽपि चौर्यादियोगे ध्रुवे
विनाग्रहम् मूर्त्तौ सर्वत्र वक्रत्वं चौर्यप्रश्ने शुभं न
हैः अपरेऽपि विवादशत्रुहननादिषु कार्येषु मू
र्त्तौ क्रूरग्रह एव विलोकनीयः जयदायी भवति ना
परः सौम्यः मूर्त्तौ शुभेन चौर्यं स्यात्तत्फलं केवलं
भवेत् शरीरे शुष्यजशाले शुभयोगसंभावतः
तदा चौर्यप्रश्ने यदि क्रूरग्रहभावेन मूर्त्तौ शुभग्रहो
न भवति तदा वक्रत्वम् चौर्यलाभोऽस्य न भवि

भुव:
सं.टी.
४७

ष्यति किं तु मध्ये, परं लाभफलं भविष्यति न यास्य
चौरस्य शरीरे ऽशालेशोऽनेन भनग्रहस्य भावात् शु
भचौरग्रहो न वक्तव्यः सौम्यकार्ये ह्नि कृत्तदाः ह
नष्टस्य लग्नपस्स्वामी चौरद्यूनपतिस्सनः चेद्रा
कौ नष्टवित्तस्य तत्तत्तेभ्यो विनिर्णयः नष्टं चेदु
शुभो वापि हष्टशीर्षोदये शुभैः नष्टस्वामिकोऽन्ये
वलाभो वा सबलैः शुभैः विलग्नेथवा जे ३ ३ बष्टे
वा यच्छुभग्रहः नष्टस्वामिकरोऽन्ये वक्रूरस्तत्र वि
पर्ययः द्यूने च लग्नपे लग्नेन नष्टपस्सम मस्तुनो
नष्टलाभस्तथा द्यूने लग्नैपो नाप्यनेहजनम् इउ
स्माकेस्मे लाभे वा क्रोणि द्यूनपे न हि चेदेक्रो
हिने यकेन्द्रे हजने चौरोयान्वेषणपर्यति विनष्टे द्यूनपे

वीर्यान्वियते केंद्रपेक्षपे लग्नपो वा शुभैर्युक्ते
दृष्टे चेद्दैवलब्धयः क्षिप्रं षड्गबाहुल्ये सौम्य
योगावलोकिते मण्डपतिनतनत्वं एनष्टे च-
न्ताविमनारूढनष्ट नष्टस्यादिशः प्रश्नलग्ने श्र
वीर्याद्वितिणादशमे जायागृहमपरादिक
नयैवत्रननतराचेद्वात् यदा माधार्योशा-
रविभिन्नऊजराहृयमेद्रसौम्यवाकानयाके-
न्द्राणां मन्यातेभे बलवान्यस्य नूस्यादिरवाच्या-
एकादशानवपंचमसमचतुर्थदशावाक्य-
तो श्वन्योन्यसहयैदृष्टनवत्वमाप्यतेनिराशो
न चेद्वादैन्यालग्नवीतिनः स्त्रीयवेष्णगस्यो
रः पश्यपतिलग्नमैथकं नरोभवेत्यातिवे-

भुव॰ ष्टमकः चौरः लग्नेशो यदि लग्ने सप्तमसप्तमलग्नेशस्थि

प्र॰दी॰ तस्तैकचेचेज्ज्ञातिर्गोत्रदेश नवांशेवा स्वगृहे चौ

५८ रः सप्तमेशास्तंगतश्चः स्वामी चौरः सप्तस्वगृहे॰

ऽस्थः स्वनवांशे द्रेक्काणे त्रिंशांशे स्वान्सपदा॰

केवादिनः सप्तमांशे स्वपो वा कोन्स चेद्भ्रमे॰

व्ययेऽथवा स्वामी चौरः पिता चेद्भ्राता मातासुके॰

निजाप्रिया शानोदासी क्रमेभ्राता ३ शोवा॰

नेत्रहन्त्रिनः षट्पदा चेद्लग्ने च शानेप

ष्टपति पापाणवेशाभश्चौरः सप्तमेशो वा गी॰

शोरहश्चालोभाग्रनेवस्त्व सप्तमेशाश्चेन्मः स्वा

ंतरत्मा यनालकंभंक्त्रा सप्तमेश प्रथुकः चैं॰

इस्मरगायिनेनेव मेषनक्षत्राण्यश्चौरो वृषे

तोवियउच्यते मिथुनोनस्करोवैश्यः कर्के शूद्रउदा
हृतः सिंहेतस्थानकश्चौरः कन्येचिंतावरांगना
शुद्रोवायदिवाभानातस्तेनतस्करोभवेत् वृश्चि-
केभ्रन्त्यकश्चौरोधनेचौरांतिरांगना मगोत्रीमक
रेचौरः कुम्भेमूषकमेवच मीनेशुधरनोस्थानेन
नाशोनविद्यते इतिचोरशौराधिकारः यद्वा
मात्रकाभ्यांविप्रोशुक्रगुरुनया श्रवणीशोदिः
नमाणि इतिश्लोकाभ्यांवर्णज्ञातीचतेयम् कः
वाकुजनोशिशुसैन्यः इतिश्लोकद्वयेनतेयम् यः
हास्तिकुञ्जायिपिशुंस्त्रीग्रहौचोरोनरांगना साक्षिरे
चरराशौचेत्स्त्रीयोवाचोवाहिर्भवः वस्तासिते
रक्षायांतवेकर्कोलिमीनतोम्ब्रतटेशमिषवाः

भुव॰ तस्मात् धनुरान्सिंसितेष्वनंगभविमिश्रननलाऽ
प्र॰टी॰ भेममभमौवेश्ममधेवाकन्यायांलेज्ञांतरे मक
७९ रवृषेश्चागवृषश्मौ यहाश्चकेचेंद्रेनलाथालर
निमागज्ञमेव श्रयसामान्येनसर्वेज्ञरकमेवि
षयश्लोकमाह रणेचौर्यादिहननेधानवादा॰
धिकमेत्व क्रूराक्रूरसमायोगमेतैरेवविचा॰
र्येते पनेश्वरणेचौर्यादिकार्येश्वम्रैतैरेवविचा
रणीया यदिप्रश्नकालेश्वनैौक्रूरस्यात्तदाशो॰
भनाः यदासौम्यस्तदा,भद्रेक्रूराक्रूरविचारेण
ताहशमेवफलंवक्तव्यमितिभावः इतिप्रश्न
कटयत्राह ग्रहैनौक्रूरनहस्त्रेयौश्चेयमौक्रूर॰
हृद्रहि शुभेनशोनेभनोग्रहैनौस्तुभद्राष्टिस्यशो

भना । शुवौक्षेशुविवादचौर्यदुर्गभंगादिशुभनैौव
नेमानाः क्रूरग्रहः श्रेयान् कार्यसाधकइत्यर्थः
क्रूरग्रहस्य दृष्टिनै शोभनाकार्यभंगत्वात् तथा-
शुभग्रहो भूनैौन शोभनाः कार्यसाधकत्वात्
त्पुनः शुभग्रहस्य दृष्टिस्तवेत्र शोभनेति भावः
ग्रथैकोनविंशंद्वारमाह केनालग्नपतिस्तैयो-
त्रिकोणायपतिस्तनः ग्रहोमहमिदेवत्सम-
तिमश्रेन्नग्रहाशि केनायाहकोत्रलग्नपति-
र्गतव्यः त्रिकोणानश्रायस्यएकादशस्यस्या-
नस्यपतिः श्रत्रकाश्चिद्दर्नितश्शकेवत्स्वग्र-
होमम मलाभोभविष्यतिनवेतिमश्रेमति
वलस्यालितिलग्नेचेद्दहसेननाक्रियाणकम्

भुव.
प्र.टी.
५५

तस्मात्क्रयाणकालाभाद्दुर्लभं भवतीति निश्चितम्
तस्मिल्लग्ने लग्नपतिर्यदि शुभग्रहदृष्टास्तल्लग्नेप
श्यंति तदा बलवल्लग्नमिति हेतोरुच्यते त्वया
यश्चिनेवस्तुग्राहकम् तस्मात्त्वयाणकात्तवस्व
ल्लाभो भविष्यतीति निश्चयेन ब्रूयाद्यदि शो
लग्नाधिपतिनष्टउदितो मित्रदृष्टेश्चैवगोतम
स्ययावतो विंशोपकालग्नेपश्यंति तावतो विं
शोपकालाभो भविष्यतीति भावार्थः लग्नपा
श्यंति लग्नेशः सग्रासो विक्रयोन्यथा धनेपे
इभेलेवस्तुसमागतात्क्रयेन्यथा विक्रीणास्व
मुकं वस्तु सूत्रेण वै विधेयति आयस्थाने बल
वति विक्रीतं वस्तु क्रयाणकम् कश्चित्पृच्छति

इदमुक्तवस्तुविक्रीणामि इति मत्वेशानियदिश्रा
यमेकादशाख्यानस्यस्वामीस्वस्थानेभवतिपश्यº
तिवातेष्यानेनतदावक्तव्यम् तद्वस्तुविक्रीयेन
लाभोभविष्यति इतिभावः अत्रैवपुनर्विशेषमा
ह समाहैवामहाचैवावस्तुमेकाययाशुकम् ए
काया येनखेटेनशुभत्वंप्रतिपद्यते अशुकंवस्तुº
समाहेमत्तोचैवाभविष्यतीतिममकथयेति मº
श्नेतस्मिल्लग्नेयेनखेटेनग्रहेणशुभभावः प्रतिº
पद्यते तत्प्रमादिनेनसबलत्वेक्रियते इतिभावाः
यावत् खेटोसौयावतोमासानस्पलतस्यसौम्य
नाम् विधत्तेतावतोमासान्समाप्तैश्रुवते अथाः
असौखेटःग्रहाः यावत्संख्यान् मासानस्पदस्का

भ॰व॰ प्र॰टी॰ ५१ लग्नस्य सौम्यभावे विघ्ने जातवतो मासान् कथाण
केसमास्तैर्भविष्यतीवाच्यम् अथव्यतिरेकमाह
अथयासावशुभावित्यः कियद्भिर्वा मासैरेवम् सौम्या-
भावे विलग्नस्य विधास्यतीति विनिश्चितम् अथेति-
मकान्तरेण अथयद्यसौ लग्नपो लग्नेशो वा सौम्य
ग्रहाभावेन क्रूरस्यात् तदा तादृशो विचिन्त्यम्
अशुभावशुभग्रहः कियद्भिर्दिवसैर्वास्य लग्नस्य सौ-
म्यभावे सबलत्वे विधास्यतीति विनिश्चित्यः तान्-
व्यादिवसैर्मासामासैस्तावद्भिरस्याहि समर्थेना-
वलनोहि यानि पायावि चतुर्णैः अत्र गुरुणाग्र-
हस्यादिवसस्य सेव्यायामासाः कल्पनीयाः तत-
स्तावद्भिर्मासैरस्य वलनसमर्थेनाभविष्यतीति वि

वलाणेः ज्योतिर्विद्भिः प्रतिपाद्यामएववक्तव्येति
यावत् कलापकम् अत्रविशेषमाह अधिष्ठा-
नबलेतेयेलग्नेस्वामिविवर्जिते बलहीनेत्वधि-
ष्ठानःयाहुस्स्वामिबलेबलम् यस्यवस्तुनोयोधि
ष्ठानाधिदेवताभवतितस्यबलेसम्पूर्णेदृष्टाद्य
वलोकनत्वंपतेयम् केन्याह स्वामिकन्केटष्टा
दिहीनेलग्नेऊनत्वमित्याह सैयामहात्म्याधिः स-
मर्थेसबलेलग्नेमहार्घमबलेऊनः कैयाणक्का
नोवस्तुनोऽर्धेएकासौम्यतेयाकथमित्याह स
मर्थेसबलेलग्नेऽबलेचमहार्घमिति समर्घा
निश्चितत्वावाच्यमितिभावः एतदेवोपदिशन्ना
ह सौम्यदृष्टेस्वामिदृष्टेसौम्यकेन्द्रयुतेशुभैः।

भुव॰
प्र॰टी॰
५२

बलेनयुतः बलहीनेऽपि लग्नबलिनेसतिवस्तु
नः स्वामिनोबलेबलमाह दैवज्ञइतिविशेषाः
यद्बलगतापत्यादिबलेनभवति नद्वस्तुनः स्वा
मिनोबले लग्नस्यापिबलवत्वमितिभावः अथ
केषांवस्तूनांकःस्वामीतिएतज्ज्ञानार्थंश्लोका
नाह रसानांसमवस्तोमस्यानांवृहस्प
ति श्यामानांचविधानांचशुक्लानांभार्गवस्ततः
पेशकोद्रव्यमाषाणांतिलानांलवणस्यच स
र्वेषांकृस्नवस्तूनांसप्तमेवशानेश्वरः स्वर्णार्थी
पीतधान्यस्यगवांगोधूमसर्षपम् शालीनां
नोचसर्वेषांसप्तमेवदृहस्पतिः शुक्लसर्ववस्
तूनांविद्रुलानांतथापःस्ततः सेहानांचरसानांच

हृग्यीनोऽदिवाकरः कोशधान्यस्य सर्वस्य सर्वा
लाभो च मंगलः इत्येते च महास्सर्वे स्वामिनस्स
वेवलग्न इत्यादि यन्योन्यवादवसेयम् श्रयो
पसंहरन्नाह कथाणकानो एकैकं ये सौम्यान्ते
यामहान्नाविः समवै सबले लग्ने महाचैमव
लेष्ठनः कथाणकानो वलस्नो इथं एका सौम्य
नेया कथमित्याह समवै सबले लग्ने ष्ठवले च
महाचैमिति सम्यार्गविनिश्चित्य वाच्यमिति भावः
एतदेवोपादिशन्नाह सौम्यदृष्टे स्वामिदृष्टे सौ
म्यकेन्द्रकोणे शुभैः सबले त्रुवते लग्ने सबले वा
न्यथा बुधाः सौम्यपैदृष्टे दृष्टे भवति श्रथवा सौः
मिनस्सौम्येन क्रूरेण वा लग्नादिस्वामिना च दृष्टे

भव्ं
भ·टी·
५३

अथवा सौम्यग्रहाः केन्द्रे वा भवन्ति अथवा सौम्य
ग्रहैर्युक्तं भवति यल्लग्नं चैव युक्तं भवति तदेवल
ग्नं सबलं ब्रुवते कथयन्ति दैवज्ञाः इति शेषः तदु
न्नैतस्मादन्यथायुते लग्नमबलं वदन्तीत्यर्थः
विशेषं चात्राह सबले लग्ने लाभे शोभनग्रहावस्था
त्कल्याणकरम् अबले लग्ने लाभे शोभनमेवं मिश्र
केसमम् इति कल्याणकपद्धतिः ९९
अथ विंशोद्धारमाह मन्तुभुवनकेनोप्यबले
न सदृशेऽयम् त्रियते येन योगेन तेन योगेन
कथ्यते यस्मिन् लग्ने स्मरे व्ययेऽन्यादिस्थो कोऽर्थः
मन्तुयोगो भवति तद्यथा खपुष्पवाच्यम् धर्मा
कास्थानेदृश्मे विष्यति देमेणनो समायाति मन्तु

योगेसमागते आमयावीर्विनियतेबद्धशीघ्रेण
गच्छते नयानावागमनं सत्रेऽपि सागवन्सन्तु-
योगेभवति नयात्क्षेमेणनौत्रायानीतिवाच्यम्
परत्रयोगेण: इच्छायात्रमरणमेवेति बद्धस
श्लेपिसन्तुयोगेसतिबद्धः शीघ्रेश्रुद्गच्छतेति
श्लोकद्वयार्थः अथविशेषमाह तेमायानेब-
हिस्थस्यब्रुडत्वेपतनेजले पण्यवस्तुनोल-
ब्धिनौविप्रश्लेचनष्टये बहिस्थस्यप्रवहण-
स्यागमने १ जलेबुडनं जलेपतनं २ जलम-
ध्येवस्तुलतण ३ पण्यानामप्रवहणागनक्रया
णकानंच्यवहीरैलब्धिलाभः इतिनौविषयेस
प्रचनष्टयेभवति अथेनप्रश्नफलमाह ॥

प्र.व. हेमागमनइच्छायांमुन्थयोगोस्ति चेत्तदा हेमे
प्र.श्री. णयातिनौपण्यलाभोव्यवहृतोभवेत् सवह
५४ नस्यहेमागमनमश्रेयदिइच्छालग्नेशात्क
मेवमुन्थयोगोभवति तदावाच्यम् हेमेण
यातिमौरितिनयापण्यव्यवहारेलाभमश्रेय
दिसायवदेवमुन्थयोगस्यात्तदानौव्यव
हारेमहालाभइति अथनोबुडनमाह यस्मि
ल्लग्नेलग्नाधिपोलग्नेनेत्रितेनपश्यति न
थामुन्थपोःइमस्थानाधिपोमुन्थमइमस्थाने
नपश्यति तदावक्तव्यम् निश्चयेनयानपात्रस्य
बुडनमेवेति अतिव्यतिरेकश्लोकः लग्नंपश्यतिल॰
नेशोयदिमुन्थपतिर्यदि नबुडतिनयापेनोलाभोभव
तिनिश्चितम्

अथजलवापतिकामाह लग्नपोवा हिमस्थाना
धिपतिर्वाभवेद्यदि सममेकयदिस्थितंजले॰
वापतिकोनदा मध्यसमयेलग्नपो हिमस्थाना॰
धिपोवायदिसममस्थानेभवेत् तदावक्तव्यम्
जलमध्येवाजलवापतिकेवभविष्यति नीचोवा
जलमिनोवास्तपतिनवमगोरिपुक्षेत्रेनीचेवाभ
वति यदाख्यावृहस्पतिलाभोभवेत्तनदा अत्रैवम
थ्रयदिसास्तपतिर्नीचोलग्नोवास्तपतिन॰
वा नवमस्थानेरिपुक्षेत्रेभवति इतिप्रकारेणम
स्तपतिसम्बन्धेनालाभः तथाइतीयेपदेनी
चोवैति यत्रकुत्रापिवनेमानोस्तपतिस्सर्यनी
चोवैतिभवतितदापिवक्तव्यम् तावागतवस्तु

भु.च.
प्र.टी.
५५

व्यवहारेलाभोनभविष्यतीतिविशेषः स्वस्थःपति
तया वर्जमपरोक्तिग्रहः सोपिनीचोरिपुक्षेत्रेन
वमगोभवेत् रिपुक्षेत्रेवर्जमपिनीचक्षेत्रेनवम
गःस्यात्तदानलाभः विशेषान्नलग्नेशास्याःयेया
गस्याज्यः अथवृश्चिकादिशेषमाह यदाष्टिकेः
शोलग्नेशोनीचेवाशत्रुवेश्मनि नीचोन्योनव
मस्थोवेलाभोनव्यवहारतः १ अस्तंगतोयत्लग्ने
शोलग्नजयोश्मोनया क्रूरात्तिश्चतिएच्छायाः
स्वस्थःपतपनेत्तदा २ लग्नंपश्यतिलग्नेशोष्ठि
द्वैमीवसितेन्यवः उच्चेशुभेदितेलग्नेष्ठेवेलाभ
स्तेभवः ३ नोलाभदानवेतिसत्रेलग्नंनभावेन
भः क्रूपःसमरहाश्चःकालश्चन्द्रेषष्ठानामि

निरुचना ४ हिबुकचतुष्के चरहस्तादितिपणदिरन
वेमैद्रद्राव्याववयोलाभः वामोभागस्थे पथ्यान्य
षे चनतान्विकटत्र ५ पने भ्रुत्रमैरभ्रमैवानुदृष्वि
नेमादिद्रीप्रभः केन्द्रेक्रूरे षष्ठ्ययगेःलाभनेवा
नौ समेति सौख्येन ६ केन्द्रे केन्दुनटेवाक्रुरारात्तुत्र
विभागदोषेणक्रुरतिनदानोष्ठ्ये चेडस्थेन्यनाति
वहकाष्टः ७ दशमेस्थात्रभौमोन्यविन्दुत्याता
स्वभन्यते पोनः तुर्यभौमेविनलिनवह्निरवः कि
मपिउहहाति ८ भौममानषारश्रोचौ नवाङ्कवि
लोनिद्रष्टामस्थः मन्दः ऊपतम्भः सङ्भेलसेन
भन्यते ९ भौमश्रानेलग्नेचेन्दुखोत्रभन्यनलग्ने
पोवक्री यहायसिन्त्रा श्रोलग्ने प्रात्रस्यराश्रेश्रः १०

भव: वक्रे नीचास्तगत्याभ्योनिलग्नाधिपः शुभैर्दृष्टाव
प्र·टो· लग्नमेनः क्रूरोदृष्टसाम्यानिवक्रविना ॥ इति
५९ नीचखास्तरूपनीचमतिबन्धनत्रयंद्वारं ३
प्रत्येकविंशद्वारमाह प्रश्ननवांशकगतौ वि
चारात्विव्यस्यनाडिनविलग्नम् मध्यखवधार्थे
गणकैर्वाच्यमतिक्रान्तादिनरवन्नम् प्रश्नोनाद
नस्यनवांशेनगता प्रत्याहतेमानाद्येविचरा
ग्रहास्तानताडिनविलग्नेप्रश्नकालगतेविन्यस
उपलिकायांविलिखेन्नार्थः गणकैर्दैवतेर
नीलस्यगनस्यादिवसस्यातिक्रान्तेरवनेर्नवेनला
भहान्यादिकेज्ञातमित्यादित्रपंचवधार्थे प्रश्न
वाच्यम् लग्नेयदुक्तविचारोभवति नवांशकग

नैधेहैस्तत्रबीजेगत्रपदेशेलग्ननवांशोन्यथा
स्हेति अनोनर्दिनफलमश्रयोविचारोलग्न-
भवतिसस्वैपिनत्कालिकएवकालग्नेनव-
भागेकेनेवर्त्तमानसंशेरहोनानत्रसांशस्थ-
हेनेचार्थनदन्तसारेणनोनार्हनफलवाच्य
म् नत्तुद्रव्यकारेणनवांशकानयनकनन
न्फलादिचेकिंनोक्तमित्याह बीजमितिबी-
जीगोप्यबीजान्तरत्रपसाम्नायइतियावदुत्रप
देशादेवावगन्तव्यः अन्यथागत्रपदेशाद्वि-
नाग्रयुक्तएवाम्नायइतिभावः लग्नेषांशके
वर्त्तमानेवायोविचारोभवतिसनवांशकेग
नैधेहेस्तयाह नवांशकेसितताना शे-

ग्रव॰ भागहृतलवयम नाड्यः पंचदशाष्टेन्दो भौमेप
म॰टी॰ चारिदिनानि च मासोजीवेसत्रिभागहृतलवय
८० म नाड्यः पंचदशाष्टेन्दो भौमेपंचारिदिनानि च
मासोजीवेसत्रिभागाहृयोदशाचवासराः श
नौमासत्रयमंशोवाहौमासद्वयंभुजः इति मा
गेष्वनवांशरीत्या नयाष्टसमप्ति १६ रेक
हे ५। समदशाकेशाने ११७ द्विपंचाशान ५२
द्वाविंशाइन्द्रशाने १२१ वक्रदिनमंगलादी॰
नोमित्रदेत्रंवक्रास्थित्यान्स्वनराशिभागैः शा
न्तयनलनवभागिनसयेशुक्रबुधचन्द्रभौम
शनुसकलराशिभोगश्चखेटस्यचारिकाभि
लब्धापादाहृयाएवंजीवशनिराहुनवांशके

ग्रहेस्तम्भमित्युक्तोदितैः तथाराशिगत्याग्र-
हो यत्र राशौ तत्र शाकगत्या यो ग्रहो यत्रांशकेन
यो विचारो यादे राशौ ग्रहस्य चन्द्रस्य शाके गत-
श्लेष्मसदा चन्द्रस्य चन्द्रेष्म इति भाषया
सर्वभावेषु सर्वग्रहाबलवत्त्यागतः सबले-
स्यात् ननु यथा त्वनवांशकगत्या ग्रहफलम्
के तथा कथं न लग्ननवांशकेनापि कृतेत्या
ह वीजेषु परेशोयादि सर्वस्यापि तान स्ववी
जेनत्तो गतभिर्त्ता शकेनवांशककारणत्वपा
दि ल्लेन लग्ननवांशककारणम् हत्ता नवांश
कगत्या लग्ना हि न्यस्य नास्मिन विलग्ने ग्रहस्य
दायं गणकैर्वाच्यमिति ऊनन्तरं निर्वृत्तम् श्री-

भुवः नीतदिनस्यनवांशेनगता प्रकाशन्तेमानाः
प्र·टी· विचराः प्रहस्थान् नीतदिनलग्ने विनाश्यकालि
५८ लिकायां विलिखेत्पश्चात् गणकैर्दैवज्ञैर्नीतस्य
दिवसस्यातिक्रान्ते रत्ने नवैतल्लाभा इत्यादि
कल्याणमित्यादि रूपमवधार्य प्रष्टुर्वाच्यम् इति
प्रनीतदिनलाभादिद्वारम् ३। अथ द्वाविंशः
द्वारमाह लग्नाधिपतिर्यन्नवांशे इष्टकाललग्नेन
मंशमालोक्यलग्नाधिपो शाकेनवांशे नायये
दृष्टिस्तदृष्टवम् इष्टकाललग्नेलग्नपतिर्यस्मिन्न
वांशके भवति तमंशं सम्यगालोक्य ततो ल
ग्नाधिपतिलग्ननवांशनायकयोर्दृष्टिकृतं ब
हुत्वं चेति विचारणीयं भवति ततः किमित्याह

यत्रस्थानेत्रभवेत्तन्दरनामैनत्रधनादिभावे
७ यावल्लग्नाधिपतेरंशककालास्सकालः
४ यत्रनत्रधनादिस्थाने७ लग्नेशेशांशाधिपति
र्वोभवति नत्रनन्त्यादि७ तन्दरनामस्यांकियघा
वत् तन्दरनामभवतीत्याह यावदिति लग्नप
तेर्यावद्दवांशस्थितिकालः ४ शांशाधिपतेर्यावदि
कालइति ननोपिकिमित्यात्य संचार्यैसोना
वयावत्पूर्णेभवेत्तावत्तेभावः मासफलेसम्पू
र्णेनातेलग्नाधिपात्रादित्रय तल्लग्नपतेरंशा
धिपतिश्चतावद्धनादिस्थाने७ संचार्योयावत्र
यत्रैधनादयेभावः पूर्णोभवति यत्रस्थानेल
ग्नेशांशाधिपयोर्होविः सम्पूर्णफलत्वेमित्रत्वे

भुवं॰ प्र॰टी॰ ५५

वास्यात्तदा तस्य स्थानस्य संख्यया मासंसंख्या वक्त
व्या तत्रैव फलं भवतीत्यर्थः ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ ३
ति फलं मासस्य लक्षणात् ॥ इति द्वाविंशा २२ अथ
त्रयोविंशोद्धारमाह ॥ द्रेष्काणे यत्र लग्ने स्याद्धुवि
शांतितमेततः ॥ द्रेष्काणे यत्र लग्नेशः पृच्छायां त
न्मृतिर्ध्रुवम् ॥ यत्र द्रेष्काणे लग्नत्रिभागरूपे लग्ने
भवति तस्माल्लग्नाद्द्वाविंशतितमे भागे अष्टमस्था
ने द्रेष्काणे यदि लग्नाधिपतिर्भवति तदा रोगि॰
णः पृच्छायां द्रेष्काणानुसारेण मरतिन्मरणं वा॰
च्यम् ॥ अत्रैव विशेषमाह ॥ लग्नपोरन्ध्रपश्चापि
रन्ध्रेशस्तावनुभौ यदि ॥ क्षिप्तौ द्रेष्काणएकस्मि
न्तदारन्ध्रगतश्शोसंशयः ॥ लग्नपाःष्टमस्थाना॰

विपश्च यत्र भावपि रन्ध्रस्थाने: स्वमस्थानेस्थानाम्
एकद्रेक्काणस्थौ तदा रोगिनो रन्ध्रे ववक्व्यात्र
लग्नपो रन्ध्रपश्चापि लग्नेस्थानान्तभौयदि स्थि
तो द्रेक्काण एकस्मिंस्तदा मृतिर्विरामयः लग्ना
धिपतिस्तथा: स्वमस्थानाधिपतिर्यदि लग्नेस्थाना
न्तभावपि कथं भूतायेकस्मिन्नव द्रेक्काणे स्थितौ
तदा रोगिणः स्वछायां मृतिर्नैरोग्यमिति वाच्य
म् लग्नपो लाभपश्चापि लाभस्थानान्तभौयदि
स्थितो द्रेक्काण एकस्मिन्न स्वलोभो भुवं तदा ल
ग्नाधिपतिर्लाभाधिपतीयत्र भौ लाभस्थानान्
एकद्रेक्काणस्थौ तदा स्वछुक स्य लाभौ वाच्यमि
ति लग्नपः ३त्रपश्चापि ३त्रेस्थानान्तभौयदि ।

भ.व.
प्र.दी.
६.

स्थितौद्रेक्काणकस्मिन्नत्रयामिभविष्यति एवंद्वा
दशभावेषुद्रेक्काणैरेवकेवलैर्योनिनिश्चयम् ब्रू
याद्भावेन्येषुनिस्पृहः एवंप्रकारेणद्वोक्तानेद्वा
दशभावेषुद्वादशस्वपिनत्रयन्नाधिभावेषुकेव
लैर्द्रेक्काणैरेवनिश्चयंब्रूयान्नान्यैरितः अन्येष्वपि
दृष्ट्याद्यैर्विचारणीयइत्यर्थः अथसर्वेदृष्टान्तत्र
कारान्तरेणविलोकयित्वेरीत्याह प्रश्नकालेसौ
म्यवर्गैर्लग्नेयद्यधिकोभवेत् यद्भावानपेक्षेण
उदाहृतंशुभफलम् यस्मिन्प्रश्नकालेसौम्यव
र्गेयदिलग्नेधिकोभवेत् कोर्थः यस्मिंल्लग्नेसौ
म्यग्रहाणांद्रेक्काणनवांशकादयोवर्गाएवबल
वत्त्वेनाधिकभावंभजन्तेइत्यर्थः नदायद्भा

वापेक्षाभवत्तापिशुभंफलसमाख्येयंकथनीयमि
त्यर्थः प्रश्नकालेक्रूरवर्गोलग्नेयद्यधिकोभवेत्
शुभंफलमाख्येयंयद्यपेक्षाविनानदा यस्मि
न्प्रश्नेक्रूरवर्गोधिकोभवतिक्रूरएवलग्नेबहवो
भवन्तीत्यर्थः तदापिग्रहभावापेक्षाविनाप्यशु
भमेवफलंवक्तव्यमितिद्रेष्काणादिद्वारेण अ
थयवनाभिशद्वादशमाह मूर्तौ किंद्वेद्वादशांशकोव्य
येकेमीणभूलतनः षष्ठान्त्यपापाखगस्तत्रोव्ययंस
प्रोक्तवतः मूर्तौलग्नेकिंद्वेप्रथमस्थानेद्वादशा
शकः शुभोभवति तथाव्ययेद्वादशकर्मणि
दशमेस्थानेभूलग्नोमंगलोभवति तथाषष्ठे
नेद्वादशांशे आद्यमूर्तौवषमेच षष्ठेस्थानेपाप

भव॰
प्र॰दी॰
६१

रिचन्द्रो भवति तदा व्ययेद्वादशे ग्रहे सममेवाप
रे यद्वा भवन्ति किं तदित्याह देवाधिपा काश
देवी शाकिन्यादयो देवता देवदोषो भूदेवानामवा
न्तकामिह्नादयः व्यात्व्यायदि १८९ स्थाने र
विर्भवन्ति तदा क्षेत्रपालदोषः यदि ६ ९ १८
चन्द्रो भवति तदा काशदेवतादोषः यदि मंग
लो भवति तदा शाकिनीदोषः यदि ९ ७ बुधो
भवति तदा वनदेवतादोषः यदि ९ ७ बृहस्प
तिर्भवति तदा देवदोषो भवति यदि ९ ७ शुक्रो
भवति तदा जलदेवतादोषः नद्या यदि ९ ७
शनिर्भवति तदा ग्रामदोषो दशादि यदि ९ ७
राहुर्भवति तदा चेत्तगतिकादेस्कोषो यं ॥

गुरुदेवनाडीदोषो वाच्यः विशेषव्याख्या नदा
यद्यपि ज्ञानि वज्राङ्गः सर्वेच्छनयापिनीच आत्मा
यमपि पश्येत् अन्यजातीयपुरुषं विद्वान्मने सर्पे २
दृहे स्मगालस्य उक्तवानभवत्येतपादिपनंच
एालव्यन्तदोषं करोमीत्यनुक्तयापि सेयं अ
त्रहानिकाद्विशेषमाह केन्द्रे त्रिकोणगो क्षीदेव
येद्व्यानिनशुनो रवौ देव्याः उजेगोत्रदेव्यसो॰
म्येविचित्रजः वागैवामनोदोषः शुभेशुक्रेवि
हूषकः क्षिदेक्रूरग्रहापेत्याकामेण्यक्षीनरो
द्रवम् शानीचमुद्रहोराहोमेनाकिंबग्रहहयोः
क्रूरसौम्याख्येदोषः क्षीणाञ्चपोययोगनः चन्द्रः
केन्द्रेषु चेत्क्रूरादोषास्तस्तीविनावांयम् उक्तनी

भवः चतेयोत्कल्पोबलेमतेर्हिबेबलः पाददोषोभवे
भसोः त्केन्द्रेत्रिकोणेशाहयंमतम् स्त्यावेशात्रयेदोषा
६१ भयेविशानिराशाकाः अस्तंगतोयवानीचोग्रहो
दोषकरोयदि तदादोषफलंनास्तिवाच्यंज्योति
विदांहितम् यदिवा व्ययेऽष्टमेरवौयदादैत्रपा
लास्तश्चेज्ञाः शनौगोत्रदेवीदोषोशाकिनीद॰
शिरूपणम् बुधेयशनजोदोषोपित्ररूपेनामहो
 गणे शुक्रेव्योमचरीचाणजलदेव्यस्तुमातरः
शवोपराङ्गेचन्द्रेगस्त्व्याहनदेवतो चरभाणे
त्रिभागहाभुयेसौम्यापरेपरः नीचचन्द्रेयहद॰
स्याध्यासोशुभाध्येवदेवताः स्वानीचाशेयहे॰
वालेरहस्यानिक्षिप्रभेक्षिप्तवोर्केनेबलवान्वेषा

मार्गेगेमार्गगणान्तुरी श्लान्तणशोनतंसैलोदेवसी
ताशेशभनांमेनः सेशात्रुमध्यामिन्नदैदोषस्याश्च
नराहृयः स्थिरेऊनेचसहृर्यैचानकेबन्यान्नान्य
यः नापश्रेष्मवानपीडादेत्रपालगणैकेनः
हिनान्नसर्वलग्नेशुभट्त्रिकेणादशाख्यिनाः
उदयमध्येसन्ध्यायांदेत्रपालाःदृष्यवद्यक
दोषाःकेन्द्रदृह्ष्यस्यरहेजोयत्रिकोणगः ग
क्रूनोपुनिवेशोभूदृष्टमन्दक्रूलोद्भवः वाये
श्मशानेवसनःसौम्यक्रूरोग्रहानुगः षट्पा
दलग्नाक्ष्योषादिकेःक्रूरोलन्पीडाहिनोसृनः
स्थिद्वाहैोसहृलसाध्यसाम्बद्धस्यामदोषजः य
हा वहेकद्वादशोषेषलग्नान्पापमहोयदि

भुव' प्रती' १३

इतोगरेजलेश्राहेनस्परोग्राःऊलोइवः नया
शनौजलाःऊनोराहैपास्वनोनिकृनान्स्तः
तृयैकृगात्सेनेचन्दनासारात्सोनम्स्ने नः
भोगेनस्थलिथकृराशिषोनोदिश्रान्सनः
इगवाहेमदरादोइः स्पमनाथाशहेउरौ दो
षज्ञानिवयोवर्णचारंसाउज्ञाउनाकेनः लगने
श्रदोशयहृयोः मिश्चात्रोनरहादिश्रोन् नाम
विषयेयाउज्ञान् विश्रोषसायांश्चेड्पश्रृपनिया
वत् नावझाशिहृनिधाश्रहान्स्मशूकेयाच्या
हिनीयाहत्वैत्तमयरिवाक् गडमेषड्रत्यारोन
वश्लोकालरक्रमः वर्णमन्तकालवेङशिवक्रेवा
नेवरेकमानयदिवलेवाहादशारागश्य देक्ता

ोरन्तैर्वैदैषेस्तणमवर्गवर्णाभिक्रमादालिंग॰
नादिकम स्वर्योक्षितरश्चन्दस्वर्यस्तार्थेशेनस्त
णादिकैः स्तस्तवर्णप्रश्राद्यकालाहदारवैः
वेस्त्रीमित्रराश्रीरविश्चन्द्रजिनेन्द्रैः द्वादश॥१॥
इदृष्ट॥१६॥ उन्तेसाक्षमवर्णेभ्यविन्तयः श्रकउमा॰
नुगः स्वर्योक्रम चन्द्रस्नानदर्णचन्द्रेशानवदे
मेचवर्गवर्णानवक्रमान्‌ इदेरहस्यशाख्या॰
निपश्चान्तश्येडुकलादा ३हृपाक तारिहश्ला
न्ताहिलिखितेस्तालिनेमया पंचभिः कालापक
म्‌ श्रकउमचक्रं पंचवर्गीचयथित्वाज्ञलि
खिना त्रम्बनचक्रंनरपतिजयचर्यायोश्च॰
केकोन्द्रहयोवाविलोकाः पालः समाताप्रश्ने

भुव॰
प्र॰दी॰
६४

विषमेसिंहस्यापि ३३३३भवेदेवईई एएमित्रीउ
ति अआआदाट्कारोल्लेमानाल्ले चन्द्रस्यापि उ
न्नाथतोवर्गोअन्योन्यवलनोत्ततः शुभम
दोषप्रकृतिभिदान्यसंन्नेवस्थाहस्वन्दनव
ङ्केति पाद्यान्तरेणाह वङ्कंकनादशोषहेलः
न्नान्यापग्रहोयदि हस्तेगेदजलेशासेनस्यदो
षः कलोद्भवः ३ निर्दोषदासम अयपंचवि
हारमाह यदीन्दुदिनचर्येयाशुभस्याडभयत
योः श्रेयांसदावगनव्यस्यकलोपिहिवा
मरः नृपादीनांदिनचर्यांशश्रेकोर्थः राजा
दिकर्यास्यन्नरः ह्रश्च्छति अत्यादिनमध्येममांके
भोजनेशोभनेमश्शोभनेवाशुभमहस्तउक्तोह

श्रोवाभवतिनदासर्वोपिवासरः श्रेयान्कल्यान
मयएववतेयः राहोवायऊमेकूरेपापसिन्नपिवे
चारे अष्टमेस्थरहेचैवदिनेचन्द्रासिनाउथाः
ऊषालनाधिष्टस्थालग्नात् यदुष्टमेस्थानेरा॰
हुः मंगलोवाकूरोन्योवाभवतिसतेत्रगनस्य
भवति नसिन्नेवचादिने तत्रैवाष्टमेस्थानेच
न्द्रोनभवतितदावाच्यम् नसिन्दिनेनवारा॰
द्रादिनावधोभविष्यतीति अत्रैवजन्मलग्नस्य
वाष्टस्थकस्यवदनेकीहगितिस्वरूपमाह दन्त
रवदनाहसोवित्तेयोराहुदर्शनेश्रेणी बष्टाष्ट
गोयजीवाःकथयतिवनसन्निपानतुनाम् जन्म
राशेभवनेमानोराहुयदिदृष्टिहष्टाजन्मलग्नेपश्य

भुव॰
प्र॰टी॰
६५

निरोगिणः प्रश्नकालेवाप्रश्नलग्नान्नदावक्रव्या॰
म् अयंबालकोवारोगीवास्वस्थः सबलवदनैः तथा
हसवर्षेश्चवर्तते इतितयाचजन्मकाललग्ना॰
द्रोगिणः प्रश्नकाललग्नाद्वायदिषष्ठेऽष्टमेस्थाने
वानीचोभवतितदावनेन्याश्चयैंसन्निपातरोगि
णमस्येन्तुभयत्रापिवाचाम् लग्नाधिपतिर्नष्टे॰
नभौमेनसहितेनएकम् छिद्रेचन्द्रसितौरोगाश्र
नौरोगोतिमारकः छिद्रेस्वयंऊर्जोपिनरकोद्रे
ककरौमतौ शुक्रजीवेणमानः शनिर्विवे॰
धरोगहन्त शनिमामनजाच्छिद्रेगुरुक्षुवकाति
दुयकक श्रीप्रश्ननेष्टमेभौमेरविर्नष्टेयातिस्थष
णम् प्राज्ञप्रश्नेष्टषष्टेप्रोक्तौवर्तितृजदा

वचेवमष्टगः खेटशत्रुः पत्तकारम्रनः इतिव
पादीनादिनचयोरिद्दांपंचविंशम् अथषडिंवि
शोऽध्यायमुद्राहरति १३ तानश्चाविशेषेवद॰
ति अस्मिन्गर्भेकिंभविष्यतीत्याह उच्चन्नपाःपि
रमतेकेपिदरहाभितादानंमारेरे पञ्चस्थपित
द्वीयमान्दरगनेशक्तारभितादालग्न स्वस्थ्यामपव
दिव्यवस्थितनियोन्द्रनानतनीदेवकानामाव॰
क्रिभिरेकंकेनतनवयोहाभ्यात्तनाचेनलग्न
भगवतीत्तीयदास्वकीयांपरहास्थितानतनी॰
उच्चाति नदानस्याः ऊतरहेजन्मना यन्नाम
भवतिनदत्तवाणि याचाणि अथवाचेद्रजर
हेउच्चाति नदाभवेनाम्ना यन्नामभवति नद

भ.वं. प्र.दी. ९९

दृवाणिग्राह्याणि तथैवयदियेनपतेइष्टजाति
तदाप्रतिपद्याद्भ्यायावन्त्यातिथयोगतामव·
न्तितन्तेसंख्याकः अथचायदिहस्पतन्तिथयो
भवन्ति तासांमध्येपंचदशानियथः येनपा·
तस्यदेपणीयः एवंशर्विणीनामादराकः
श्रद्विघटितिथ्यैकस्यैकत्रमीलयित्वाधवांकः
क्रियतेतन्मध्येसप्तप्रादिष्पवङ्गिचिभभोगः
दत्वायच्छेकमवशति तदा७वेवाच्यः यदिह
येतदा७त्रीखिनसप्तेनतावन्मसवमभोगः
भोगलितः ज्ञातोवापिविनश्यते तयोगवि
योस्सप्तान् दक्षिणवामांगमध्यमर्धेमधस्स
मंगे (दृ)ष्टी॰ तथासकतामजस्येज्ञानमन्यवे ॥

शुक्रोवाचंद्रमायातिनेकूनेयदिपंचमम् न
ष्टाष्टस्यपश्चायोऽष्टोनाशीनिकथ्यते य॰
ष्टीन्दुशुक्रभौमाभ्यांगभौवावीक्षितः शुभैः न
ष्टाभौमायनेष्टः नाशकार्याविचारणा ब्र
यगाभेयलाबानस्ननविषयंयतियमहायदि
नेमाह एकस्मिन्नाह्निनेन्दकनौशुभेनमाहि॰
नस्यौख्यातिरेकः तथा नायोस्मिन्नुनिरष्ट॰
नः यमयनिकोणपीडोद्भवः शुक्रेममममे॰
ख्यियः पतितानष्टादिकेवापरे एकन्यय
शनाख्यितावनुभवोवाच्यो एमरौपिच पतिता
नेपरकेममपतुः कदापरलाभः पंयावाक
ष्टाभविष्यतीतिनयाष्टादिकेवापरममक॰

भव॰ प्र॰टी॰ ६०

दाश्रपत्यं भविष्यतीति स्थितिः एकेन्दुनात्मस्थानात्थि
तावन्नभावो वाच्यः तथा एकस्मिन् शुक्रे सममृ॰
गे एमेसेसति सकृति सभावे ज्ञावा पाद्यामिति
यावत् शुभेनैकेन ग्रहेणा बुधनिहिते शुक्रे सौ
ख्यातिरेकः सूरतसत्वमीलितादन्त्वामिति या
वत् तपनाद्येन चन्द्रमसा सहिते शुक्रे सति ३
रुषादधिकनरज्ञावइति क्रूरेणमंगलराहुश॰
नीनामेकतरेणापि सहिते शुक्रे अस्मात्ज्ञावः
नरस्यगुह्यनपीडोद्भवः कटीशूले प्रसरति अ
वहिनिकृष्टविशेषमाह शुक्रलग्नेसिते धूनेचदे
वस्थितेवेश्मनि नृपलावण्यमज्ञानाद्दुष्टेकोथ
सदान्तरा श्रेणविद्यायांच ३टी हृष्यादिवसा॰

गस्याश्चेत्रिपादमनारतेस्यादचेत्ररन् वस्त्रं
नदान्न ७ रुषाकनामेति षट्त्रिंशहाराणि
सूर्यस्याद्य कहारे ७ व्याहृते ७ पि विशेषविलोक
नीयत्वात्तद्विधानमाह नयंपश्यतियेपाते
निहितेऽर्के चनस्मिन्भवेन्न्यासेः खचरे चन
त्र " दृते षाने तदिन्द्रोऽस्मिने स्वामिशेनणवा-
मिनेपि च नदा ७ इ नतहार्षिकोलाभश्चन्द्रवे
तणेन राहिते ऽर्कृणे च कालेदणे श्लस्टयेवि-
धाय इतिकरमेवाख्या एकाकिन्यपिनयेपेच
चन्द्रयोधिपतौ चन्द्रौ भौमकोन्दपश्यति स
तितिधानमस्तीति इच्छायांनिहितेश्मिन्य-
स्तेतिधानमस्तीति शामिवोच्चा ऽर्के चनस्मि-

भव:
मटी:
९८

चन्द्रयोधिपतौ क्रूरे भौमस्तथैव राहुश्शनीनामन्य
नस्मिंस्तथैव पश्यति न च चालितं तन्निहितमालि
क्षितिर्भवेत् क्रूरे चानिधानेन केन्द्रे शोध्ये रहने ।
न च नन्दे शोध्ये यदि विकारे विनापि पश्यति अस्मिन्सद्यो
दौत्व चरेत्तथैव तथैव चन्द्र चैव स्थिते न देवपश्यप
निमतिनिहितं निधाने सन्निधि स्थितानां शुभं वा ।
यिभिर्धाहितं न च वाच्यम् इति तथा स्वामि ।
ने तत्र एव जितेनापि वेति चन्द्रयोरधिपतौ दर्शने ।
सहितेनैव पि चन्द्रस्य स्थाने इन्दौ चन्द्रमसि स्थिते
न यथैव चापश्यति न दाष्टिनेन स्यानिधानस्य स्था ।
नं नैव वाच्यम् पंचग्रहाधिको लाभः चन्द्रयोगे ।
न तत्रैण न रविहितो लाभ रविहितो स्थानेन्द्र ज्योरयन्या ।

धाह्वावाचेद्द्योगे पूर्णेत्वणवहितेनैकदेशस्थाने
यत्रवर्षे निधानस्यलाभोवाच्यः लाभस्थमौकोद्र
कान्द्रदृष्टियोहेत्याह पूर्णचन्द्रेदृष्णेनिधानमा
मौ पूर्णचन्द्रदृष्टियोहात्यानाप्तिनिधानलाभवि
षयेकोद्रकान्द्रोयाद्य इत्यादयो इत्यादिप्रसिंच
निधानस्थितवद् प्रोक्तेयोगेहिमरुत्तवित्यन्द्रमाः नी
चोहृष्टिकेदृष्टिकोशोष्टिनोवाविनष्टोः क्रूराक्रू
रयोगक्कविनकेश्रमावास्यापिकदाष्टिनोपिक्ष
क्षपतेपिहादश्यपास्थारभ्यशुक्लाहिनीयायोयाव
त् एवंविधापिकथितेनप्रीतैविहाद्दिस्थवीवस्था
तनिधानाद्याः यदिशुभचन्द्रस्तदाइत्यादियाव
त् यद्दाउदयेस्तर्थयेहृष्येवेलायांधनेशाधिगुणः

भवं॰
प्रश्नो॰
९९

स्थितेशशीत्याशुल्लमानेयावत् शुभश्चन्द्रलग्ना॰
दिस्थावत् यद्दालग्नेशानि हन्त्यधीशयोशोवेत्
देव श्रयाविशेषतोदिने दत्तपवन्नयोगोवा॰
हारहोवाय: दिन चर्यायामष्टमेस्थाने रहेयद्दा
मेवोष्टमेराशौ मेषांशे च भौमलग्नाद्युषांशे शुक्र:
मिथुनेऽष्टमेमिथुनांशेऽथपवतेत्रे स्तृहंरा॰
श्याधिपएवंयोगेसतिद्वितीयोयदिवाद्भौमो॰
वानयातास्मिन्नवांशेदिन चन्द्रलग्नादिने नभस्य
मान: श्रष्टमोकपंचदशमेभृगस्तने शुक्रावि॰
नाजायोस्थानस्य भावा: स्त्रीविषयसम्बन्ध्या:
याराज्ञानभवान्ति श्रयमयैः वस्यात्तके॰
नवैश्रैपेश्चयोतिसिंद्धैः ऽन्यन्यथारिभे ॥ ॥

दिनेचेच्चये १८ विनष्टेश्वय भक्तेजीवोक्तितोग॰
नस्थापेत्तयाचक्रनैरोश्चिरा १ नलेवक्रौहिष्ट १८
त्वला ४ वोम्निसूर्यायस्वयैद्रपातिवश्वपास्तियेरते १
नौशानिधर्मभावात्रस्यार्थः स्वान्पीमिश्रोरप्यनी
चेष्ठ ४ स्वात्न्य १ मिश्रोश्चनीचगतेधर्मेशनौवि
नष्टोयवक्रेनास्तशायमेवाक १ श्रयक्षटभट्ट
ह्लणान् त्रुटे पट्शानेस्वविक्त् यहणान् भयर
भ्रानेयोगिनस्थनोस्तर्थक्षितिः त्रस्यार्थः स्वान्य॰
मिश्रोश्चनीचेष्ठस्वान्येमित्रस्पनीचगंपदकमेवि
नाष्टस्यहृष्टकटव्ययोपलः १ एवंसर्वत्रस्वान्यै
देवाद्रिफलेज्योतिषेन्द्रेविनाशात्रक्षककाचम
न्तुस्ततया त्रयपेप्यकारशभाववश्चन्द्रेविनात्मभा॰

भु॰ प्र॰टी॰ ७

वफलंदद्युः भागवस्येतिसमीविनानचननया॰
पत्राणामभिस्मात् यस्मुतत्कालिकग्रहज्ञाने॰
विनानस्यात् तत्ज्ञानाद्यौधिस्पहनाकरणम
हादिसर्वेभक्तनाद्योधिस्पहतात्‌भक्तभाजिना
लब्धभक्ताद्ययजमतीनेधिस्पंशेषाघ्रकायहे
भाव्या व्याख्यायहानतत्र्चेलत्वगातिनहादिवस
हगतिच्चाटिकाधिस्या ४२ हतासमवैशांचेग
णिताभक्तानतत्रस्पसमयया घांहिचटीमान॰
याहीनयाधिकयावाभाजिताविभक्तालतोब॰
लब्धनत भक्तातयजमादित्यचन्द्रजनादिभिः
यदेहुष्टिन्यादीतिनतज्ञाणिभैः भक्तांतैः सम
नेलब्धाकरवंनदतेहृष्टिन्याधिगणकस्यश्रनी

नतेयेशोषोश्राभज्ञामाननतझोशोमहेभेकलया
हि नयाश्विन्यानोमनकायनो ४ समाविशाविशुण
नाना: षष्ठिभागेलवं १ शोष ४८ नतोश्विन्यादि १
रविभज्ञाते १ हेगनएकोनाना: ३ एवमश्विन्या
दि ३ नतज्ञान्यमोनाचनयोशोविज्ञानतत्रस्पभ
ज्ञमाने २ ४८ सन्निएवंभरणेणचन्द्रोस्लिएवमन्ये
षुपिग्रहेषुविधिरयंतेय: करणस्यास्पष्टस्पमि
देदिनतेभज्ञापमाणंचटीमध्येनतत्रापलयाए
केकेनतत्रेश्रतिचटी १ नयापल १२ श्रुत्व १ भोग
नत्रैकेकनवांशुउज्ञेचदिनेधिस्यान्तरेकैकाध
स्यंशतिचटीहयेइयोदशपलानोहे भोगोविश
तिरत्तस्पपादधिस्पहयेकै ३ पपंचचटीप्रमानो

भव॰
प्र॰टी॰
७१

राशिः सपादाधिस्त्रिविंशपपंचघटीप्रमाणो राशिः
नवैकैकेनवांशे त्र्य पलानि ॥ अथवा स्फुटः उक्तं
च राशिः सपादाधिस्त्रिविंशपपंचघटीप्रथमः ॥ ए
केकांशे त्रयस्त्रिंशत्पलान्यत्र विंशतिः ॥ इति
त्तापनाज्ञात्कालिकराशीनवांशाकणनप्रहोस्फु॰
टादिभिर्जायध्यानादिभावफलानि वाच्यानि वि
शेषात् चन्द्रमवास्पादाघाहादशवलासह॰
क फलं वाच्यं अथैकदा रौद्रस्त्रायांहिकार्थभि
न्याहलग्ने चन्द्रोस्ति यस्मिन्नुपादिदिनमानि यत्र॰
जीवश्च नीचोच्चस्थं गतावने यदि तस्वाकानन्त
रवाच्यं ॥ चिन्ताभ्यंश्चग्रजातेननति किलव॰
लीघटीत्रयाण्णदावल्पयत्रमन्दवनदीपंच ५

नवलीशिखशिखयोर्थस्तदीश ६ एवं षट्प्रश्नल-
ग्नान्यपि च षट्पदाण्येवा मषोद्वितीयान्यनेनैव क्र-
मेण स्फुटमिदं भदिनम् द्वादशप्रश्नलग्नमेतेषां
द्वादशनामानि वचनपदे द्वादशीवानानीयैकैर
थान्येऽपि सकलमिदं शृणोमध्यापितेन चन्द्रेः प्रथ-
मप्रश्नकार्यानाकालिकभदिनेलग्नेविचारणीयं
द्वितीयप्रश्ने नास्मिन्नेवलग्नेयत्र चेश्यन्दोस्तिनदा
यं कृत्वा निश्चयः कार्यः चतुर्थप्रश्ने यदि जीवोत्र
कृत्वेभावेम्नैकृत्वाविचार्य पंचयदिनीचा लग्न
नोवानस्यात्तदाहद्दस्यातिथवांधिस्पनारांशिस्थौ
विचार्यम् नान्यथा विधायद्रुह्वांकिलतदावक्र
राशिमाचे कृत्वा विचार्यप्रश्ने पंचमप्रश्ने यदिउ

भ॰व॰ धः कावाश्यकः स्तोगजः मंगलः तेषां मध्ये यः कि
प्र॰टी॰ लबली बलवान्भवति तत्र सदार्थ इति भावमा
११ धेकृत्वा विचार्यं तथा यदि शनिरपि बली तस्थाना
दिबलवान् तदा किं कार्यमित्याह शशिस्थयोः पाग
त्रयोः बुधशुक्रयोः शुक्रभौमयोः बुधभौमयोः
मध्ये बली यावत् बलवान् तदेव यस्थानमेव
स्तैनौ कार्यमेव षट्स्थानिकार्यंनानि सूर्य चंद्रे॰
षांमग्नस्थानानां मध्यान्यापनीयहितीयस्था॰
नानि पराणि षड्लग्नगानि स्युः एतेनैव क्रमेण स्फु
टमियमादिताहादशाप्यलग्नाः स्फुटः एते षोड्श
दशानामपि च पदेहोदशलग्नप्यानि स्युः एवं नि
घमानहादशाः लग्नेराशयचेद्रे नित्यकलो स्वगणेन॰

भगवतीत्यायमत्रचत्वारिंशदाकारैकैकशतसंख्यैर्द्वार
प्राप्तानावत्संख्याविद्वति उद्देनत्संख्यैःपञ्चाशन्निश्चय
कृत्वाभैरिह जगत्त्रयेसस्थावरात्मकेसकलममम
मध्यात्मपदयाश्रुतिमन् सद्गुतिस्यात्मनःस्वानन
स्यभवनगमनात्वापश्चैसाध्यनात्तृणीमिति शास्त्रस्या
दौमंगलस्यादिपदम् अथशास्त्रकारशास्त्रस्ययथा॰
नामतामकटयन्नारमतानाह सहभावप्रकाशात्वं
शास्त्रमेतत्प्रकाशितम् जगद्भावप्रकाशायश्रोप॰
ममभक्ताविभीरिति व्याख्या सद्गुणांसूर्यदीप्तामा॰
वानोमेषादिराशीनांप्रकाशप्रयकटभावात्स्यना
मयस्यतदेवं सहभावप्रकाशाख्यमेतच्छास्त्रंप्रका॰
शितंप्रकाटितंकैरित्याह श्रीपममभक्ताविभीरितिक

भुव॰
प्र॰टी॰
९३

वेनाम श्रुत्वापिनमविलताबद्धमनासन्नोप्टीकः
पतासेलेपस्सहयालबालहपयासेयंनयाप्पड़ना
श्रीपद्मप्रभहारितावराविनेविसपरीपेमया थोका॰
वन्निरिवेदिनमठणानासेहनेनेजस्विनी विघश्री
जिनराजधर्ममहिमायावद्वेवहामनोकीर्ति ....
.... नन्दनवनेयावस्यहेमाचल यावद्गगनरंग
वारिभमणागंगावगंगयने तावन्नन्दतु

इतिश्रीभुवनदीपकस्यटीकासम्पूर्णासमाप्तेति ॥
शुभमस्तु ॥ ॥